

BEGROTING 2025

GEMEENTE HATTEM

Inhoudsopgave:

NOTA VAN AANBIEDING	2
Nota van aanbidding	1
PROGRAMMA'S	5
0 - Bestuur en ondersteuning	7
1 - Veiligheid	33
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	37
3 - Economie	43
4 - Onderwijs	51
5 - Sport, cultuur en recreatie	57
6 - Sociaal Domein	71
7 - Volksgezondheid en milieu	91
8 - Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	105
PARAGRAFEN	114
Lokale heffingen	117
Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	123
Onderhoud kapitaalgoederen	135
Financiering	139
Bedrijfsvoering	147
Verbonden partijen	153
Grondbeleid	165
Wet open overheid (Woo)	169
MEERJARENAMING 2026 T/M 2028 BIJLAGEN	1
Overzicht van baten en lasten 2023 t/m 2028	2
Toelichting overzicht baten en lasten 2025 tot en met 2028	3
Overzicht baten en lasten per taakveld naar indeling Iv3	4
Overzicht van incidentele baten en lasten.	7
Overzicht structureel begrotingssaldo 2025 t/m 2028	8
Meerjareninvesteringsprogramma 2025 t/m 2028	9
Meerjarenraming staat van reserves en voorzieningen 2025 t/m 2028	12
Meerjarenraming staat van reserves en voorzieningen 2025 t/m 2028 - Toelichting	14

NOTA VAN AANBIEDING

Nota van aanbieding

• Algemeen

In eenen aangenamen oord....

Wie in Hattem komt, ziet dat het stadje veel schoons te bieden heeft: de Grote Kerk, de Dijkpoort, het stadhuis, de molen, de vestingwallen en drie musea. Een passage uit de inleiding van de bundel die werd uitgereikt bij 700 jaar Hattems stadsrecht. De bundel kreeg de titel 'In eenen aangenamen oord...'. Het afgelopen jaar vierden we dat Hattem 725 jaar stadsrechten heeft. In de afgelopen 25 jaar is er stap voor stap gebouwd aan onze historische stad. Een stad waar we met elkaar trots op zijn. De afgelopen 25 jaar kenden jaren van overvloed, maar ook jaren waarin we met elkaar zuinig moesten zijn. Hattem is nog steeds een mooie, trotse Hanzestad waar het fijn wonen, werken en ontspannen is.

De begroting 2025 is de start van een periode waarin we zuiniger moeten omgaan met ons geld. We zien grote financiële uitdagingen op ons pad voor de komende jaren. Het Kabinet biedt geen stabiele inkomsten aan gemeenten. Bovendien brengt het overdragen van nieuwe taken en specifieke uitkeringen door het Rijk aan gemeenten een extra dynamiek op de gemeentelijke begroting. Door de stijgende inflatie en rentes, in combinaties met grote bijdragen aan de samenwerkingsverbanden en investeringen in basisvoorzieningen zien we een sterk oplopende druk op de gemeentelijke financiën.

Hierdoor zijn wij genooddaakt om met de begroting 2025 ook een fors ombuigingspakket te presenteren, zodat we een sluitende begroting kunnen presenteren die reëel en structureel in evenwicht is. We realiseren ons dat dit de inwoners en onze partners in de stad gaat raken. Het ombuigingspakket gaat veel vragen van onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. En we realiseren ons dat dit pijn gaat doen in Hattem.

Een belangrijk uitgangspunt van het ombuigingspakket is dat we de basisvoorzieningen zoveel als mogelijk op niveau willen houden en blijven werken aan gelijke kansen voor iedereen. We blijven voldoen aan onze wettelijke verplichtingen. Een ander element is dat we de ombuigingen gelijk willen verdelen over de stad in solidariteit met elkaar. We houden onze ambities zoveel mogelijk overeind, omdat onze ambities niet gaan over franje, maar over een stevige, brede basis voor de toekomst van Hattem. Dat geldt ook voor onze gemeentelijke organisatie. Het ombuigingspakket heeft ook impact op de manier waarop we ons werk moeten organiseren en uitvoeren. We hebben vertrouwen in de veerkracht van onze medewerkers om nieuwe keuzes te maken. Keuzes die de toekomstbestendigheid van onze organisatie zullen ondersteunen.

Vrijwilligers, mantelzorgers, initiatiefnemers, deelnemers aan participatietrajecten: inwoners dragen op vele manieren bij aan de gemeenschap die we samen vormen. Als gemeente proberen we daar ondersteuning aan te bieden, het contact op te zoeken, en ons te laten inspireren, uit te dagen of in te springen op ideeën en (kritische) geluiden die vanuit de stad komen. In onze kleine, hechte gemeenschap doen we het samen. Op een respectvolle wijze en in dialoog met elkaar.

• De financiële vertaling

Perspectief (meerjaren)begroting 2025:

(Bedragen x € 1.000,-)	2025	2026	2027	2028
Startpositie saldo meerjarenbegroting 2025 ev.	448	101	286	286
1. Septembercirculaire 2023	2	-203	-117	-117
2. Saldo Voorjaarsnota 2025-2028	-655	-578	-612	-587
Subtotaal:	-205	-680	-443	-418
3. Bijstellingen begrotingsvoorbereiding	-1.980	-1.560	-2.160	-2.027
4. Verrekeningen met reserves	552	-331	-410	-427
Begrotingssaldo 2025 ev.	-1.633	-2.571	-3.013	-2.872

Financieel perspectief

Bij de Kadernota 2025 is de verwachting uitgesproken dat de gemeentebegroting fors onder druk zou komen te staan en is een negatief meerjarenperspectief geschetst. Dit heeft geleid tot de opdracht aan het ambtelijk apparaat: " inventariseer alle mogelijkheden om het kostenniveau structureel te verlagen en het opbrengstenniveau structureel te verhogen en leg de opbrengst van de inventarisatie vast in 'heroverwegingsvoorstellen begroting 2025-2028' ".

Separaat wordt bij deze voorliggende begroting een lijst met heroverwegingsvoorstellen aangeboden die zijn vertaald in de bij deze begroting vast te stellen 1^e-begrotingswijziging.

Septembercirculaire 2024

De algemene uitkering voor de jaren 2025 en verder is begroot op basis van de informatie die in meicirculaire gemeentefonds 2024 bekend is gemaakt. De raad is hierover geïnformeerd voorafgaand aan de behandeling van de Voorjaarsnota 2024.

Op 17 september is de septembercirculaire gemeentefonds 2024 gepubliceerd. Te laat om mee te nemen in de financiële cijfers van de primaire begroting 2025-2028.

Evenals in eerdere jaren zal de raad vóór de begrotingsbehandeling (11 november) worden geïnformeerd over de financiële consequenties voor de gemeente Hattem.

Investeringsprogramma 2025 tot en met 2028 (MIP)

Het investeringsvolume is ten opzichte van de voornemens uit 2024 geactualiseerd met autonome ontwikkelingen als uitgangspunt. De ruimte aan kapitaallasten die voor 2025 op de exploitatie wordt gevraagd, bedraagt € 118.000 en wordt rechtstreeks verantwoord op de desbetreffende programma's en taakvelden. Voor een aantal taakvelden geldt dat de kapitaallasten worden gedekt uit een hiervoor gevormde reserve.

De cumulatieve ruimte die voor 2025 en in meerjarenperspectief wordt gevraagd bedraagt:

(Bedragen x € 1.000,-)	2025	2026	2027	2028
Investeringsruimte	118	211	1.429	2.116

• Leeswijzer

De voorliggende begroting is voor het eerst opgesteld volgens de landelijke indeling van de (hoofd)taakvelden. We sluiten hierop ook aan met de inrichting van een nieuw financieel systeem voor de gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek. De invoeringsdatum hiervan is 1 januari 2025. De inrichting past op deze manier binnen het doel dat we met de ontwikkeling van de organisatie voor ogen hebben; cyclisch werken aan realisatie van doelen en verbeteren van resultaten.

De taakvelden zijn onderverdeeld in 9 'hoofdtakvelden' die als nieuwe programmering vanaf deze begroting worden gehanteerd. Ofwel:

0 - Bestuur en ondersteuning

1 - Veiligheid

2 - Verkeer, vervoer en waterstaat

3 - Economie

4 - Onderwijs

5 - Sport, cultuur en recreatie

6 - Sociaal Domein

7 - Volksgezondheid en milieu

8 - Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

- W Wat willen we bereiken?

Met het bestuursakkoord Hattem 2022 – 2026 als vertrekpunt zijn per programma ontwikkelingen geschetst en zijn de investeringen benoemd die aan de uitvoering van de diverse taakvelden binnen het programma een bijdrage leveren.

De taakvelden zijn generiek opgebouwd waarbij de (maatschappelijke) effecten en doelen zijn beschreven

- W Wat gaan we daar voor doen?

Aangegeven is welke inspanningen verricht moeten worden om tot (op termijn) gewenste resultaten te komen.

- W Wat gaat het kosten?

Per taakveld is de inspanningsverplichting vertaald naar de kosten en baten van inzet van middelen waarbij is aangegeven of middelen met een reserve zijn verrekend.

Het taakveld sluit af met een verschillenanalyse tussen de begroting 2024 na het vaststellen van de Voorjaarsnota en de primaire begroting 2025.

• TOT SLOT

Wij stellen u voor:

- a. de voorliggende begroting met de daarbij behorende toelichtingen en staten vast te stellen conform de betreffende ontwerpen;
- b. de exploitatiesaldi te verrekenen met de algemene reserve.

Hattem, 15 oktober 2024

Het college van Hattem,

de secretaris,

de burgemeester,

0

0 - Bestuur en ondersteuning

Samenwerking Kop van de Veluwe

Bestuursakkoord

Investeren in Hattem!

We werken aan een toekomstbestendige organisatie; veerkrachtig, betrouwbaar en voorspelbaar. We vragen onze gemeentelijke organisatie om goed in verbinding te blijven staan met de stad.

We benutten de kansen die (regionale) samenwerking biedt om de realisatie van onze bovenlokale opgaven bereikbaar te maken. Dat gaat niet alleen over het pakken van kansen op cofinanciering, maar ook over het langs regionale weg werken aan zaken die lokaal effect hebben voor onze inwoners.

Wonen in Hattem!

We werken samen in Regio Zwolle met de Kop van de Veluwe (Elburg, Hattem, Heerde, Nunspeet en Oldebroek) en stemmen af hoe wij ons willen verhouden tot de verstedelijkingsopgave waar Regio Zwolle zich voor gesteld ziet. Groei in kwaliteit en groei van de brede welvaart zijn daarbij ons doel. Ons gebied moet zich in samenhang ontwikkelen, het gaat niet alleen om wonen, maar ook om klimaatadaptatie, bereikbaarheid, kwaliteit van de leefomgeving en werkgelegenheid.

Dialogen met Hattem!

Nieuwe vormen van democratie: we willen samen met de gemeenteraad komen tot nieuwe vormen van democratie waarbij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties actiever worden betrokken bij besluitvorming, beleid en uitvoering van plannen. We wensen een meer inclusieve democratie waarbij ruimte is voor initiatief en tegenspraak, waarbij we handelen vanuit de menselijke maat en een gezamenlijk toekomstbeeld van Hattem.

Ontwikkelingen

• 0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten

Financiële opgave

Met het vaststellen van de kadernota 2025 is focus aangebracht in het verslechterde financiële meerjarenbeeld. In dat kader is een taskforce opgericht met de opdracht om in de volle breedte van de begroting te komen met maatregelen die bijdragen aan een structureel herstel van een gezond financieel perspectief.

Gelijktijdig met het opleveren van de programmabegroting wordt een overzicht van maatregelen opgenomen als eerste wijziging. Na goedkeuring worden de maatregelen verder uitgewerkt in voorstellen waarover in de loop van het nieuwe begrotingsjaar wordt besloten. In de voor- en najaarsnota zal worden gerapporteerd over de voortgang van beoogde resultaten en welke aanvullende maatregelen eventueel noodzakelijk zijn.

• 0.4 - Overhead

Dienstverlening

Ontwikkeling KCC

Het komende jaar gaan we verder met de positionering van klantcontactcentrum (KCC). De positionering van het KCC krijgt vorm in diverse klantprocessen en verschillende kanalen. In afstemming met verschillende vakteams in de organisatie worden de meest gestelde vragen verder geïnventariseerd zodat tijdens het eerste contact met inwoners en ondernemers medewerkers van het KCC in staat zijn de juiste informatie te verstrekken.

Als onderdeel van de doorontwikkeling van het KCC is er specifiek aandacht voor de telefonische bereikbaarheid. In Q4 van 2024 zijn de resultaten van het onderzoek naar de telefonische bereikbaarheid bekend gemaakt. Aanbevelingen vanuit dit onderzoek worden gebruikt om de telefonische bereikbaarheid van de gehele organisatie op te pakken. worden aanbevelingen uit de nulmeting gebruikt de telefonische bereikbaarheid te verbeteren.

Voor de afhandeling van meldingen openbare ruimte wordt een speciale app ingericht waardoor KCC-medewerkers inwoners beter kunnen begeleiden bij het verwerken van meldingen.. Met deze app kunnen inwoners snel en eenvoudig via een mobiele device meldingen doorgeven aan de gemeente.

Personeelsstaat

De gemeentelijke salarisstaat gaat uit van het salarisspeil per 1 januari 2025 en is gebaseerd op de CAO Gemeenten. De CAO loopt van 1 januari 2024 tot 1 april 2025. Half november 2024 starten de onderhandelingen voor een nieuwe CAO.

Voor 2025 is naast de premieontwikkelingen rekening gehouden met een verwachte loonstijging met 3% dat met een bedrag van € 240.000 doorwerkt naar de reguliere taakvelden.

Stelpost

Als financieel vangnet is voor de stelpost voor loon- en prijsontwikkelingen voor 2024 een bedrag opgenomen van € 100 duizend jaarlijks vermeerderd met € 100 duizend tot een bedrag van € 400 duizend in 2028.

• 0.5 - Treasury

Rente

Het omslagpercentage (de gemiddelde toegerekende rente) is ten opzichte van 2024 ongewijzigd en is bepaald op 1,0%. Het percentage ligt aan de grondslag voor de berekening van de kapitaallasten van in het verleden uitgevoerde investeringsprojecten waar financiering voor is aangetrokken.

De kosten voor rente en afschrijving voor nieuwe investeringen zoals opgenomen op het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) worden na realisatie van het werk geraamd op een volledig jaar.

Het investeringsvolume zoals op het programma opgenomen voor de periode 2025-2028 vraagt een financieel beslag van € 42 miljoen waardoor er een financieringstekort ontstaat. De financiering wordt gerealiseerd door het aantrekken van vreemd vermogen in de vorm van langlopende leningen.

Het percentage gerelateerd aan een twintig jarige lineaire lening bedraagt 3,0% (september 2024). De rentebedragen zijn verwerkt in de begrote kapitaallasten en doorbelast aan de diverse taakvelden. Voor een aantal taakvelden geldt dat de kapitaallasten worden gedekt uit een hiervoor gevormde reserve. De aan de kapitaallasten gerelateerde investeringen zijn bij deze begroting opgenomen onder de meerjarenraming bijlagen.

Toerekening kapitaallasten MIP:

Taak- veld	Omschrijving	2025	2026	2027	2028
TV0.4	Overhead	10.612	5.198	283.287	
TV1.1	Crisisbeheersing en brandweer	8.960			
TV2.1	Verkeer en vervoer	90.465	42.248	170.104	205.198
TV4.2	Onderwijshuisvesting			608.300	374.550
TV4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.566			
TV5.5	Cultureel erfgoed	2.065			
TV5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie		23.529	3.279	3.279
TV7.2	Riolering	4.350	10.285	152.245	104.285
TV7.4	Milieubeheer		12.115		
Totaal	Kapitaallasten:	118.018	93.375	1.217.215	687.312
Cumulatief:		118.018	211.393	1.428.608	2.115.921

Als basis voor het meerjareninvesteringsprogramma geldt de jaarschijf 2025 en verder die bij de behandeling van de begroting 2024 door de raad is vastgesteld. Bij de actualisatie van het investeringsprogramma is het uitgangspunt van autonome ontwikkelingen gehanteerd.

Programma		Taakveld	(Bedragen x € 1.000,--)			
			2024 2025	2026	2027	2028
Bestuur en ondersteuning	0.4	Overhead	125	4.000		
Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	128			
Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	2.100	2.700	3.200	1.000
Onderwijs	4.2	Onderwijshuisvesting		11.000	6.800	100
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	16			
Sport, cultuur en recreatie	5.5	Cultureel erfgoed	30			
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	213	34	34	34
Volksgezondheid en milieu	7.2	Riolering	293	3.100	2.100	206
	7.4	Milieubeheer	62			
Grondexploitatie			1.300	1.200	1.000	900
Totaal:			4.267	22.034	13.134	2.240

• 0.61 - Onroerende zaakbelastingen

De bekendste gemeentelijke belasting is de onroerendezaakbelasting (ozb). De grondslag is de WOZ-waarde. Deze wordt ieder jaar opnieuw bepaald. De afgelopen jaren is vooral de waarde van woningen sterk gestegen. Belastingbetalers zijn vaak bang dat een hogere WOZ-waarde leidt tot een evenredig grote stijging van de betaalde ozb. Dit is niet het geval omdat ozb-tarieven worden vastgesteld door de gewenste opbrengst te delen door de belastinggrondslag. Een hogere WOZ-waarde betekent bij gelijkblijvende opbrengst dan een lager tarief. In de voorliggende begroting is voor de begrotingsjaren een inflatiepercentage van 4,0 % toegepast.

• 0.7 - Algemene Uitkering

Algemeen

De algemene uitkering voor de jaren 2025 en verder is begroot op basis van de informatie die in meicirculaire gemeentefonds 2024 bekend is gemaakt. De raad is hierover geïnformeerd voorafgaand aan de behandeling van de Voorjaarsnota 2024.

Op 17 september is de septembercirculaire gemeentefonds 2024 gepubliceerd. Te laat om mee te nemen in de financiële cijfers van de primaire begroting 2025-2028.

Evenals in eerdere jaren zal de raad vóór de begrotingsbehandeling (in 2024 op 11 november) worden geïnformeerd over de financiële consequenties voor de gemeente Hattem.

De onderstaande tabel geeft de standen van de genoemde circulaire weer en de mutaties.

Circulaire / Jaar	(bedragen x € 1.000,--)			
	2025	2026	2027	2028
Mei 2023 eindstand	23.499	22.429	22.858	22.858
Mei 2024 eindstand	23.656	22.465	23.158	23.814
Financiële mutatie	157	36	300	956

Verreweg het grootste deel van de jaarlijkse mutaties bestaat uit de aangroei vanuit het Accres, waarvan vooral loon- en prijscompensatie.

BTW compensatiefonds

Het BTW-Compensatiefonds (BCF) heeft een plafond. Gemeenten zijn in 2023 onder dit plafond gebleven met declaraties. Op basis van de ruimte onder het plafond van het jaar 2023 mag de gemeente in de begroting 2025 een (structurele) stelpost opnemen. De provinciaal toezichthouder gebruikt dit als richtlijn bij het beoordelen van de (meerjaren)begroting. Wel adviseert het Rijk, gezien de onzekerheid over de toekomstige ontwikkeling van de ruimte, om voorzichtig te zijn met het opnemen van een raming voor dit dekkingsmiddel. In de voorliggende begroting is alleen voor het begrotingsjaar 2025 een stelpost opgenomen voor een bedrag van € 325.000.

• 0.8 - Overige baten en lasten

Stelpost loon- en prijsstijgingen

Loon- en prijsontwikkelingen worden door het Centraal Planbureau (CPB) met aandacht gevolgd en stelt regelmatig de prijsindicatoren bij. Dat wil zeggen: de percentages waarmee prijzen stijgen. Die indicatoren staan ook in de mei- en septembercirculaire van het gemeentefonds.

Deze ontwikkelingen hebben ook financiële invloed op de begroting en meerjarenraming van onze gemeente. Niet alleen voor het reëel begroten van de lastenkant van de begroting en meerjarenraming, maar ook aan de batenkant. Het Rijk compenseert de extra uitgaven voornamelijk via de loon- en prijscompensatie in de accressen van het gemeentefonds. Daarnaast zorgt ook de inflatiecorrectie op de eigen tarieven en belastingen voor compensatie.

De gemeentebegroting wordt jaarlijks opgesteld in constante prijzen. Voor loonkosten- en prijsstijgingen ontvangt de gemeente de genoemde compensatie in de algemene uitkering.

Jaarlijks wordt hiervoor in de begroting een stelpost opgenomen waarbij het bedrag is gebaseerd op de prijsontwikkeling BBP 2024 en toegepast op de jaren 2025 en verder. De begroting wordt hierdoor vertaald naar lopende prijzen.

Voor de (meerjaren)begroting 2025 is het in de algemene uitkering vertaalde percentage ontoereikend om de loonkosten- en prijsstijgingen te compenseren. Dit betekent onder andere dat aan de lastenkant grotendeels de 'nullijn' in de vorm van bestaand beleid is gehanteerd. Wel zijn de subsidies geïndexeerd en zijn (meerjaren)begrotingen van verbonden partijen als uitgangspunt genomen voor de gemeentelijke bijdrage.

Onvoorziene uitgaven

Voor onvoorziene uitgaven wordt jaarlijks een basisraming opgenomen van € 1,35 per inwoner. Voor 2025 is uitgegaan van een inwoneraantal van 12.000.

Naast de basisraming is vanaf 2023 extra financiële ruimte voor uitgaven in het kader van nieuw beleid opgenomen ten behoeve van de uitvoering van voorstellen voortkomend uit het 'Bestuursakkoord Hattem 2022 – 2026'. Hiervoor zijn de in de algemene uitkering opgenomen middelen 'bevrozen opschalingskorting' en 'herijking gemeentefonds' ingezet.

In de begroting 2024 is opgenomen dat de komende jaren de vertaling van onze ambities zijn weg moet vinden in de reguliere uitwerking van ons gemeentelijk beleid en is er ingaande 2026 geen extra 'vrij te besteden' budget meer beschikbaar gesteld.

Voor 2025 is incidenteel nog een budget beschikbaar van € 393.400

• **0.10 - Mutatie reserves**

Reservepositie

Het weerstandsvermogen van de gemeente wordt uitgedrukt in een ratio. Bij de beoordeling van de ratio wordt gebruik gemaakt van een waarderingstabel die in samenwerking tussen het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit Twente is opgesteld. Het uitgangspunt is dat de ratio hoger of gelijk moet zijn aan 1,0. Dit betekent dat het weerstandsvermogen dan als voldoende wordt gecategoriseerd en de gevolgen van risico's op kan vangen.

Ons uitgangspunt is een reëel en structureel evenwicht tussen inkomsten en uitgaven en een reservepositie die risico's afdekt en individuele tegenvallers kan opvangen. Dit maakt dat we de ontwikkeling van de weerstandsratio continu monitoren.

In onderstaand overzicht is de ontwikkeling van de reservepositie over de afgelopen jaren weergegeven:

Reservepositie (stand 1/1)	2021	2022	2023	2024	2025
Algemene reserves	6.640	7.174	6.385	5.143	4.042
Bestemmingsreserves	2.115	2.402	2.429	2.553	2.613
Bestemmingsreserves (beklemd)	750	704	652	606	850
Voorzieningen	1.833	1.691	2.966	3.477	3.244
Saldo baten en lasten	928	189	348	462	
Totaal reserves en voorz.	12.266	12.160	12.780	12.241	10.749

Het begrote negatieve resultaat van baten en lasten 2024 (stand Voorjaarsnota) van € 539.000 is verrekend met de algemene reserve.

De algemene reserve vaste buffer bedraagt € 4,5 miljoen. Dit betekent dat de algemene reserve die wordt ingezet onder de benaming 'vrij aanwendbaar' ultimo 2024 € 458.000 negatief bedraagt.

In 2023 is om aan de richtlijnen van het BBV te voldoen een uitname uit de reserve gedaan als dekking van de extra afschrijving op ICT-investeringen (Software as a Service) die ten onrechte zijn geactiveerd.

Mede door deze uitname en de correctie die hierop ook in 2024 is doorgevoerd is ultimo 2024 de negatieve boekwaarde ontstaan. De verplichte verwerkingssystematiek betekent ook dat er geen afschrijvingslasten meer worden doorbelast aan de exploitatie. De vrijval hiervan wordt gedurende de gekozen afschrijvingstermijn jaarlijks ter compensatie van de uitname weer toegevoegd aan de reserve.

Aan de reserves wordt over 2025 per saldo een bedrag van € 246 duizend onttrokken.
Te weten aan:

Reserve ontwikkeling 2025	(bedragen x € 1.000,--)
Algemene reserve	-298
Reserve afvalstoffenheffing	34
Reserve ontwikkeling 't Veen	60
Reserve dekking kapitaallasten	-41
Totaal:	-246

• 0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten

Zoals bovenstaand verwoord is met het vaststellen van de kadernota 2025 focus aangebracht in het verslechterde financiële meerjarenbeeld. Bij de voorliggende begroting is een geprognosticeerd negatief exploitatieresultaat 2025 in beeld gebracht van € 1,6 miljoen oplopend naar een bedrag van negatief € 2,9 miljoen in 2028. De exploitatiesaldi vormen voor de ingestelde taskforce de opdracht om te komen met maatregelen om het financiële perspectief te verbeteren.

Exploitatieresultaat (bedragen x € 1.000,--)	2025	2026	2027	2028
Saldo van baten en lasten	-1.632.700	-2.571.200	-3.012.800	-2.871.600

Investerings

Taakveld: 0.4 - Overhead	2024	2025	2026	2027	2028
- digitaliseren archief (fase 5)	10.000				
- restauratie archieven streekarchief	34.000	34.000	34.000		
- verbouw en herinrichting stadhuis			4.000.000		
- camerasysteem voor de werf en stadhuis	20.500				
- accu laadkast werf	12.000				
- machine nr. 1 MAN knijperauto		14.700			
Totaal	76.500	48.700	4.034.000		

Taakvelden

0.1 Bestuur

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Samenwerkingsagenda Kop van de Veluwe
Doel/Effect
Werken aan gezamenlijke opgaven op het gebied van economie, arbeidsmarkt, woningbouw, klimaat, mobiliteit en stikstof, waardoor de regio Kop van de Veluwe economisch sterker en leefbaarder wordt.
Inspanning:
- Het uitvoeringsprogramma van de Samenwerkingsagenda realiseren is een belangrijke opgave voor de komende jaren. In 2025 gaat het onder ander om de uitwerking en uitvoering van de gebiedsopgaven. Hattem is direct betrokken bij de gebiedsopgaven 'Kop van de Kop' en 'Corridor A50'. - Ambtelijk en bestuurlijk samenwerken binnen de Regio Zwolle en Kop van de Veluwe op het gebied van Ruimte, mobiliteit, economie en menselijk kapitaal. Dit gebeurt o.a. via een gezamenlijke lobbystrategie. - Participeren in de programma's van Regio Zwolle, zoals bijvoorbeeld Vitale Kernen en Gezonde Buurten. - Bijdragen aan het Ruimtelijk Voorstel dat de provincie Gelderland opstelt als input voor het Rijksbeleid en de provinciale Omgevingsvisie. - Het leveren van inbreng voor de Regio Deals 5e tranche voor zowel de aanvraag van de Regio Zwolle als die van de Veluwe en de uitvoering van de betreffende projecten.

Gemeenteraad
Doel/Effect
De gemeenteraad wil een raad zijn voor de Hattemse gemeenschap. De raadsleden nemen beslissingen die voor de gemeente van belang zijn. De doelstelling van de werkgroep 'Raadscommunicatie', waarin raads- en commissieleden zitten, is om de zichtbaarheid van de raad bij de inwoners van Hattem te verbeteren en de betrokkenheid van de Hattemers en de in Hattem gevestigde bedrijven en maatschappelijke organisaties bij het werk van de gemeenteraad te vergroten.
Inspanning:
- De gemeenteraad gaat met de Hattemse samenleving in gesprek over de toekomst en de daarbij behorende visies. - De gemeenteraad stuurt op hoofdlijnen en geeft invulling aan de kader stellende en controlerende rol. - De raadsleden willen zich door-ontwikkelen en volgen diverse trainingen. - Bij de ambities van de raad is een passende formatie van de griffie en goede ondersteuning een vereiste. - De werkgroep 'Raadscommunicatie' zal met voorstellen komen om haar doelstelling te behalen. Hierbij is het van belang dat vergaderingen live kunnen worden gevolgd.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	2.331	2.123	2.091	2.036	2.036	2.006
Totaal baten	-580	-434	-29	-44	-44	-44
Resultaat voor bestemming	1.750	1.689	2.062	1.992	1.992	1.962

Verrekening met de reserves

(€ x 1.000)	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve				
• Wachtgeldvergoedingen	-104	-35	-35	-35
Totaal	-104	-35	-35	-35

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	336
• Noord Veluwe Bereikbaar - penvoerder kosten, de begroting 2025 van NVB is begin oktober 2024 nog niet vastgesteld	-415
• B&W - verzekeringskosten	12
• Bestuursondersteuning Raad en Rekenkamer - accountants- en advertentiekosten	35
Baten	
• Noord Veluwe Bereikbaar - penvoerder kosten, de begroting 2025 van NVB is begin oktober 2024 nog niet vastgesteld	415
• B&W - toevoegingen aan voorzieningen	-10
Totaal	373

0.2 Burgerzaken

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Burgerzaken
Doel/Effect
Zorgdragen voor het actueel houden van de Basisregistratie Personen (BRP). Behandelen van aanvragen en de uitgifte van documenten voor burgers in relatie tot burgerzaken en het BRP zoals akten, identiteitskaarten of rijbewijzen
Inspanning:
• Het registreren, verwerken en beheren van alle zaken voor burgers in relatie tot burgerzaken en BRP. Voorbeelden: ◦ aanvragen/uitgifte van paspoorten, id-kaarten, rijbewijzen. ◦ verstrekken eigen verklaring rijbewijs (gezondheidsverklaring) ◦ verwerken erkenningen, geboorteakten, overlijdensakten, huwelijksakten/geregistreerd partnerschap. ◦ Verwerken van verhuizingen (binnen gemeentelijk/buiten gemeentelijk), verklaring naamgebruik, verklaring omtrent gedrag VOG). ◦ Verstrekken van uittreksels BRP/Burgerlijke stand, verstrekken bewijs van in leven, verstrekken attestatie de vita. ◦ Verwerken van naturalisaties, eerste inschrijvingen, emigraties, vestiging vanuit het buitenland. ◦ Verwerken van mutaties in de begraafplaatsadministratie

Secretarieleges burgerzaken
Doel/Effect
In rekening brengen van leges burgerzaken voor het behandelen van aanvragen en de uitgifte van documenten voor burgers.
Inspanning:
• Het heffen van leges overeenkomstig de legesverordening en de tarieventabel die bij deze verordening hoort • Bij de invordering van leges wordt geen kwijtschelding verleend.

Verkiezingen
Doel/Effect
Organiseren van verkiezingen
Inspanning:
• De activiteiten/werkzaamheden zijn onder andere: ◦ Regelen van stembureaus/opbouw stembureaus ◦ Regelen bezetting stembureaus ◦ Regelen stempassen/kandidatenlijsten/stembiljetten ◦ Regelen van communicatie in kranten/website ◦ Regelen van tellocaties dag na de verkiezing ◦ Regelen dat de leden van de stembureaus de presentiegelden ontvangen

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	315	304	337	337	337	337
Totaal baten	-293	-179	-186	-194	-201	-201
Resultaat voor bestemming	22	125	151	143	135	135

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	32
• Diversen	1
Baten	
• Burgerzaken - legesopbrengsten	-7
Totaal	26

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Gronden
Doel/Effect
Uitvoering geven aan het grondbeleid door aan- en verkopen van gronden en beheren van gronden in eigendom
Inspanning:
- aan- en verkopen van gronden - afsluiten, beëindigen, verlengen en beheren overeenkomsten voor huur, pacht, opstalrechten en gebruik gronden - adviseren over en uitvoering geven aan grondbeleid

Overige gebouwen en opstallen
Doel/Effect
Uitvoering geven aan beleid door aan- en verkopen opstallen en beheren van opstallen in eigendom
Inspanning:
- aan- en verkopen opstallen - beheren overeenkomsten huur en gebruik opstallen - adviseren over en uitvoering geven aan beleid

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	206	198	222	222	222	222
Totaal baten	-83	-28	-30	-33	-34	-35
Resultaat voor bestemming	123	170	191	189	187	186

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
Algemeen - loonkosten	24
Baten	
Verkoop onroerend goed	-3
Totaal	21

0.4 Overhead

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Overhead is opgebouwd uit verschillende kostensoorten. Deze vallen onder de besturende - en ondersteunende processen en zijn samengebracht binnen de keten ondersteuning. Vanuit de keten wordt sturing en ondersteuning geboden aan medewerkers in de primaire processen.

De keten ondersteuning wil als resultaatgerichte dienstverlener, op een professionele wijze het bestuur en de organisatie ondersteunen bij het organiseren, uitvoeren en verantwoorden van haar taken. Keten ondersteuning zorgt voor efficiëntie, continuïteit en kwaliteit.

Binnen de keten ondersteuning zijn teams/taakvelden gepositioneerd. Hieronder wordt per taakonderdeel beschreven welke doelen/effecten worden nagestreefd en welke inspanningen dat vraagt. De bovenstaande missie van de keten staat daarbij centraal.

Ondersteuning in de vorm van ICT is onder gebracht in een gemeenschappelijke regeling met de gemeenten Heerde en Oldebroek (H2O).

Informatiebeheer
Doel/Effect
Duurzame & toegankelijke Informatiehuishouding. Voldoen aan wettelijke eisen o.a. Archiefwet en Wet Open Overheid
Inspanning:
• informatiehuishouding op orde brengen - oa opschonen T-schijf, overbrengen & scannen bouwvergunningen • advies & ondersteuning organisatie bij verbetering processen irt inrichting nieuwe applicaties - borging metagegevens en wettelijke eisen archivering (Zaaksysteem, financieel systeem, Belastingapplicatie en moderne werkplek) • organiseren en adviseren Strategisch Informatieoverleg - zicht op brede informatiebehoefte, technische en organisatorische mogelijkheden tot verbetering informatievoorziening • advies & begeleiding fusieproces Streekarchief

Bestuursondersteuning & facilitair
Doel/Effect
Effectief beheer & planning afspraken voor overleg en voorbereiding daarvan. Doelmatig gebruik kantoorruimten en werkplekvoorzieningen. Gastheerschap en visitekaartje stadhuis.
Inspanning:
• secretariaat & agendabeheer college, leiding en keteneigenaren • huismeesterschap en zorg voor kantoorfaciliteiten • ondersteuning trouwplechtigheden, bestuursbijeenkomsten en -vergaderingen

Finance & Control
Doel/Effect
In control zijn van de organisatie - goed bestuurd - voorspelbaar in levering producten en diensten binnen de afspraken over middelen inzet - rechtmatig in financieel beheer
Inspanning:
• Ontwikkelen businesspartnerschap -advies kaders en richtlijnen voor besturing en ondersteunen ketens bij uitvoering beleids- en organisatiedoelen • Kans & risicogericht werken, waarbij sturings- en beheersingsinstrumenten worden geboden • beschikbaar stellen van moderne digitale tools voor ondersteuning Planning en Control (P&C) cyclus • projectcontrol • eigenaarschap jaarlijkse P&C incl IC - zorg dat de organisatie tijdig bijdraagt aan begroting en verantwoording • ontwikkelen teamwerkwijze - resultaatgericht werken met in-/overzicht op planning en uitvoering van het werk per kwartaal

Communicatie
Doel/Effect
De organisatie betreft de samenleving bij het tot stand komen en uitvoeren van beleid op een manier die bijdraagt aan een duidelijke en betrouwbare overheid en ruimte geeft aan initiatieven uit de samenleving. Als adviseur en als team herkenbaar en aantoonbaar bijdragen aan de beleids- en organisatiedoelen
Inspanning:
• Ontwikkelen businesspartnerschap voor bestuur (extern), beleid - ketens & projecten (extern) en organisatie (intern) • ondersteunen werkwijze participatie, opgave- en procesgericht werken • ondersteunen crisiscommunicatie • ontwikkelen teamwerkwijze - resultaatgericht werken met in-/overzicht op planning en uitvoering van het werk per kwartaal

HR
Doel/Effect
Een organisatie die veerkrachtig, voorspelbaar en betrouwbaar is en wordt gedragen door aanmoedigende samenwerking tussen bestuur, leiding en medewerkers. De cultuur is actiegericht, medewerkers zijn gelukkig en willen (elkaar) inspireren om resultaten te halen
Inspanning:
• Ontwikkelen businesspartnerschap met mandaat voor effectieve instroom- doorstroom en uitstroom processen voor nieuwe en huidige medewerkers • Verzuimmanagement • Goed werkgeverschap vertalen naar moderne instrumenten • Actuele PI en hoogwaardige salarisverwerking

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	7.539	7.027	7.205	7.102	7.535	7.579
Totaal baten	-368	-207	-186	-176	-185	-179
Resultaat voor bestemming	7.171	6.820	7.020	6.926	7.350	7.400

Verrekening met de reserves

	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve				
• Frictiekosten personeel	-104.400	-50.000	-50.000	-50.000
• ICT-budget SaaS-oplossingen	-117.130	-128.840	-141.720	-155.890
• ICT-budget M2A	-146.600			
• ICT-dotatie vrijval kap.lasten SaaS	174.200	200.600	204.900	210.800
Reserve kapitaallasten				
• Nieuwbouw werkplaats werf (%)	-8.875	-8.875	-8.875	-8.875
Totaal	-202.805	12.885	4.305	-3.965

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Advies- en inleen kosten	-277
• Opleiding, vorming en training	-40
• Uitvoering Wet open overheid	13
• Informatisering- en automatiseringskosten (oa SaaS-oplossingen)	421
• Door belaste rente en afschrijving investeringen	-165
• Door belaste overhead naar investeringen en grondexploitatie	215
• Diversen	10
Baten	
• Loonkostenvergoedingen personeel	30
• Diversen	-9
Totaal	199

0.5 Treasury

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Efficiënt Treasurybeleid	
Doel/Effect	
Het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden doelmatige inzet en risico's.	
Inspanning:	
• Wekelijks de daggeldmarkt en de kapitaalmarkt volgen • Ieder kwartaal bewaken van de kasgeldlimiet (zie de paragraaf financiering) • Bij aangaan en aflossen van langlopende leningen, de renterisiconorm mee wegen (zie de paragraaf financiering)	

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	370	316	138	93	81	130
Totaal baten	-673	-581	-325	-303	-301	-299
Resultaat voor bestemming	-303	-265	-187	-210	-220	-169

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Rente langlopende en nog te contracteren langlopende geldleningen	-177
• Diversen	-1
Baten	
• Rente kasgeldleningen en rekening courant	256
Totaal	78

0.61 OZB woningen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

OZB woningen
Doel/Effect
Genereren van inkomsten om het gemeentelijke takenpakket te dekken, door het heffen van gemeentelijke belasting op eigenaren woningen.
Inspanning:
- Door een geformaliseerde samenwerking met de gemeenten Elburg, Heerde en Oldebroek kosten en kwetsbaarheid verminderen en continuïteit en kwaliteit borgen - jaarlijkse hertaxatie van al het woning-vastgoed - vaststellen van WOZ-beschikkingen; - opleggen van belastingaanslagen onroerendezaakbelastingen; - afhandelen van bezwaar- en beroepschriften die tegen de WOZ waarden worden ingediend.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	185	145	115	115	115	115
Totaal baten	-2.623	-2.827	-3.027	-3.128	-3.390	-3.546
Resultaat voor bestemming	-2.438	-2.682	-2.912	-3.014	-3.275	-3.431

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	16
• Verwerkingskosten	-46
Baten	
• Opbrengst OZB eigenaren woningen	-200
Totaal	-230

0.62 OZB niet-woningen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en heffingen behoren tot taakveld 6.3.

OZB niet-woningen
Doel/Effect
Genereren van inkomsten om het gemeentelijke takenpakket te dekken, door het heffen van gemeentelijke belasting op eigenaren en gebruikers niet-woningen zoals (bedrijfs)panden.
Inspanning:
• Door een geformaliseerde samenwerking met de gemeenten Elburg, Heerde en Oldebroek kosten en kwetsbaarheid verminderen en continuïteit en kwaliteit borgen • Jaarlijkse hertaxatie van alle niet-woningen; • Vaststellen van WOZ-beschikkingen; • Opleggen van belastingaanslagen onroerendezaakbelastingen; • Afhandelen van bezwaar- en beroepschriften die tegen de WOZ waarden worden ingediend.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	-814	-919	-1.082	-1.144	-1.190	-1.237
Resultaat voor bestemming	-814	-919	-1.082	-1.144	-1.190	-1.237

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
• Opbrengst OZB eigenaren niet-woningen	-132
• Opbrengst OZB gebruikers niet-woningen	-31
Totaal	-163

0.64 Belastingen overig

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Toeristenbelasting, Watertoeristenbelasting en Woonforensenbelasting behoren tot taakveld 3.4 Economische promotie.

Reclamebelasting
Doel/Effect
Het promoten van gebruikers, eigenaren of exploitanten van een onroerende zaak in het centrumgebied van Hattem door activiteiten van het Ondernemersfonds
Inspanning:
- Het Ondernemingsfonds wendt de gelden aan ter promotie van een onroerende zaak in het centrumgebied van Hattem en organiseert daartoe bijvoorbeeld allerlei evenementen, of draagt daaraan bij. Bijv. intocht Sinterklaas. - De heffing en de inning wordt volledig verzorgd door de gemeente. Net als de object- en subjectadministratie en de bestandscontroles. De jaaropbrengst wordt onder aftrek van de perceptiekosten volledig overgemaakt aan het Ondernemingsfonds. - Vrijstellingen worden verleend overeenkomstig het bepaalde in de Verordening Reclamebelasting.

Precariobelasting
Doel/Effect
Genereren van inkomsten om het gemeentelijke takenpakket te financieren, door heffen precario belasting inzake het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeenteground, voor de openbare dienst bestemd. Vb. terrassen en standplaatsen
Inspanning:
- Verlenen van vergunningen en ontheffingen; - Opleggen van belastingaanslagen; - Bij de invordering van precariobelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	170	144	334	334	334	334
Totaal baten	-89	-80	-70	-70	-71	-71
Resultaat voor bestemming	81	64	264	264	263	262

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	-87
• Advieskosten	-32
• Perceptie- en invorderingskosten	-21
• Bijdrage samenwerkingsverband belastingen	334
• Diversen	-4
Baten	
• Aanmaningen en dwangbevelen	10
Totaal	200

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Algemene uitkering
Doel/Effect
Doel van het verdeelstelsel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is om alle gemeenten in staat te stellen bij gelijke lastendruk een gelijkwaardig voorzieningenniveau te realiseren. De financiële doorvertaling van de algemene uitkering levert een bijdrage aan het integrale afwezigingsproces voor de inzet van de algemene middelen.
Inspanning:
- Berekenen van de Algemene uitkering op basis van de circulaire gemeentefonds van het Ministerie van BZK. - Rapporteren over de uitkomsten van de berekening. Hetzij in een P&C-document, hetzij in een notitie Raadsinformatie (RI). - Verwerken van de mutaties uit de Algemene uitkering als begrotingswijziging in de financiële administratie. - Organisatie informeren over in de algemene uitkering opgenomen middelen ter compensatie van uitvoeringstaken

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	-22.023	-22.303	-23.656	-22.465	-23.158	-23.814
Resultaat voor bestemming	-22.023	-22.303	-23.656	-22.465	-23.158	-23.814

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
Baten	
Uitkering gemeentefonds	-1.295
Uitkering deelfonds sociaal domein	-58
Totaal	-1.353

0.8 Overige baten en lasten

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Onvoorziene uitgaven
Doel/Effect
Beschikbaar hebben van middelen voor onvoorziene uitgaven
Inspanning:
- In 2025: besluiten over inzet eenmalig budget 2025 obv herijking gemeentefonds - Vanaf 2025: berekenen beschikbaar budget en besluiten over inzet structurele middelen van € 1,30 per inwoner

Stelposten
Doel/Effect
Beschikbaar hebben van middelen om loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen
Inspanning:
- Berekenen van beschikbare middelen vanuit de algemene uitkering gemeentefonds zijnde het verschil tussen de inkomsten tegen lopende en constante prijzen - Berekenen van de benodigde aanvullende middelen als de stelpost op basis van de berekening bij de 1e bullit naar verwachting niet toereikend is

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	9	338	511	289	456	556
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	9	338	511	289	456	556

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Stelpost voor uitvoering Bestuursakkoord	272
• Stelpost subsidies voor loon- en prijsstijgingen	-100
• Diversen	2
Baten	
Totaal	173

0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Vennootschapsbelasting	
Doel/Effect	
Bij uitvoering van markttaken en bij winstoogmerk de financiële consequenties van te voren meenemen bij de besluitvorming	
Inspanning:	
Jaarlijks met de begroting en de jaarrekening bepalen of taken al dan niet vennootschapsplichtig zijn	

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	-47	0	0	0	0	0
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	-47	0	0	0	0	0

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

Geen vermeldenswaardige verschillen.

0.10 Mutaties reserves

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Op dit taakveld mag alleen worden geboekt op de economische categorie 7.1 Mutaties reserves. Mutaties in de voorzieningen worden op het taakveld geboekt waarop de voorziening is/wordt getroffen.

Mutaties reserves	
Doel/Effect	
Administeren van de toevoegingen en onttrekkingen van reserves conform de richtlijnen van het BBV en balans houden tussen eigen en vreemd vermogen	
Inspanning:	
- De begrote en gerealiseerde mutaties van reserves administreren en daar zichtbaar maken wanneer er specifiek een relatie ligt met een programma - Het opstellen van de staat van Reserves en Voorzieningen bij de begroting en de jaarrekening gebeurt mede op basis van de mutaties van de reserves - Vanuit financieel beleid de reservepositie bewaken in relatie tot het afdekken van financiële risico's (weerstandsvermogen)	

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
Totaal lasten	667	809	268	304	319	324
Totaal baten	-2.179	-1.693	-514	-255	-268	-282
Resultaat voor bestemming	-1.512	-885	-246	49	51	42

Verrekening met de reserves

	2025	2026	2027	2028
- Algemene reserve	-298.230	-12.940	-21.520	-29.790
- Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	33.662	33.662	33.662	33.662
- Bestemmingsreserve ontwikkeling 't Veen	60.000	70.000	80.000	80.000
- Reserve dekking kapitaallasten	-41.459	-41.459	-41.459	-41.459
Totaal	-246.027	-49.263	-50.683	-42.413

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Toevoegingen aan de reserves	-541
Baten	
• Onttrekkingen aan de reserves	1.180
Totaal	639

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Resultaat van de rekening van baten en lasten	
Doel/Effect	
Administreren van het resultaat van de rekening (het saldo op dit taakveld) conform de richtlijnen van het BBV.	
Inspanning:	
Zorgdragen dat het resultaat van de rekening (exploitatie) als tegenhanger van de balanspost apart zichtbaar is	

Financieel beleid	
Doel/Effect	
Zorgdragen voor een gezond financieel beleid met als doelen: Begroting: - opstellen van een structureel en reëel sluitende programmabegroting - verkrijgen van een positief oordeel van de provinciale toezichthouder (repressief toezicht) Rekening: - verkrijgen van een goedkeurende controleverklaring inzake getrouwheid en rechtmatigheid van de externe accountant.	
Inspanning:	
- structurele lasten worden gedekt door structurele baten - systeem van risicomanagement verbeteren, waarbij risico's worden gekwantificeerd en in relatie worden gebracht met de weerstandscapaciteit - financiële consequenties van een nieuw coalitieakkoord na gemeenteraadsverkiezingen in de Programmabegroting verwerken.	

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	462	0	-1.543	-1.613	-1.958	-2.793
Totaal baten	0	0	-90	-957	-1.054	-79
Resultaat voor bestemming	462	0	-1.633	-2.570	-3.012	-2.872

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Saldo van de rekening van baten en lasten	-1.543
Baten	
•	-90
Totaal	-1.633

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming		
				2026	2027	2028
Totaal lasten	12.206	11.403	9.678	9.218	9.475	8.810
Totaal baten	-29.724	-29.250	-29.194	-28.769	-29.896	-29.788
Resultaat voor bestemming	-17.518	-17.847	-19.517	-19.551	-20.421	-20.978

Beleidsdocumenten

Naam	Datum publicatie
Controleverordening gemeente Hattem 2023	30 oktober 2023
Financiële verordening gemeente Hattem 2023	30 oktober 2023
Nota misbruik en oneigenlijk gebruik gemeente Hattem 2023	30 oktober 2023
Nota rechtmatigheidsverantwoording gemeente Hattem 2023	30 oktober 2023

1

Veiligheid

Handhaving Hattem

Bestuursakkoord

Dialogen met Hattem!

We willen in overleg met de gemeenteraad komen tot een alternatieve viering van Oud & Nieuw. We voeren de dialoog met elkaar over hoe we willen omgaan met het afsteken van vuurwerk in Hattem tijdens de jaarwisseling.

Investeringen

Taakveld: 1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	2024	2025	2026	2027	2028
- vervangen werf put wasplaats olie vat	40.000				
- legionella spoel en registratiesysteem brandweer	8.000				
- verbouw brandweerkazerne	80.000				
Totaal	128.000				

Taakvelden

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Crisisbeheersing
Doel/Effect
We werken we op basis van het regionaal risicoprofiel en beleidsplan binnen de Veiligheidsregio Noord en Oost-Gelderland (VNOG) aan een adequate voorbereiding op het voorkomen en bestrijden van crises en rampen
Inspanning:
Multidisciplinaire voorbereiding binnen de VNOG op crises en rampen door opleiden, trainen, oefenen en planvorming.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	803	864	966	986	1.012	1.078
Totaal baten	-18	-19	-14	-19	-16	-25
Resultaat voor bestemming	785	845	952	967	996	1.053

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
De bijdrage aan de VNOG is verhoogd. Vanwege het voorstel tot herverdeling van lasten tussen de gemeenten van € 75.000 ingaande 2025 en deels vanwege de hogere bijdrage conform de begroting VNOG 2025 met per saldo € 32.000	107
De budgetoverheveling van het restantbudget brandkranen van boekjaar 2023 naar 2024 betekende een eenmalige hoger lastenbudget in 2024	-13
De onderhoudskosten zijn lager in 2024	-14
Per saldo overige lasten & baten	27
Baten	
Totaal	107

1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Integraal Veiligheidsplan 2024-2027						
Doel/Effect						
Samenwerken aan een veilige woon- en leefomgeving door te focussen op de drie prioriteiten uit het gezamenlijke Integraal Veiligheidsplan 2024-2027: Jeugd en Veiligheid, Ondernijning en Gedigitaliseerde Criminaliteit, waardoor de objectieve en subjectieve veiligheid in de gemeenten Elburg, Epe, Hattem, Heerde, Nunspeet, en Oldebroek (ofwel politiebasiesteam Veluwe Noord) verbetert.						
Inspanning:						
- Gemeenteraden bespreken en stellen het Integrale Veiligheidsplan iedere 4 jaar vast. Daarnaast kunnen gemeenteraden eens per 4 jaar hun zienswijze geven op het regionaal risicoprofiel en het beleidsplan van de VNOG. - Jaarlijks Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid (UVP) wordt uitgewerkt en vastgesteld door het college om de prioriteiten aan te pakken. - Gemeenten, Openbaar Ministerie, en politie geven uitvoering aan de acties zoals opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2024-2025.						

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	537	541	634	634	634	634
Totaal baten	-95	-180	-180	-180	-181	-181
Resultaat voor bestemming	442	361	454	454	454	454

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)		
Lasten		
• De personele kosten zijn gestegen ten opzichte van 2024		76
• Per saldo overige lasten & baten		17
Baten		
Totaal		93

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	1.340	1.405	1.600	1.620	1.646	1.712
Totaal baten	-113	-199	-194	-199	-196	-206
Resultaat voor bestemming	1.227	1.206	1.406	1.421	1.450	1.507

2

Verkeer, vervoer en waterstaat

Verkeerszones Assenrade

Bestuursakkoord

Bereikbaar Hattem!

We kiezen in Hattem voor de fiets. Hattem is een fietsstad en scoort al hoog op het aantal fietsbewegingen per dag, maar we willen dit verder stimuleren en faciliteren. Hattem kent een goed voorzieningenniveau en door de verbindingen met de directe omgeving en met name Zwolle, zijn veel voorzieningen ruim binnen fietsbereik. Fietsen is een duurzame manier om je te verplaatsen, maar daarnaast legt de fiets een minder grote claim op de openbare ruimte dan andere vervoersmiddelen. We willen samen met onze partners en de raad een fietsplan voor Hattem opstellen. Hierin willen we naast een visie ook een verdere concretisering van onze ambities opnemen over de fietsinfrastructuur, fietsveiligheid, fietsparkeervoorzieningen en de mogelijkheden om aan te sluiten bij (bestaande) fietssnel-wegen.

We kiezen voor een veilige, consequente en begrijpelijke verkeerssituatie en inrichting. We zetten in op één snelheidsregime binnen de bebouwde kom van 30 km/u. We passen hier de weginrichting waar nodig (verder) op aan. Als vertrekpunt hanteren we het Gemeentelijk Verkeers- en VervoersPlan. De daarin gesignaleerde knelpunten pakken we aan. Om verder in te zetten op de verkeersveiligheid in Hattem willen we verschillende vervoersmiddelen zo min mogelijk met elkaar in conflict laten komen. We zetten als eerste stap daarvoor in op een logische en veilige route voor het vrachtverkeer in Hattem. Het in de praktijk brengen van de Groenstructuurvisie kleurt de inrichting van de openbare ruimte ook en kan versterkend werken op de ruimte en veiligheid voor fietsers en voetgangers

We zetten ons in voor een hoogwaardige(re) OV-verbinding met Zwolle, Amersfoort en Apeldoorn. Binnen de regio bekijken we hoe een duurzaam, stabiel en hoogwaardig OV netwerk kan worden behouden en uitgebreid. Met de ontwikkeling van de Spoorzone in Zwolle en de ambities om de bereikbaarheid in de regio goed te houden, mobiliteit te verduurzamen en niet alleen te gaan voor meer asfalt, denken we dat de aanleg van een station in Hattem een belangrijke meerwaarde kan hebben op de lange termijn.

We willen het gebruik van de auto in Hattem ook verduurzamen: Hierbij zetten we in op een uitbreiding van de oplaadmogelijkheden in de openbare ruimte en stimuleren we particulieren en bedrijven om dit te doen op eigen terrein. We sluiten hierbij aan op de Integrale Laadvisie die in 2022 is vastgesteld door de gemeenteraad. Daarnaast stimuleren we het gebruik van deelauto's.

Het centrum van Hattem!

We zetten in op het nog verkeersluwer maken van onze winkelstraten. Om de kwaliteiten van ons centrum nog meer tot z'n recht te kunnen laten komen en een veilig verblijfsklimaat te creëren, zetten we in op het nog verkeersluwer maken van het centrum winkelgebied (de Kruisstraat, de Kerkstraat en de Markt). Voor het laden en lossen stellen we venstertijden vast. Daarnaast gaan we de mogelijkheid onderzoeken om emissievrij te laden en te lossen in de binnenstad. Hierbij zien we de ontwikkeling van een stadshub aan de rand van de binnenstad als een van de mogelijkheden.

Investerings

Taakveld: 2.1 - Verkeer en vervoer	2024	2025	2026	2027	2028
- reconstr. Hilsdijk (bibekom) Waalstr./Vechtstr.			480.125		
- reconstr. Hilsdijk (bubekom)			317.400		
- herinrichting aansl. Nieuweweg- Stationslaan				1.732.500	
- reconstructie fietspad Prinses Margrietpad	204.400				
- parkeren Sportvelden	550.000				
- reconstructie Oude Kerkweg + fietspad	174.000				
- reconstructie Dorpsweg Oost (1 t/m 20)		207.000			
- herinrichting Geldersedijk (bibeko)		244.080			
- reconstructie wegen	500.000				990.000
- reconstructie Ierstweg		216.000			
- herinrichting Verl. Parklaan-Stationslaan				641.216	
- reconstructie Rosenboomspoor			441.830		
- aanleg fietspad Oude Kerkweg					
- reconstructie Lageland e.o.			1.446.500		
- reconstructie Rijnstraat				866.250	
Totaal	1.428.400	667.080	2.685.855	3.239.966	990.000

Taakvelden

2.1 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Visie op mobiliteit in Hattem
Doel/Effect
Ontwikkelen van een toekomstgerichte visie op mobiliteit die Hattem leefbaar, vitaal en bereikbaar houdt, met aandacht voor duurzaamheid, groen, toegankelijkheid en leefbaarheid.
Inspanning:
• Opstellen van een mobiliteitsvisie die aansluit op de omgevingsvisie. • De mobiliteitsvisie gebruiken als leidraad waarin thema's en aanpak op hoofdlijnen worden beschreven. • Vaststellen van de rol van de gemeente Hattem per thema, zodat gebruikers en bewoners weten wat ze kunnen verwachten. • Uitwerken van thema's in specifieke beleidsdocumenten, zoals het GVVP (klassiek verkeerskundige aspecten), de laadvisie, een nieuw parkeerbeleid en een fietsplan. • Creëren van een structuur van beleids- en uitvoeringsdocumenten waarin de mobiliteitsvisie overkoepelend is, ondersteund door thematische beleidsdocumenten en concrete uitvoeringsplannen.

Basis Geluid Emissie (BGE)
Doel/Effect
Het ontwikkelen van een telprogramma voor alle wegen met een intensiteit van +1.000 motorvoertuigen per etmaal, dat als input dient voor de regionale BGE.
Inspanning:
• Het in kaart brengen van alle wegen die in aanmerking komen • Het uitvoeren van verkeerstellingen • Het vastleggen van de basis geluid emissie in het Geluidregister en nadien het periodiek monitoren van de ontwikkeling van het geluid en waar nodig treffen van maatregelen

Toekomstbestendig Wegenbeheer
Doel/Effect
• Met ons wegbeheer willen we aansluiten bij de veranderende wensen rondom mobiliteit en toegankelijkheid. Duurzaamheid, innovatie en klimaatbestendigheid spelen hierbij een belangrijke rol.
Inspanning:
• Het aanpassen van de inrichting van wegen en pleinen op de (elektrische) fiets en de elektrische auto • Uitvoeren levensduur verlengend onderhoud • Het waar mogelijk toepassen van waterpasserende bestrating en het versterken van de biodiversiteit in bermen

Onderhoud civieltechnische kunstwerken
Doel/Effect
Het toekomstbestendig beheren en onderhouden van de civieltechnische kunstwerken. Inspelen op het veranderende klimaat en de rol van het watersysteem
Inspanning:
- Het inspecteren, onderhouden en reinigen van de civiele kunstwerken - Toepassing duurzame materialen bij beheer en onderhoud

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	2.306	1.931	2.078	2.113	2.277	2.474
Totaal baten	-41	-28	-28	-28	-29	-29
Resultaat voor bestemming	2.265	1.903	2.050	2.085	2.249	2.445

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
- Algemeen - loonkosten - Advies- en inleenkosten - Rente en afschrijving investeringen - Normaal en planmatig groot onderhoud wegen - Onderhoud straatlantaarns	87 -70 119 29 -18
Baten	
Totaal	147

2.2 Parkeren

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Parkeergarage
Doel/Effect
Voldoende parkeergelegenheid voor omwonenden en bezoekers van de binnenstad en een veilige en representatieve parkeergarage.
Inspanning:
• vervangen defecte en onveilige vloeren • vernieuwen parkeerplaats markering

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	87	152	148	68	70	67
Totaal baten	0	-30	-24	-2	-2	-2
Resultaat voor bestemming	87	123	124	66	68	66

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

Geen vermeldenswaardige verschillen

2.3 Recreatieve havens

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Jachthaven Geldersedijk
Doel/Effect
Beheren overeenkomst erfpacht gronden parkeerterrein langs de Geldersedijk en ondergrond havengebouw
Inspanning:
• Beheren overeenkomst recht van erfpacht • Zorg dragen voor jaarlijkse betaling pacht

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	38	13	19	17	16	14
Totaal baten	-12	-2	-4	-2	-2	-2
Resultaat voor bestemming	26	11	16	14	14	12

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

Geen vermeldenswaardige verschillen

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	2.430	2.097	2.245	2.198	2.363	2.555
Totaal baten	-53	-60	-56	-33	-33	-32
Resultaat voor bestemming	2.377	2.037	2.189	2.165	2.330	2.523

3

3 - Economie

Aansluiting A28 - H2O bedrijventerrein

Bestuursakkoord

Sociaal Hattem!

Met inwoners en ondernemers onderzoeken we of Hattem FairTrade gemeente kan worden. Zo dragen we ook buiten Hattem bij aan kansengelijkheid door een eerlijke prijs voor boeren, arbeiders en producenten

Het centrum van Hattem!

We willen de binnenstad vitaal en onderscheidend houden. De gemeente en de HAVO hebben in 2016 een convenant getekend met daarin acties om de vesting vitaal te houden. We zien graag dat Hattemers lokaal hun inkopen kunnen doen, zowel voor het vitaal houden van de binnenstad als vanuit het oogpunt van duurzaamheid. We willen ondernemers uitdagen en met hen meedenken over wat voor de komende jaren de acties moeten zijn om de levendigheid, beleving en de kwaliteit van onze binnenstad te versterken en de rol van ondernemers en winkelaanbod daarin. We zien daarbij ook een belangrijke rol voor het vermarkten en promoten van Hattem door Visit Hattem.

Door een afgebakende zondagsopenstelling van winkels kan mogelijk de kwaliteit van de beleving van de binnenstad versterkt worden. Dat levert wel spanning op met de ambitie om te werken aan de groei in kwaliteit die we nastreven en de rust en reflectie die we als mens en maatschappij ook nodig hebben om ons te ontwikkelen. De mogelijkheid om altijd en overal aankopen te doen, draagt niet bij aan het duurzamer omgaan met de aarde. Als een zondagsopenstelling niet door het grootste deel van de ondernemers benut zou gaan worden, dan leidt het slechts tot versnippering van het aanbod en doet het afbreuk aan de sfeer in en beleving van de binnenstad. Daarom willen we in samenspraak met de raad zorgvuldig onderzoeken of minimaal 2/3e van de ondernemers in de binnenstad de behoefte heeft aan een zondagsopenstelling, voordat we daar ruimte voor geven. Daar achteraan zou dan nog de vraag komen over hoeveel zondagen en welke tijdsvensters het zou moeten gaan.

Hattem kent immers vele kleinere winkels en speciaalzaken die belangrijk zijn voor de sfeer en beleving van de binnenstad, maar voor wie een zondagsopenstelling mogelijk een zware inspanning betekent.

De binnenstad levert een belangrijke bijdrage aan de Hattemse economie. Dat geldt ook voor de bedrijven die Hattem rijk is, of dat nu vanaf een industrieterrein is of door zelfstandigen die dat vanaf andere locaties doen. Voor veel Hattemers geldt dat zij hun inkomen buiten Hattem verdienen, veelal in Regio Zwolle. We blijven dan ook volop deelnemen in Regio Zwolle en willen meepraten over en bijdragen aan het toekomstbestendig maken van de regionale economie en de arbeidsmarkt. We willen ook voor onze inwoners investeren in een Leven Lang Ontwikkelen zodat zij weerbaar en wendbaar zijn op de arbeidsmarkt.

Investeren in Hattem!

De nieuwe tarieven voor de toeristenbelasting bepalen we na afstemming met de raad en de ondernemers en willen we meerjarig vastzetten qua basisbedrag.

Taakvelden

3.1 Economische ontwikkeling

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Binnenstad
Doel/Effect
Het karakteristieke karakter van de binnenstad van Hattem wordt versterkt door de aanwezigheid van unieke boetiekjes en speciaalzaken. Om dit te behouden is het voorkomen van leegstand en het vitaal houden van de binnenstad een belangrijk streven.
Inspanning:
- Ondernemers willen we stimuleren om na te denken over welke acties voor de komende jaren nodig zijn om het winkelaanbod en de levendigheid en kwaliteit van onze binnenstad te verbeteren. De HAVO is hierin een belangrijke partner. - Jaarlijks organiseren we binnen Kop van de Veluwe verband een bijeenkomst voor winkeliersverenigingen en VVV's waarbij een actueel thema centraal staat.

Lokale economie
Doel/Effect
We investeren in de Hattemse economie en bouwen aan partnerschap tussen gemeente en ondernemers door in te zetten op ontmoeting tussen ondernemers, bedrijvenkring en parkmanagement. Voor ondernemers willen we een partner zijn die toegankelijk is, meedenkt en faciliteert en waar zij met al hun vragen terecht kunnen.
Voor bedrijventerreinen willen we het organiserend vermogen versterken door het organiseren van parkmanagement op alle bedrijventerreinen. Hierbij wordt ook energietransitie en verduurzaming meegenomen.
Inspanning:
- Data inzichtelijk maken waardoor we een beter beeld van de actuele situatie krijgen. - Startende ondernemers beter in beeld krijgen en hen een warm welkom heten. - Jaarlijks organiseren we een event waarbij een actueel thema en ontmoeting en netwerken centraal staat. - Bedrijfsbezoeken intensiveren. - Gezamenlijk binnen de Kop van de Veluwe dienen we projecten voor de Regio Deal Regio Zwolle in om bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken.

Regionale Economie
Doel/Effect
Door actief deel te nemen aan regionale samenwerking binnen Regio Zwolle en Kop van de Veluwe versterken we onze positie en dragen we bij aan een bredere regionale economie en arbeidsmarkt.
Inspanning:
Vraagstukken en uitdagingen met betrekking tot duurzaamheid, energie, klimaatadoptie, digitalisering, innovatie en circulariteit worden gezamenlijk opgepakt waardoor alle ondernemers gefaciliteerd en ondersteund kunnen worden.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	58	54	61	61	61	61
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	58	54	61	61	61	61

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

Geen vermeldenswaardige verschillen

3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Straatmarkt	
Doel/Effect	
Veilige en betrouwbare markt- en evenementenkasten voor de geprivatiseerde straatmarkt	
Inspanning:	
• Periodieke Veiligheidskeuringen (NEN3140, Scope 8) verrichten • Doorbelasten kosten nutsvoorzieningen	

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	5	3	3	3	3	3
Totaal baten	-3	-2	-2	-2	-2	-2
Resultaat voor bestemming	2	2	1	1	1	1

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

Geen vermeldenswaardige verschillen

3.4 Economische promotie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Ondernemersfonds
Doel/Effect
De opbrengst van de reclamebelasting wordt afgedragen aan het Ondernemersfonds. Het Ondernemersfonds zet zich in om de lokale economie in het centrum te versterken en ondersteunt ondernemers in de binnenstad bij hun commerciële activiteiten. Hierdoor wordt gezamenlijk geïnvesteerd in projecten en initiatieven die de zichtbaarheid en aantrekkingskracht van Hattem versterken. Hierdoor blijft Hattem groeien en blijft de stad aantrekkelijk voor zowel inwoners als bezoekers.
Inspanning:
• We verbinden partijen met elkaar zodat er gezamenlijke betrokkenheid ontstaat voor het belang van evenementen in Hattem. We verkennen met elkaar de mogelijkheden om te onderzoeken hoe collectieve activiteiten en voorzieningen gezamenlijk gefinancierd en georganiseerd kunnen blijven worden.

Veluwe
Doel/Effect
Met de komst van een nieuwe Regio Deal Veluwe, kan er ingespeeld worden op de opgaven die er op en rondom de Veluwe liggen. We bundelen onze krachten in het samenwerkingsverband Noord-Veluwe en deelname aan de Veluwe Alliantie. Hierdoor kunnen we gezamenlijk het toeristisch product verbeteren. Duurzaamheid, klimaatverandering, biodiversiteit, landbouwtransitie en de verstedelijkingsopgave staan hierbij centraal. Met een jaarlijkse subsidie aan Visit Veluwe hebben zij een rol in het promoten van Hattem als onderdeel van de Veluwe.
Inspanning:
• Met ingang van 1 januari 2025 geldt een vrijwillig vignet voor mountainbiken en paardrijden. Gebruikers dragen hiermee bij aan het onderhoud van het netwerk van paden, routes en andere voorzieningen. • Met zogenaamd bestemmingsmanagement worden recreanten en toeristen verleid om de 'gouden randen' van de Veluwe te bezoeken. De IJsselvallei is een voorbeeld van de gouden randen. • We nemen zowel ambtelijk als bestuurlijk deel aan de daarvoor bestemde bijeenkomsten om het belang van Hattem optimaal te behartigen.

Hanze
Doel/Effect
De negen Hanzesteden bundelen hun krachten en creëren een vliegwiel om meer gasten en recreanten te verleiden om een bezoek aan de Hanzesteden te brengen.
Doordat zowel provincie Overijssel als Gelderland en het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) met ingang van 2024 heeft besloten de samenwerking met Hanzesteden Marketing stop te zetten, zoeken we gezamenlijk naar impulsbudgetten waarmee het belang van de samenwerking kan worden onderschreven. Hiermee zetten we in op behoud en ontwikkeling van voorzieningen voor eigen inwoners, verbinding van de Hanzesteden en het verder versterken van het ommeland.
Marketing Oost ontvangt een jaarlijkse subsidie voor het promoten van Hattem als Hanzestad.
Inspanning:
- De negen Hanzesteden hebben Marketing Oost opdracht gegeven om een kort en krachtige memo te schrijven om provincie Overijssel en Gelderland en andere financiers te overtuigen van het belang van het Hanzeverbond. - Zwolle en Harderwijk staan in 2030 en 2031 centraal als gaststeden voor de Internationale Hanzedagen. Wij zetten in op duurzaamheid en toekomstbestendigheid tijdens deze historische viering.

Toeristenbelasting en Watertoeristenbelasting
Doel/Effect
Genereren van inkomsten om het gemeentelijke takenpakket te financieren, door het heffen van gemeentelijke belasting op (water)toerisme.
Inspanning:
- De heffing en de inning wordt volledig verzorgd door de gemeente en/of de belastingsamenwerking. Net als de object- en subjectadministratie en de bestandscontroles. - Vrijstellingen worden verleend overeenkomstig het bepaalde in de Verordening (water)toeristenbelasting. - Bij de invordering van de (water)toeristenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Woonforensenbelasting
Doel/Effect
Genereren van inkomsten om het gemeentelijke takenpakket te financieren, door het heffen van gemeentelijke belasting m.b.t. woonforensen.
Inspanning:
- De heffing en de inning wordt volledig verzorgd door de gemeente en/of de belasting-samenwerking. Net als de object- en subjectadministratie en de bestandscontroles. - Vrijstellingen worden verleend overeenkomstig het bepaalde in de Verordening woonforensenbelasting. - Bij de invordering van de woonforensenbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	261	211	219	221	223	225
Totaal baten	-267	-417	-352	-366	-481	-500
Resultaat voor bestemming	-5	-206	-133	-145	-258	-275

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Diversen	8
Baten	
• Opbrengst toeristenbelasting	65
Totaal	73

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	325	268	283	285	287	289
Totaal baten	-270	-419	-354	-368	-483	-502
Resultaat voor bestemming	55	-150	-71	-83	-196	-213

4

Onderwijs

De scholen zijn weer begonnen

Bestuursakkoord

Sociaal Hattem!

We gaan in overleg met de schoolbesturen en andere relevante partners over de realisatie van een tweede integraal kindcentrum op het terrein van de voormalige middelbare school; De Noordgouw. We actualiseren de onderwijsvisie op de punten waar daarvoor aanleiding is. Het eerder door de Raad genomen besluit voor de vestiging van het eerste integrale kindcentrum op de oude ijsbaan staat daarbij niet ter discussie.

Ontwikkelingen

- De langlopende procedure en de ontwikkelingen van de Woonzorgzone Geldersedijk die de realisatie van IKC 1 vertragen, heeft als gevolg dat de van Heemstra school niet langer de verouderde noodgebouwen kan gebruiken en deze vervangen (moeten) worden.
- De zittingsdatum Woonzorgzone Geldersedijk en daarmee IKC 1 is bekend. Het proces met de desbetreffende scholen en de gemeente wordt zoveel mogelijk voorbereid tot de uitspraak bekend is.
- Afhankelijk van de besluitvorming in de gemeenteraad met betrekking tot de visie gemeentelijke gymzalen zal er een investeringskrediet beschikbaar worden gesteld voor de realisatie van het gekozen scenario.

Investeringsen

Taakveld: 4.2 - Onderwijshuisvesting	2024	2025	2026	2027	2028
- integraal kindcentrum (IKC) cluster I			10.500.000		
- integraal kindcentrum (IKC) cluster II			560.000	6.810.000	
- integraal kindcentrum (IKC) cluster III					100.000
Totaal			11.060.000	6.810.000	100.000

Taakveld: 4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2024	2025	2026	2027	2028
- verv. terreinverharding kinderopvang Partou	16.200				
Totaal	16.200				

Taakvelden

4.1 Openbaar basisonderwijs

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Onderwijsvisie
Doel/Effect
Alle kinderen in Hattem passend en thuis nabij onderwijs kunnen bieden.
Inspanning:
• De mogelijkheid om passend onderwijs te bieden, waarbij kinderen met en zonder extra onderwijsondersteuning naar school gaan. • Investeren op kansrijk onderwijs. We bevorderen kansengelijkheid en zetten in om leerlingen met diverse mogelijkheden te herkennen en erkennen en passende ondersteuning te kunnen bieden. • We werken aan bovenschoolse voorzieningen in samenwerking met onderwijs en het samenwerkingsverband. Hierbij zetten we in op vier thema's (hoogbegaafdheid, taalonderwijs, gedrag en preventie). In een samenwerkingsverband werken scholen voor regulier basisonderwijs en speciaal (basis)onderwijs samen met als doel het bieden van passend onderwijs. De scholen in Hattem vormen één netwerk en vallen onder het cluster 'regio Veluwe- Noord'.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	30	30	30	30	30	30
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	30	30	30	30	30	30

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

Geen vermeldenswaardige verschillen

4.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Tijdelijke onderwijshuisvesting
Doel/Effect
Streven naar een gezonde en veilige leeromgeving voor leerlingen waarin het kind centraal staat.
Inspanning:
- De noodlokalen op de van Heemstraschool worden vervangen. - Een plan voor kwalitatief goede schoolgebouwen binnen Hattem.

IKC vorming
Doel/Effect
Een doorlopende ontwikkellijn voor kinderen van 0-12 jaar creëren
Inspanning:
- Voor IKC 1: na 2,5 jaar is de zittingsdatum (2 oktober 2024) vastgesteld door de Raad van State. De uitkomst hiervan is nog onbekend. De gemeente en de scholen hebben de procedure opgepakt en bereiden zich zoveel mogelijk voor op de zitting, de uitkomst en het verdere proces. - Voor IKC 2: is de ambitie om een buurtschool op te richten die plek gaat bieden aan leerlingen van de St. Andreasschool, OBS De Vlonder, nieuwe kinderen uit 't Veen op het terrein van de Noordgouw. We gaan verder met dit proces in samenwerking met de betrokken partijen. - We zijn de mogelijkheden aan het onderzoeken voor het opstellen van een integraal huisvestingsplan (IHP). Een integraal huisvestingsplan is een strategisch document waarin de langetermijnplanning voor de huisvesting wordt vastgelegd. Het plan houdt rekening met de toekomstige huisvestingsbehoeften en richt zich op aspecten zoals renovatie, nieuwbouw en verduurzaming van gebouwen. Het doel van een IHP is om een toekomstbestendige huisvestingssituatie te creëren die aansluit bij de visie en doelen van de scholen.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming
	2023	2024	2025	2026 2027 2028
Totaal lasten	290	297	280	280 886 1.259
Totaal baten	0	0	0	0 0 0
Resultaat voor bestemming	290	297	280	280 886 1.259

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
- Rente en afschrijving investeringen - Diversen	-26 9
Totaal	-17

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Volwasseneneducatie	
Doel/Effect	
De gemeente Hattem streeft ernaar om meer inwoners passend onderwijs te bieden, met een focus op het leren en verbeteren van de Nederlandse taal. Hiermee wordt sociale inclusie bevordert, zodat deelnemers beter kunnen participeren in de samenleving en hun kansen op de arbeidsmarkt vergroten.	
Inspanning:	
- Inkoop van formeel onderwijs bij gemeente Zwolle voor Hattemse kandidaten, waarbij de consulent Educatie van Zwolle de intake en begeleiding verzorgt. - Continuering van het Taalpunt voor het vinden van laaggeletterden, gratis cursussen digitale vaardigheden en ondersteuning voor ex-inburgeraars.	

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	926	1.006	1.083	1.174	1.210	1.059
Totaal baten	-306	-297	-341	-348	-347	-312
Resultaat voor bestemming	620	709	741	827	863	747

Verrekening met de reserves

	2025	2026	2027	2028
Reserve dekking kapitaallasten				
• Gymnastieklokaal Spoorstraat	-15.478	-15.478	-15.478	-15.478
Totaal	-15.478	-15.478	-15.478	-15.478

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• De onderhoudskosten en afschrijvingslasten zijn gestegen	50
• Per saldo overige lasten & baten	17
Baten	
• Vanaf boekjaar 2025 begroten we de verwachte baten vanuit de SPUK sport BTW wel primair, zowel voor een verbeterd inzicht in de financiën als uit oogpunt van rechtmatigheid	-35
Totaal	32

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	1.246	1.333	1.393	1.484	2.126	2.347
Totaal baten	-306	-297	-341	-348	-347	-312
Resultaat voor bestemming	940	1.036	1.051	1.136	1.779	2.036

5

Sport, cultuur en recreatie

HUB Hatterm

Bestuursakkoord

Gezond Hattem!

Hatterm biedt een prachtige omgeving om te verkennen en te bewegen. We investeren in mogelijkheden tot bewegen in de buurt, bijvoorbeeld door een goed wandelnetwerk of een bewegingsboulevard.

We willen de samenwerking met de sportkoepel intensiveren zodat de combinatie van faciliteiten en sportaanbod goed aansluit op de wensen en om alle Hattermers te stimuleren om te gaan sporten. Hierin willen wij ook de buitensportfaciliteiten binnen de gemeente meenemen. Hatterm is een JOGG gemeente, ook daar speelt sport een belangrijke rol, we willen een gezonde leefstijl bij onze jeugd blijven aanmoedigen. De succesvolle elementen uit het programma Gezonde Generatie 2040 nemen we over. Bij de sportdag en de wandel- en zwem4daagse worden ook de kinderen betrokken die buiten Hatterm naar school gaan.

We werken samen met de initiatiefnemers actief aan de plannen voor openbaar zwem- en recreatiewater in Hatterm. We zetten ons waar mogelijk in om de plannen te concretiseren.

We gaan Hatterm meer in contact brengen met de natuur, ecologie en biodiversiteit. Als gemeente gaan we daar zelf mee aan de slag in de aanleg en het beheer van de openbare ruimte om zo de kwaliteit en de leefbaarheid van de openbare ruimte te vergroten.

Het centrum van Hatterm!

We gaan Hatterm als cultuurstad versterken door de aandacht voor cultuur zowel in het basisonderwijs als in onze stadspromotie op niveau te houden en waar noodzakelijk gericht uit te breiden. Het verhaal van Hatterm is veel breder dan alleen cultuur, ook ons Hanze verleden, het prachtige historische decor en ons landschap en de evenementen met bovenlokale aantrekkingskracht maken daar deel van uit. Wij gaan in 2024, als Hatterm 725 jaar stadsrechten bezit, maar ook tijdens het Hanzejaar, aandacht

besteden aan deze bijzondere momenten. In dat jaar willen we in samenwerking met onze musea alle Hattemers de mogelijkheid bieden om de stad en haar historie (nog beter) te leren kennen. De jeugd brengt via de scholen al een bezoek aan de musea. We willen nieuwe inwoners van Hattem ook kennis laten maken met de musea en ze op die manier niet alleen welkom heten, maar ook betrekken bij Hattem.

Inclusief Hattem!

We vinden het belangrijk dat we in Hattem belangrijke dagen vieren en herdenken. Dat zorgt er voor dat we stilstaan, reflecteren, en heden en verleden verbinden. –

Initiatieven als pumptrack (bewegen) en graffiti (cultuur) bespreken op kansrijkheid en bijdrage aan toekomstbestendig Hattem en mogelijke rol van de gemeente daarbij.

Investerings

Taakveld: 5.5 - Cultureel erfgoed	2024	2025	2026	2027	2028
- herbouw Verkentoren	29.500				
Totaal	29.500				

Taakveld: 5.7 - Openb. groen / (openlucht) recreatie	2024	2025	2026	2027	2028
- machine nr. 3 Mercedes - groen/plantsoenen		29.200			
- vervanging speelvoorzieningen 2025-2028		184.000	33.925	33.925	33.925
Totaal		213.200	33.925	33.925	33.925

Taakvelden

5.1 Sportbeleid en activering

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Gezonde Jeugd
Doel/Effect
Het bevorderen van een gezonde leefstijl van de Hattemse Jeugd bestaande uit het simuleren van dagelijks minimaal één uur bewegen en gezonde voeding.
Inspanning:
• We zetten HUB Hattem schooljaar 2024/2025 in voor het organiseren van Jungle beweeglessen, peutergym, schoolzwemmen en buitenschools beweegaanbod. • We zetten de JOGG regisseur van HUB Hattem en de Gezonde school adviseur in voor de uitvoering van het plan van aanpak JOGG 2024 - 2026. • De JOGG regisseur zet samen met ondersteuning van de regionale Team:Fit adviseur in op een gezonde sportkantine in Hattem. • We signaleren overgewicht of een inactieve leefstijl en verwijzen door naar passende hulp binnen de ketenaanpak Kind naar Gezond Gewicht ofwel Hattem Heroes.

Vitaal Ouder Worden
Doel/Effect
We willen het netwerk Hattem Vitaal 50+ aanjagen en verbinden en door ontwikkelen. Daarmee willen we netwerk en publiciteit organiseren om activiteiten van verenigingen en clubs gericht op de doelgroep 50+ breed onder de aandacht te brengen. We streven hierbij naar het verbeteren van het fysieke en mentale welzijn en de sociale interacties van onze inwoners.
Inspanning:
• We versterken en breiden het netwerk Vitaal 50+ uit en lichten de doelgroep voor over vitaliteit en een gezonde leefstijl. • De buurtsportcoaches verbinden commerciële aanbieders, verenigingen en welzijnsorganisaties zodat we doorstroom naar regulier sport- en beweegaanbod motiveren. • We organiseren activiteiten en beweeginterventies zoals de jaarlijkse vitaliteitsmarkt waarbij er aandacht is voor vitaliteit onder de doelgroep 50+, waarbij de partijen uit het netwerk betrokken worden. • We ondersteunen en stimuleren verenigingen bij het organiseren van activiteiten voor senioren.

Uniek Sporten
Doel/Effect
In Hattem willen we dat iedereen kan sporten en bewegen ondanks een beperking. Dit willen we bereiken door de zichtbaarheid en vindbaarheid van Uniek Sporten te vergroten. Ook willen we het sportaanbod voor Uniek Sporten verbreden wat moet leiden tot een verhoogde sportdeelname onder deze doelgroep.
Inspanning:
• Het onder de aandacht brengen van het platform Uniek Sporten door de buurtsportcoach Uniek Sporten. • De buurtsportcoach Uniek Sporten brengt partner lokaal en regionaal bij elkaar en zet lokale ambassadeurs in. • We ondersteunen sportaanbieders door middel van het scholen van trainers, workshops, clinics en het behalen van het Uniek Sporten certificaat. • We organiseren nieuw beweegaanbod naar behoefte van de doelgroep. • We werken regionaal samen op het gebied van uniek sporten en de uniek sporten uitleen.

Verenigingsondersteuning
Doel/Effect
In Hattem ondersteunen we sportverenigingen en ondernemende sportaanbieders Hiermee realiseren we meer toekomst bestendige, vitale en sociaal veilige sportverenigingen in Hattem.
Inspanning:
• Proactieve verenigingsondersteuning aanbieden die verenigingen versterkt op thema's zoals beleid, organisatie en financiën met behulp van de services uit Sportakkoord II. Door het ondersteunen van de verenigingen, kennisdeling te realiseren en verbindingen te leggen met andere partners werken we naar toekomstbestendige verenigingen. • De verenigingen worden samen gebracht en geïnformeerd over diverse thema's en ontwikkelingen. • Waar behoefte is zetten we de clubkadercoach in voor het verbeteren van de pedagogische en didactische kwaliteit van de jeugdsport. • Het ondersteunen van vrijwilligers door de samenwerking met het vrijwilligerssteunpunt te versterken. • We versterken de positie van de centrale vertrouwenscontactpersoon en stimuleren sportclubs bij de invoering van de 4V's. • We ondersteunen verenigingen financieel door de uitvoering van de beleidsregels sportactiviteiten zoals beschreven in de subsidieregeling.

Subsidie sportstimulering
Doel/Effect
In Hattem ondersteunen we sportverenigingen financieel om hen te stimuleren sportbeoefening onder jeugdleden en mensen met een beperking te vergroten.
Inspanning:
• Een vergoeding te verstrekken voor verenigen die een accommodatie bezitten of huren. • Een vergoeding te verstrekken per jeugdlid. • Een vergoeding te verstrekken voor activiteiten specifiek voor inwoners met een beperking.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	386	263	260	253	195	197
Totaal baten	-206	-72	-72	-62	0	0
Resultaat voor bestemming	179	191	188	191	195	197

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

Geen vermeldenswaardige verschillen

5.2 Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Sportvelden en -terreinen
Doel/Effect
Kwaliteitsniveau van de sportparken van de voetbalverenigingen op peil houden en daardoor sport en bewegen te stimuleren.
Inspanning:
- Het onderhouden van de voetbalvelden zoals maaien, vegen, bemesten, bezanden en het uitvoeren van jaarlijks groot onderhoud. - Het onderhouden van het groen rondom de voetbalvelden op de sportparken.

Exploitatie Stichting Kulturhus de Marke
Doel/Effect
Het Kulturhus is een openbaar toegankelijke, laagdrempelige maatschappelijke voorziening, waarin een passend aanbod van producten, activiteiten en diensten wordt aangeboden op minimaal drie van de gebieden van zorg, welzijn, onderwijs, sport, cultuur, recreatie en goede informatievoorziening. Bewegingsonderwijs mogelijk maken door het beschikbaar stellen van de wettelijk verplichte accommodaties en daarnaast het bevorderen van een gezonde leefstijl een leefbaarheid van de inwoners van de gemeente Hattem.
Inspanning:
- Bijdragen aan het exploiteren van Kulturhus de Marke. - De Stichting Exploitatie Kulturhus de Marke vervult de rol van organisator, verbinder en facilitator van het kulturhusconcept waarbij zij toewerken naar een gezamenlijke inhoudelijke programmering. - De Stichting Exploitatie Kulturhus draagt zorg voor een optimale bezetting en multifunctionele inzet van ruimten onder professioneel beheer en management.

Exploitatie Stichting Zwembad Hattem
Doel/Effect
Een gezonde leefstijl en leefbaarheid bevorderen voor de inwoners van de gemeente Hattem.
Inspanning:
- Bijdragen aan het exploiteren van Zwembad Hattem. - Een optimale benutting van de faciliteiten door een slimme programmering zodat er een aantrekkelijk aanbod is voor jong, oud en speciale doelgroepen.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	979	932	1.011	1.065	1.102	1.102
Totaal baten	-128	-80	-105	-109	-114	-115
Resultaat voor bestemming	851	852	906	956	988	987

Verrekening met de reserves

	2025	2026	2027	2028
Reserve dekking kapitaallasten				
• Kledingaccommodatie vv Hattem	-2.253	-2.253	-2.253	-2.253
Totaal	-2.253	-2.253	-2.253	-2.253

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	13
• Op basis van de Begroting Zwembad 2025 neemt de (voorschot) bijdrage in de Begroting Hattem 2025 toe	48
• Rente en afschrijving investeringen sportvelden en terreinen	10
• Per saldo overige lasten	8
Baten	
• Door een andere wijze van bevoorschotting door het Rijk, nemen de verwachte baten van de SPUK sport BTW toe	-25
Totaal	54

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Hanzejaar en Hanzesteden Marketing
Doel/Effect
Verbeteren van de uitwerking van het merk 'Hanze' om energie, toegevoegde waarde, kansen en potentieel te identificeren, en het beleven van de Hanzetijd op een nieuwe manier te versterken.
Inspanning:
• Formuleren van een manifest door Hanzesteden Marketing om de merkidentiteit te verbeteren. • Samenwerken met Noord-Veluwse gemeenten aan 5 'Hanzestories', interactieve routes om de Hanzetijd te beleven. • Implementeren van het manifest en de 'Hanzestories' in 2024.

Cultuureducatie
Doel/Effect
Alle kinderen die in Hattem naar de basisschool gaan kennis laten maken met cultuur en erfgoed wat bijdraagt aan de persoonlijke ontwikkeling van kinderen; het zorgt voor overdracht van maatschappelijke en culturele verworvenheden; het rust kinderen uit tot deelname aan de maatschappij; het leidt kinderen op tot wereldburgers; het draagt bij aan verbinding met lokale erfgoedlocaties.
Inspanning:
• Een duurzame samenwerking tussen gemeente, cultuurplein, lokale cultuuraanbieders en het primair onderwijs door het aanbieden van een doorgaande leerlijn op het gebied van cultuur en erfgoed, vastgelegd in het Convenant Cultuureducatie.

Regiosamenwerking
Doel/Effect
Het verbeteren van de regionale culturele infrastructuur waardoor het cultuuraanbod voor iedereen beschikbaar, toegankelijk en nabij is.
Inspanning:
• Regionale samenwerking op de Noord Veluwe met 9 andere gemeenten en de provincie Gelderland voor wat betreft het Cultuur & Erfgoed-pact • Regionale samenwerking binnen de cultuurregio Zwolle met 22 andere gemeente en de provincie Overijssel met als doelen kennisdeling, aanjagen en ontwikkelen van talenten en verbeteren van de samenwerking tussen culturele instelling

Lokale en regionale culturele voorzieningen
Doel/Effect
Een divers en rijk aanbod in Hattem op het gebied van cultuur, amateurkunst en muziekonderwijs.
Inspanning:
• Ondersteunen van culturele, kunstzinnige en cultuurhistorische instellingen en verenigingen middels het subsidieprogramma • Het aanjagen van een goede samenwerking tussen de verschillende culturele partijen binnen Hattem

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming 2026 2027 2028		
Totaal lasten	198	191	167	170	173	176
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	198	191	167	170	173	176

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• In 2024 waren incidentele kosten begroot voor activiteiten vanwege 725 jaar stadsrechten in Hattem	10
• In 2024 waren incidentele kosten begroot voor de cultuurmakelaar	21
• Per saldo overige lasten & baten	-8
Baten	
Totaal	24

5.4 Musea

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Hattermse musea
Doel/Effect
Het ondersteunen van de Hattermse musea wat bijdraagt aan een positieve profilering van Hattem als Hanzestad op de Veluwe waardoor cultuurtoeristen en recreanten Hattem bezoeken.
Inspanning:
- het ondersteunen van de Hattermse musea o.a. middels het subsidieprogramma - het aanjagen van een goede samenwerking tussen alle cultuuraanbieders in Hattem, waaronder de musea

Voerman Stadsmuseum
Doel/Effect
het verduurzamen van het pand Achterstraat 46-48 (Voerman Stadsmuseum Hattem)
Inspanning:
- plaatsen van voorzetramen - het verbeteren van het dak (plaatsen isolatiefolie en vernieuwen van de oude dakpannen)

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	234	192	176	193	160	151
Totaal baten	-61	-58	-51	-53	-47	-46
Resultaat voor bestemming	174	134	124	139	113	104

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

Geen vermeldenswaardige verschillen

5.5 Cultureel erfgoed

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Monumenten
Doel/Effect
De historische gebouwen en het beschermde stadsgezicht en overige objecten met historische waarde in de publieke ruimte bewaren en bewaken
Inspanning:
- subsidie, beheer, onderhoud, toezicht en handhaven van cultureel erfgoed - zichtbaar maken van cultuurhistorische waarden

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	254	211	217	209	218	229
Totaal baten	-45	-33	-30	-26	-28	-29
Resultaat voor bestemming	210	178	187	183	191	200

Verrekening met de reserves

	2025	2026	2027	2028
Reserve dekking kapitaallasten				
Restauratie stadsmuur (bij molen)	-2.053	-2.053	-2.053	-2.053
Totaal	-2.053	-2.053	-2.053	-2.053

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

Geen vermeldenswaardige verschillen

5.6 Media

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Bibliotheek
Doel/Effect
Richten op het verbeteren van leesvaardigheid, taalontwikkeling, het bestrijden van laaggeletterdheid en het bevorderen van participatie en zelfredzaamheid onder inwoners
Inspanning:
- Subsidiëring van de bibliotheek is bedoeld ter uitvoering van de wettelijke taken, zoals kennisverspreiding, leesbevordering en literatuur en aandacht voor basisvaardigheden zoals taal, rekenen en digitale vaardigheden. - Het in 2023 opgezette Informatiepunt Digitale Overheid wordt voortgezet met structurele financiering vanuit het Rijk. - De gemeente bevordert samenwerking tussen scholen, kinderopvangorganisaties en de bibliotheek om activiteiten te organiseren ter stimulering van het leesplezier en taalontwikkeling en ter bestrijding van laaggeletterdheid.

RTV Hattem
Doel/Effect
Een lokale, publieke omroep als onmisbaar onderdeel van de checks-and-balances in een gezond democratisch staatsbestel en een belangrijke bindende factor in de lokale gemeenschap van Hattem
Inspanning:
Het ondersteunen van RTV Hattem middels het subsidieprogramma

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	238	248	279	284	290	295
Totaal baten	-12	-12	-12	-12	-12	-12
Resultaat voor bestemming	227	236	267	272	278	283

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)		
Lasten		
De bijdrage aan de bibliotheek is structureel verhoogd met € 25.000 en geïndexeerd met € 6.000		31
Baten		
Totaal		31

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Speeltuinen
Doel/Effect
In Hattem zal er de komende jaren verbetering plaatsvinden van de openbare speel-, sport en ontmoetingsruimte. Dit doen wij door middel van (grootschalige) vervangingen en het uitvoeren van ingrepen die nodig zijn om aan de gemeentelijke ambities te werken, onder andere: klimaatbestendigheid, een gezonde leefomgeving en inclusiviteit.
Inspanning:
Vervanging reguliere speel- en sportplekken. Het beheer- en beleidsplan Spelen vast te laten stellen door college en raad.

Beheer en onderhoud Openbaar Groen
Doel/Effect
Een gezond, biodivers en toekomstbestendig areaal in lijn met de Groenvisie
Inspanning:
- Omvormen en renoveren achterstallige groenvakken - Bestrijding invasieve exoten - In beheer en onderhoud nemen nieuw areaal uit projecten en ontwikkelingen

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	1.218	1.177	1.291	1.327	1.349	1.372
Totaal baten	-13	-16	-16	-17	-17	-18
Resultaat voor bestemming	1.205	1.161	1.275	1.310	1.332	1.354

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
Algemeen - loonkosten	94
Advisering en inleenkosten	-10
Kosten van rente en afschrijving investeringen in speeltuinen	14
Toename van de kosten onderhoud en beheer van het openbaar groen, dit wordt veroorzaakt door de uitbreiding van het areaal ('t Veen, Bleek en Stadswallen).	28
In 2024 is eenmalig € 19.000 beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van een wandelknooppuntennetwerk	-19
Per saldo overige lasten & baten	7
Totaal	114

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	3.508	3.214	3.400	3.501	3.487	3.522
Totaal baten	-464	-270	-287	-279	-218	-220
Resultaat voor bestemming	3.044	2.944	3.114	3.222	3.269	3.302

6

6 - Sociaal Domein

Stichting Welzijn Hattem

Bestuursakkoord

Inclusief Hattem!

We gaan voor een kleurrijk Hattem, waar iedereen zichzelf kan zijn. We willen een diversiteits- en inclusiebeleid vormgeven op basis waarvan we structureel aandacht geven aan de vrijheid om in Hattem jezelf te kunnen zijn. We gaan samen met de gemeenteraad op zoek hoe we dit invullen.

Een inclusieve samenleving kan niet zonder ontmoeting. Bij de inrichting van buurten en wijken met speel- en recreatievoorzieningen willen we daar op inspelen. We stimuleren het ontstaan van nieuwe ontmoetingsplekken om ervaringen te delen en van elkaar te leren en ruimte te bieden voor rust en reflectie. Voorbeelden zijn initiatieven als een jonge-ouderscafé, of koffieochtenden voor doelgroepen -of juist voor een brede mix van Hattemers. Wij willen initiatieven die zich hierop richten, faciliteren in de opstartfase.

We willen ons samen met inwoners, ondernemers en instellingen inzetten om van Hattem een zeer toegankelijke gemeente te maken. We zien deze toegankelijkheid op verschillende vlakken: zowel de fysieke toegankelijkheid van onze stad, de sociale toegankelijkheid maar juist ook de informatie toegankelijkheid.

Als Hattem zetten we ons als gemeente en gemeenschap naar vermogen in bij de opvang van vluchtelingen en de huisvesting en inburgering van statushouders. Het behalen van de taakstelling voor huisvesting zien we daarbij als het minimum. Als gemeente willen we met raad en waar passend ook met daad initiatieven uit de samenleving ondersteunen.

Sociaal Hattem!

We zetten in op de beweging dat elk kind opgroeit bij zijn of haar ouders. We onderzoeken wat er nodig is om kinderen thuis te laten opgroeien en het aantal uithuisplaatsingen te verminderen.

Iedereen kan oud worden in Hattem. We bestrijden eenzaamheid door oog te hebben voor ontmoeting, verbinding en omzien naar elkaar. In de woonzorgzones verbinden we het wonen van de toekomst

met de zorg- en dienstverlening aan ouderen: zij hebben regie op de eigenzorginzet en kunnen langer zelfstandig wonen. We integreren de zorg met welzijn, ook als bepaalde onderdelen niet door de gemeente worden bekostigd. Op de huidige van Heemstra locatie krijgen ouderen een plek voor intra- en extramurale 24-uurs zorg. Tevens streven wij, in samenwerking met Triada, naar een ontmoetingsplek in dat gebouw.

Iedere Hattemer doet naar vermogen mee. Voor wie dat niet volledig kan, bieden wij passende ondersteuning. We handhaven ons ruimhartige minimabeleid. We proberen werkgevers en werkzoekenden te koppelen door inzet van onze werkmakelaar. Mensen met een bijstandsuitkering moeten parttime kunnen bijverdienen als opstap naar bestaanszekerheid door betaald werk.

We zien een groeiende kwetsbaarheid voor veel Hattemers voor het ontstaan van schulden als gevolg van inflatie en stijgende energielasten. We zetten met andere partijen in op het voorkomen van schulden of bieden vroegtijdig ondersteuning. We beperken ons niet tot Hattemers die gebruik maken van de Participatiewet, en willen breed kijken naar de (regionale) instrumenten die we daarbij in kunnen zetten (zie ook programma 2 A - dichten energiekloof en bestrijden energie-armoede).

We ontmoedigen gokken en willen gokverslavingen voorkomen. In dat kader is er in Hattem geen ruimte voor gokreclames.

Gezond Hattem!

Wij zetten in op een gezonde en vitale samenleving waarin Hattemers zichzelf redden, meedoen en zich fijn voelen. Lukt het zelf niet goed, dan bieden we hulp en ondersteuning. Hattem kent veel vrijwilligers en daar zijn wij dankbaar voor. Jaarlijks zetten wij mantelzorgers in het zonnetje door het voortzetten van het mantelzorgcompliment.

Taakvelden

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Jongerenwerk
Doel/Effect
We organiseren jongerenwerk dat er aan bijdraagt dat de jeugd in Hattem: - veilig opgroeit, zich veilig voelt in hun omgeving en niet de veiligheid van anderen aantast; - een gezonde leefstijl ontwikkelt; - zich goed kan voorbereiden op de toekomst, breed kan ontwikkelen en actieve en zelfredzame deelnemers aan de samenleving worden.
Inspanning:
• Samenwerking met SWH binnen Krachtig Hattem* aan 'community building' • Investeren in het jongerenwerk als voorliggende voorziening, zowel ambulant als locatiegebonden, biedt het jongerenwerk individuele en groepsgerichte activiteiten/begeleiding; • Investeren in de samenwerking met het jongerenwerk binnen loket 0-100.
* Krachtig Hattem is onze lokale preventieve aanpak, het preventief jeugdbeleid valt onder taakveld 7.1 Volksgezondheid.

Maatschappelijk werk
Doel/Effect
We organiseren Algemeen/Schoolmaatschappelijk werk voor inwoners en leerkrachten in Hattem
Inspanning:
• Samenwerking met Verián binnen het CJG en binnen Krachtig Hattem; • Investeren in het algemeen/schoolmaatschappelijk werk als voorliggende voorziening in Hattem; • Investeren in de samenwerking met het Algemeen/Schoolmaatschappelijk werk binnen loket 0-100

Kleurrijk Jezelf zijn
Doel/Effect
Het stimuleren van een verdraagzame samenleving in Hattem waarin iedereen zichzelf mag en kan zijn en waarin iedereen mee kan doen
Inspanning:
• In samenwerking met een breed palet van Hattemse instellingen, scholen, kerken en bedrijven aandacht vragen voor de diversiteit binnen Hattem; • Aandacht voor belangrijke feest- herdenkings- en themadagen binnen het kader van diversiteit

Welzijn - SPOOR

In Hattem kennen we sinds 2017 een vrij toegankelijke voorziening voor laagdrempelige ondersteuning op diverse leefgebieden. Voorheen heette dit de brede basisvoorziening, SPOOR is een doorontwikkeling en staat voor Signalering, Preventie, Oriëntatie/voorlichting, Ontmoeting en Relatie.

Doel/Effect

Inwoners met een hulpvraag preventief ondersteunen, zodat escalatie naar zwaardere zorg wordt voorkomen en mensen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen. De activiteiten dragen eraan bij dat inwoners zich in het hier en nu prettig voelen en mee kunnen doen in de samenleving.

Inspanning:

- In samenwerking met Stichting Welzijn Hattem (SWH) en Zoethout inzetten op vroegsignalering, ontmoeting, voorlichting en preventie binnen SPOOR;
- Ondersteuning van mantelzorgers via het Steunpunt Mantelzorg van SWH en continueren van het mantelzorgcompliment.

Zorgakkoord Goed oud worden in Hattem

We vinden het belangrijk dat iedere inwoner goed oud kan worden. Goed oud worden gaat in Hattem over een sterke sociale basis waar mensen op elkaar kunnen terugvallen en mee kunnen doen in de samenleving. We willen een beweging op gang brengen om de gemeenschap te versterken en deze waar nodig aan te vullen met welzijn voordat we professionele zorg en ondersteuning inzetten.

Doel/Effect

Het sluiten van een zorgakkoord om de levenskwaliteit van ouderen te verbeteren door wonen, welzijn en zorg te integreren. Zodat ouderen zelfstandig kunnen blijven wonen in een ondersteunende omgeving met de juiste zorg en infrastructuur dichtbij.

Inspanning:

- Met partners zoals welzijns- en maatschappelijke organisaties, belangenbehartigers en inwoners uitvoering geven aan het Zorgakkoord Goed oud worden in Hattem, met als doel de geïntegreerde aanpak van wonen, welzijn en zorg te realiseren.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	1.066	861	892	888	853	864
Totaal baten	-1.620	-60	-130	-45	0	0
Resultaat voor bestemming	-553	801	763	843	853	864

Verrekening met de reserves

	2025	2026	2027	2028
Reserve dekking kapitaallasten				
• Verbouw pand van Galenstraat	-11.600	-11.600	-11.600	-11.600
Totaal	-11.600	-11.600	-11.600	-11.600

6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Stevige lokale toegang Jeugdhulp
Doel/Effect
In Hattem krijgen gezinnen en kinderen wanneer nodig tijdig, passende jeugdhulp. De toegang tot jeugdhulp is goed vindbaar als onderdeel van loket 0-100 in het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) georganiseerd. Het CJG fungeert als een netwerk waar activiteiten van verschillende partners op elkaar worden afgestemd en gezinnen met een hulpvraag of kwetsbaarheden vroegtijdig in beeld komen.
Inspanning:
- De maatregelen uit de Hervormingsagenda jeugd, die gaan over het versterken van de lokale toegang, organiseren op een manier die past bij Hattem. - Investeren in de samenwerking tussen de toegang en de lokale partners; met het oog op een intensieve samenwerking binnen het CJG door het Toegangsteam jeugd, jeugdgezondheidszorg, (school)maatschappelijk werk, jongerenwerk, leerplicht en logopedie.

Integraal werken
Doel/Effect
Binnen het CJG wordt als onderdeel van loket 0-100 interprofessioneel gewerkt, we werken samen met alle partners rondom jeugd, vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid om gezinnen en kinderen tijdig en passende hulp te bieden. Gezinnen met een hulpvraag krijgen passende hulp, zodat escalatie van de problematiek zoveel mogelijk wordt voorkomen. Binnen loket 0-100 wordt verwezen naar de best passende hulp. We halen waar nodig anderen erbij en verwijzen gezinnen niet onnodig door.
Inspanning:
- Versterken van de samenwerking tussen partners binnen het sociaal domein. Activiteiten van verschillende partners afstemmen, obstakels wegnemen en flexibiliteit binnen taken en functies organiseren. - Investeren in de samenwerking tussen de toegang en de lokale partners; met het oog op een intensieve samenwerking binnen het CJG door het Toegangsteam jeugd, jeugdgezondheidszorg, (school)maatschappelijk werk, jongerenwerk, leerplicht en logopedie.

Vroegsignalering
Doel/Effect
Vroegtijdig betalingsachterstanden bij inwoners signaleren en hen proactief benaderen om zo escalatie van financiële problemen te voorkomen. Hierdoor wordt het aantal inwoners met betalingsproblemen verminderd, verbetert het financieel bewustzijn en wordt tijdige hulp geboden om een stabiele financiële basis te bevorderen.
Inspanning:
- Er wordt een outreachende benadering van inwoners gehanteerd aan de hand van de signalen vanuit het systeem RIS Matching. De benaderingswijze wordt gedifferentieerd op basis van de hoogte van de betalingsachterstand, waarbij wordt onderzocht of deze aanpak effectiever kan worden gemaakt en uitgebreid kan worden. - We geven subsidie aan Op Koers en investeren in een samenwerking met hen om inwoners te verwijzen voor ondersteuning bij financiële problemen.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	1.210	1.136	1.241	1.255	1.269	1.282
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	1.210	1.136	1.241	1.255	1.269	1.282

6.3 Inkomensregelingen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Vangnetuitkering (BUIG-budget)
Doel/Effect
Compenseren van een budgetoverschrijding voor uitkeringen en loonkostensubsidies door middel van de landelijke vangnetregeling, met focus op minimalisering van het tekort en bevordering van re-integratie naar betaald werk.
Inspanning:
• Verwachten en mogelijk aanvragen van een vangnetuitkering in 2025 vanwege een te verwacht tekort in 2024. • Streven naar preventie van tekorten door actieve re-integratie-inspanningen en verkleining van de afstand tot de arbeidsmarkt voor kandidaten.

Schulddienstverlening
Doel/Effect
• Financiële stabiliteit en zelfredzaamheid van inwoners bevorderen door problematische schuldensituaties effectief aan te pakken. Dit resulteert in minder inwoners met schulden en een verbeterd inzicht in hun financiële situatie, waardoor zij sneller een stabiele financiële basis bereiken.
Inspanning:
• Continuering van de samenwerking tussen de gemeenten Zwolle en Hattem voor de afname van schuldhulpverlening ten behoeve van onze inwoners, met de focus op het onderhouden en versterken van bestaande samenwerkingsafspraken. • We zetten in op preventie door de inzet van vrijwilligers van Op Ko€rs, die waar nodig doorverwijzen naar afdeling Schulddienstverlening van de gemeente Zwolle.

Participatiewet in Balans
Doel/Effect
• Het doel is om na de verwachte inwerkingtreding van de Participatiewet in Balans per 1 juli 2025 deze wet volledig te integreren in het gemeentelijk beleid, met als effect meer maatwerk en het herstel van vertrouwen tussen burger en overheid door het hanteren van een menselijke maat en het respecteren van individuele omstandigheden.
Inspanning:
• We gaan beoordelen of het beleid nog voldoet aan de nieuwe wettelijke eisen, waarin de menselijke maat centraal staat. Dit was echter altijd al een belangrijk uitgangspunt in ons beleid. Indien nodig worden beleidsaanpassingen doorgevoerd om volledig te voldoen aan de nieuwe wetgeving.

Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, heffingen en leges	
Doel/Effect	
- Het verlenen van kwijtschelding van belasting op OZB woningen - Bij de invordering van gemeentelijk belastingen, heffingen en leges wordt conform het bepaalde in de betreffende verordening kwijtschelding verleend. Het beleid is om geen kwijtschelding bij de invordering te verlenen, met uitzondering van de OZB woningen.	
Inspanning:	
Het afhandelen van bezwaren tegen de aanslag OZB woningen waarbij conform de Verordening onroerende zaakbelastingen kwijtschelding kan worden verleend voor percelen die in hoofdzaak tot woning dienen.	

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	3.333	2.611	2.663	2.664	2.665	2.666
Totaal baten	-1.835	-1.835	-1.835	-1.835	-1.835	-1.835
Resultaat voor bestemming	1.498	775	827	828	829	831

6.4 WSW en beschut werk

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Wet Sociale Werkvoorziening
Doel/Effect
Uitvoering geven aan de Wet Sociale Werkvoorziening, met als doel om kwetsbare kandidaten op de arbeidsmarkt betaald werk te bieden dat aansluit bij hun mogelijkheden zodat zij kunnen bijdragen aan de maatschappij.
Inspanning:
- Door middel van inkoop van verschillende diensten werkplekken aanbieden aan kandidaten die behoren tot de doelgroep van de Wet Sociale Werkvoorziening zodat zij naar vermogen in hun inkomen kunnen voorzien en kunnen werken op een plek die past bij hun persoonlijke omstandigheden en naar vermogen kunnen bijdragen aan de maatschappij. - Door middel van de inzet van een consulent bieden we begeleiding en ondersteuning aan kandidaten die behoren tot de doelgroep van de Wet Sociale Werkvoorziening. Door de ondersteuning van de consulent worden de kandidaten ondersteunt in het functioneren op de werkvloer. Dit draagt bij aan het behouden van het werk en het welzijn van de kandidaten.

Beschut Werk in het kader van de Participatiewet
Doel/Effect
Invulling geven aan de taakstelling beschut werk in het kader van de Participatiewet
Inspanning:
- Een werkplek en ondersteuning aanbieden aan de kandidaat die reeds werkzaam is middels beschut werk - Een werkplek en ondersteuning organiseren voor kandidaten die van het UWV de indicatie beschut werk krijgen

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	817	887	976	969	971	943
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	817	887	976	969	971	943

6.5 Arbeidsparticipatie

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Arbeidsparticipatie/Participatiewet
Doel/Effect
Kandidaten met een afstand tot de arbeidsmarkt begeleiden naar betaald werk of andere vormen van participatie met als doel zo zelfstandig mogelijk functioneren op de arbeidsmarkt of anders op een andere manier bijdragen aan de maatschappij
Inspanning:
- Daar waar nodig inzet van re-integratie instrumenten en loonkostensubsidies - Begeleiding en coaching door consulenten

Inburgering
Doel/Effect
Inburgeraars ondersteunen zodat zij voldoen aan de inburgeringsplicht en bijdragen aan de integratie in de samenleving
Inspanning:
- Het aanbieden van de verschillende verplichte onderdelen van het inburgeringstraject, middels regionale of lokale inkoop - Begeleiding en coaching door consulenten

Huisvestingstaakstelling
Doel/Effect
Voldoen aan de door het Rijk opgelegde huisvestingstaakstelling voor statushouders
Inspanning:
In afstemming met Triada, op basis van de gemaakte Prestatie afspraken, invulling geven aan de huisvesting van statushouders.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	516	571	665	665	665	665
Totaal baten	-71	-147	-272	-272	-272	-272
Resultaat voor bestemming	446	424	393	393	393	393

6.6 Maatwerkvoorziening (Wmo)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Inkoop hulpmiddelen en trapliften
Vanuit de Wmo dragen we zorg voor diverse hulpmiddelen zoals rolstoelen, scootmobielen etc. en woningaanpassingen zoals trapliften, om ervoor te zorgen dat mensen zich kunnen verplaatsen en redden in de eigen leefomgeving of eigen woning. Dit met als doel dat onze inwoners langer zelfredzaam blijven en mee kunnen blijven doen.
Doel/Effect
Door regionaal opnieuw inkopen van hulpmiddelen (waaronder rolstoelen en vervoersvoorzieningen) en de trapliften, kunnen we inwoners voorzien van een passend hulpmiddel tegen goede tarieven.
Inspanning:
- afgeven van hulpmiddelen volgens nieuwe overeenkomst per 1-10-2024. Deze worden op basis van huur bekostigd in plaats van koop. De kosten per hulpmiddel worden over de tijd verspreid waardoor het eerst zal lijken dat er minder kosten zijn. - de inkoop trapliften zal naar verwachting voorjaar/medio 2025 rond zijn. Tot die tijd worden trapliften afgegeven op basis van huidige contractering.

PlusOV
We verzorgen vraagafhankelijk vervoer (Wmo/regiotaxi) en routegebonden vervoer (Wmo-dagbesteding, Jeugdwetvervoer en leerlingenvervoer) samen met 8 andere gemeenten in de gemeenschappelijke regeling PlusOV. PlusOV is de publieke regiecentrale die het vervoer van deze vervoersstromen inplant en laat uitvoeren.
Doel/Effect
Zorgen voor efficiënt en effectief vervoer voor Wmo (dagbesteding en regiotaxi-vervoer) en Jeugd (leerlingenvervoer en jeugdwetvervoer). Vanwege een toename in kosten onderzoeken hoe demping van vervoersvolume mogelijk is.
Inspanning:
- heldere en eenduidige richtlijnen vaststellen voor indicatiestelling - onderzoeken welke beleidsmaatregelen kunnen zorgen voor een demping van het vervoervolume.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	598	594	631	646	662	680
Totaal baten	-10	-12	-12	-12	-12	-12
Resultaat voor bestemming	588	582	620	635	651	669

6.71a Huishoudelijke hulp (Wmo)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Tarieven Huishoudelijke hulp, begeleiding individueel en dagbesteding
Wanneer nodig kunnen inwoners ondersteuning krijgen bij het huishouden en de daginvulling. Wanneer inwoners moeite hebben om hun leven zonder hulp goed te organiseren vanwege aantoonbare beperkingen, dan is het ook mogelijk om ondersteuning te geven in de vorm van begeleiding. Het aantal indicaties voor huishoudelijke hulp, lijkt na jaren stijging, sinds 1 a 1,5 jaar te zijn gestabiliseerd. Het aantal indicaties voor begeleiding en dagbesteding is al jaren stabiel.
Doel/Effect
• We geven reële en passende tarieven af voor de producten huishoudelijke hulp, begeleiding individueel en dagbesteding. Deze tarieven zijn onderbouwt middels een onafhankelijk kostprijsonderzoek.
Inspanning:
• De tarieven liepen niet in de pas met de ontwikkelingen in de CAO voor medewerkers huishoudelijke hulp, begeleiding individueel en dagbesteding. Er heeft een onafhankelijk kostprijsonderzoek plaatsgevonden. • Op basis van dit onderzoek zijn de tarieven huishoudelijke hulp voor 2024 bijgesteld. Voor 2025 zullen deze tarieven geïndexeerd worden. • De tarieven voor begeleiding en dagbesteding worden bijgesteld voor 2025.

Regionale inkoop maatwerkvoorzieningen Wmo
Betreft inkoop van hulp bij huishouden, begeleiding individueel en dagbesteding. Op dit moment is een raamwerkovereenkomst van kracht waarin naast deze Wmo-producten ook Jeugd en beschermd wonen zit. De keus is gemaakt om voor elke wet apart in te kopen. Door de acht deelnemende gemeenten is besloten om de huidige raamovereenkomst te verlengen tot en met 31-12-2025 en daarnaast een nieuwe inkooptraject op te starten. De huidige raamovereenkomst biedt te weinig flexibiliteit om in te spelen op innovatie, landelijke ontwikkelingen en wensen van de deelnemende gemeenten.
Doel/Effect
• Actualiseren van de raamovereenkomsten voor maatwerkvoorzieningen Wmo
Inspanning:
• 2025 wordt gebruikt om een nieuwe overeenkomst op te stellen met als ingangsdatum 1-1-2026. Hier is in 2024 een start mee gemaakt.

Respijtopvang
Respijtopvang kan ingezet worden in de vorm van logeerszorg. De zorgvrager gaat voor een aantal nachten logeren bij een zorginstelling. De mantelzorgers van deze inwoners worden daardoor tijdelijk ontlast van hun zorgtaak waardoor zij de zorg voor hun naaste beter en langer aankunnen.
Doel/Effect
• Inwoners van Hattem kunnen gebruik maken van respijtopvang.
Inspanning:
• Onderzoeken welke lokale mogelijkheden er zijn naast de regionale inkoop / samenwerking op dit thema.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	1.116	1.335	1.411	1.411	1.411	1.411
Totaal baten	-58	-60	-60	-180	-180	-180
Resultaat voor bestemming	1.058	1.275	1.351	1.230	1.230	1.230

6.71b Begeleiding (Wmo)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.71a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	800	888	980	980	980	980
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	800	888	980	980	980	980

6.71c Dagbesteding (Wmo)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.71a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	156	254	255	255	255	255
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	156	254	255	255	255	255

6.72a Jeugdhulp begeleiding

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Jeugdhulp Zorg in Natura (ZIN)	
De taakvelden 6.72, 6.73, 6.74 en 6.82 - inclusief de subnummers- omvatten de Jeugdhulpbudgetten voor Zorg in Natura en PGB.	
Doel/Effect	
Jeugdigen en gezinnen krijgen passende jeugdhulp, wanneer ze dit nodig hebben. Dit betekent dat Jeugdhulp geboden wordt die aansluit bij de hulpvraag. We willen uithuisplaatsingen voorkomen en jeugdhulp zo thuis nabij als mogelijk bieden.	
Inspanning:	
- Er is een laagdrempelige en voor inwoners vindbare toegang jeugd - We werken samen met de andere toegangen binnen de gemeente - We implementeren de maatregelen uit de hervormingsagenda om te zorgen voor een kwalitatief goed en houdbaar stelsel van jeugdhulp, we doen dit lokaal waar dat kan, bijvoorbeeld door met Krachtig Hattem* in te zetten op het versterken van het voorliggende veld. We werken hierin regionaal samen als dat nodig is, bijvoorbeeld bij het afbouwen van residentiële jeugdhulp.	
* Krachtig Hattem is onze lokale preventieve aanpak, het preventief jeugdbeleid valt onder taakveld 7.1 Volksgezondheid.	
We werken regionaal samen, aan onder andere een nieuwe inkoop in 2026, gericht op een dekkend zorglandschap.	

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	703	778	1.072	1.006	1.044	1.044
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	703	778	1.072	1.006	1.044	1.044

6.72b Jeugdhulp behandeling

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.72a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	242	258	259	259	259	259
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	242	258	259	259	259	259

6.72c Jeugdhulp dagbesteding

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.72a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	209	168	169	169	169	169
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	209	168	169	169	169	169

6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.72a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	4	23	36	38	41	44
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	4	23	36	38	41	44

6.73a Pleegzorg

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.72a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	2	14	15	15	15	15
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	2	14	15	15	15	15

6.73b Gezinsgericht

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.72a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	17	23	24	24	24	24
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	17	23	24	24	24	24

6.73c Jeugdhulp met verblijf overig

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.72a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	204	153	154	154	154	154
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	204	153	154	154	154	154

6.74a Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.72a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	531	520	523	523	523	523
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	531	520	523	523	523	523

6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.72a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	160	185	186	186	186	186
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	160	185	186	186	186	186

6.81a Beschermd wonen (Wmo)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Implementeren transformatie Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis	
Beschermd Wonen is een onderdeel van de Wmo. De financiën vanuit het Rijk worden uitgekeerd aan de centrumgemeenten. De gemeente Apeldoorn is de centrumgemeente voor Hattem. We hebben sinds enkele jaren de beweging in gang gezet om te komen van Beschermd Wonen naar Beschermd Thuis.	
Doel/Effect	
De inkoop voor Beschermd Thuis is afgerond en de overeenkomsten gaan in per 1-1-2025. Inwoners kunnen met een indicatie voor Beschermd Thuis ook in Hattem blijven wonen. Vanwege de centrumgemeente-constructie komt een indicatie voor Beschermd Thuis voor een inwoner in Hattem komt niet gelijk tot uiting in de uitgaven van de gemeente Hattem.	
Inspanning:	
Regionale afspraken maken voor het toepassen van de regels voor indicatiestelling, zodat inwoners van de deelnemende gemeenten zoveel als mogelijk gelijk behandeld worden.	

Pilot inloop GGZ wordt structurele subsidie	
Zoethout biedt een laagdrempelige inloopvoorziening waar specifiek aandacht is voor mensen met een psychische kwetsbaarheid en lvb-problematiek. Deze algemene voorziening is als pilot opgezet om inwoners preventief of met een indicatie Beschermd Thuis zo lokaal mogelijk ondersteuning te bieden.	
Doel/Effect	
Pilot inloop GGZ als onderdeel van SPOOR is omgezet naar een structurele subsidie waardoor inwoners van Hattem gebruik kunnen blijven maken van deze inloop.	
Inspanning:	
- Inloop GGZ opnemen in de subsidieregeling 2025 - Inloop GGZ borgen in het plan van aanpak SPOOR	

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	261	59	27	27	27	27
Totaal baten	-510	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	-250	59	27	27	27	27

6.82a Jeugdbescherming

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.72a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	43	31	32	32	32	32
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	43	31	32	32	32	32

6.82b Jeugdreclassering

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

zie toelichting bij 6.72a

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	5	10	10	10	10	10
Totaal baten	0	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	5	10	10	10	10	10

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (x € 1.000,--)	Rekening 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Meerjarenraming 2026 2027 2028		
Totaal lasten	11.993	11.359	12.221	12.177	12.216	12.235
Totaal baten	-4.104	-2.114	-2.309	-2.344	-2.299	-2.299
Resultaat voor bestemming	7.889	9.246	9.912	9.833	9.916	9.936

Programma 6 - Sociaal Domein is uit 23 taakvelden samengesteld.

Omdat meerdere taakvelden binnen het programma zijn samengevoegd voor wat betreft de te realiseren doelen en effecten en de inspanning die hiervoor wordt gepleegd, is de cijfermatige verschillenanalyse tussen het jaar 2024 en 2025 opgenomen op programma-niveau.

Zie 'Wat mag het kosten?'.

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	233
• Rente en afschrijving investeringen pand van Galenstraat	27
• Samenkracht en burgerparticipatie	-37
• Uitvoeringskosten sociaal domein	10
• Inkomensregelingen	13
• Loon en prijsindexatie WSW bedrijven	78
• Spuk-regeling Nieuwe Wet Inburgering	97
• In 2024 is de afrekening opgenomen van de subsidie-regeling Europees Sociaal Fonds en toegevoegd aan het budget Re-integratie	-19
• Wmo vraagafhankelijk vervoer - Regiotaxi	27
• Begeleiding en hulp bij het huishouden WmO (indexering)	154
• Begeleiding Jeugdhulp (ZIN)	299
• Vervoer Jeugd routegebonden	13
• Uitvoeringskosten Beschermd wonen (WmO)	-34
Baten	
• Rijksbijdrage Gemeentelijke Opvang Oekrainers (GOO) - tijdelijke huisvesting en flexwoningen	-70
• Arbeidsparticipatie - re-integratie en inburgering nieuwkomers (Rijk)	-125
Totaal	666

7

Volksgezondheid en milieu

Samenwerking Green Deal Hattem

Bestuursakkoord

Duurzaam Hattem!

We dichten de energiekloof en bestrijden energie-armoede. We maken duurzaamheids-regelingen aantrekkelijk voor lagere inkomens, zodat zij ook maximaal kunnen profiteren. Alle Hattemers, maar ook het Hattemse bedrijfsleven, hebben de mogelijkheid om mee te komen in ons duurzaamheidsoffensief. Hierin krijgt Veluwe Duurzaam een prominente rol.

Hattem sluit aan op het Schone Lucht Akkoord en verbindt zich aan de doelstelling om de gezondheidsschade de komende jaren fors te verminderen. We maken hierbij gebruik van wat het Rijk, de provincie Gelderland, het RIVM en TNO ons aanreiken.

De klimaatnotitie Hattem actualiseren we, waarbij een energieneutraal Hattem in 2030 leidend blijft. De warmtevisie wordt per wijk verder uitgevoerd. We wachten het lopende onderzoek over het zonnepark op de vuilstort af en nemen in dialoog met de gemeenteraad hierover een besluit. We streven naar geïntegreerde wind, geluid en energieschermen langs de A50. We blijven ons sterk maken voor meer zonnepanelen op daken.

We zijn tegen de opening van Lelystad Airport, vanwege de CO2 uitstoot en de negatieve effecten voor mens en natuur. Zeker in een klimaat- en stikstofcrisis is het voor ons onvoorstelbaar dat het Kabinet een opening op welke termijn dan ook wil overwegen. We vragen onvermoeibaar aandacht voor de Veluwe als natuur- en stiltegebied en vinden de extra overlast van geluid en van fijn- en stikstof die de opening van Lelystad Airport met zich mee zou brengen onaanvaardbaar. Dit standpunt dragen we actief uit, ook op alle (bestuurlijke) overlegtafels.

Wonen in Hattem!

We gaan Hattem meer in contact brengen met de natuur, ecologie en biodiversiteit. Als gemeente gaan we daar zelf mee aan de slag in de aanleg en het beheer van de openbare ruimte om zo de

kwaliteit en de leefbaarheid van de openbare ruimte te vergroten. We willen de nieuwe generaties ook in de praktijk kennis laten maken met natuur, ecologie en biodiversiteit. Het liefste zien we dat tot stand komen vanuit een initiatief als bijvoorbeeld een Stadsboerderij. We willen de kennis en kracht in Hattem de ruimte geven. Zo'n initiatief zou ook plek kunnen bieden aan Hattemers die zorg of ondersteuning nodig hebben of hen een kans kunnen bieden om naar vermogen te participeren. Daarnaast willen we natuurinclusief bouwen in Hattem bevorderen.

Sociaal Hattem!

We introduceren een Hattems Model voor preventie en zorg: een preventieaanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, zonder middelengebruik. Het Hattemse Model gaat uit van de kracht van de Hattemse gemeenschap.

Gezond Hattem!

We zetten ons in voor het versterken van de mentale gezondheid in Hattem en het voorkomen van somberheidsklachten, depressies en angststoornissen. Hiervoor gaan we een nauwe samenwerking aan met Stichting Welzijn Hattem.

Dialogen met Hattem!

Afvalscheiding. We willen samen met de gemeenteraad het systeem van afval scheiden tegen het licht houden. De oprichting van een eigen milieustraat willen we in nauw overleg met alle partijen onderzoeken.

Green Deal Hattem is een project van heel Hattem. We nemen maatregelen op het gebied van duurzaamheid met een horizon van tientallen jaren. Van groot belang is dat iedere Hattemer hierin een stem krijgt. In dit project werken we nauw samen met de gemeenteraad om tot een pakket van duurzame maatregelen te komen.

Investerings

Taakveld: 7.2 - Riolering	2024	2025	2026	2027	2028
- reconstructie Lageland e.o.			2.884.200		
- reconstructie Rijnstraat				1.925.000	
- vervanging mechanische riolering	87.000	95.700	95.700	95.700	95.700
- DPRA Middelen		110.000	110.000	110.000	110.000
Totaal	87.000	205.700	3.089.900	2.130.700	205.700

Taakveld: 7.4 - Milieubeheer	2024	2025	2026	2027	2028
- machine nr. 9 Fiat Doblo (afval)		61.600			
Totaal		61.600			

Taakvelden

7.1 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Krachtig Hattem
Doel/Effect
Een gezonde en veilige omgeving creëren waarin kinderen en jongeren van 0-18 zo kansrijk mogelijk kunnen opgroeien, we versterken de pedagogische basis. We maken hierbij gebruik van de kracht van de gemeenschap en dragen gezamenlijk verantwoordelijkheid voor het ondersteunen van kinderen en jeugdigen, zoveel mogelijk binnen het 'normale leven'. We voorkomen dat alledaagse opgroei- en opvoedproblemen uitgroeien tot ernstige problemen en er minder verwijzingen nodig zijn naar specialistische jeugdhulp.
Inspanning:
• We monitoren de effecten van onze aanpak in samenwerking met partners als de GGD en het onderwijs. • We bepalen op basis van data, met partners, ouders en jongeren de speerpunten voor Krachtig Hattem. De speerpunten worden in werkgroepen met de partners uitgewerkt tot interventies. • We zetten vanuit Krachtig Hattem de interventies in op de thema's alcohol- en middelengebruik, mentaal welbevinden, gezinsproblematiek en jeugdoverlast. • Vanuit het CJG worden reguliere preventieve groepsinterventies geboden zoals weerbaarheidstrainingen etc.

Jeugdgezondheidszorg 0-4
Doel/Effect
Bevorderen, beschermen en beveiligen van de gezondheid en de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van jeugdigen.
Inspanning:
• Investeren in interventies gericht op verbeterde gezondheid en ontwikkeling van jeugdigen. • Inzetten op vroegtijdig signaleren van kwetsbaarheden en hulpvragen, zodat effectieve en tijdige hulp ingezet kan worden voor ouders en kinderen. • Investeren in een stevige basis voor kinderen in de eerste 1000 dagen van hun leven, met speciale aandacht voor de meest kwetsbare doelgroep. • Meer aandacht voor maatwerk binnen de JGZ 0-4; hulp wordt daar ingezet waar het nodig is.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)	
Doel/Effect	
De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040, met weerbare, gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis. Waarin de fysieke en mentale gezondheid vanaf het prille begin, de eerste 1000 dagen, wordt bevorderd en behouden en waar speciale aandacht uitgaat naar mensen in kwetsbare situaties. Hiermee dragen we ook bij aan het betaalbaar houden van het zorgstelsel, zodat mensen die dat nodig hebben kunnen blijven rekenen op zorg. In eerste instantie geven mensen zelf invulling aan een zo gezond mogelijk leven. Waar nodig wordt door gemeenten, rijk en zorgpartijen passende hulp geboden die aansluit op de behoeften en de mogelijkheden van de hulpvrager.	
Inspanning:	
Met het plan van aanpak GALA geven we uitvoering aan de 15 programma's binnen de Brede SPUK, gebaseerd op de afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Daarbinnen zetten we in op de kracht van de lokale samenleving, we werken aan sterke sociale basis die ervoor zorgt dat jonge generaties gezond opgroeien en oude generaties lang gezond en zelfstandig kunnen leven.	

Bestuursagenda GGD NOG 2023-2027	
Doel/Effect	
De GGD heeft samen met gemeenten in de regio Noord- en Oost-Gelderland afgesproken zich in de periode 2023-2027 te richten op de volgende vier inhoudelijke gezondheidsdoelen.	
1. Het vergroten van gelijke kansen op gezondheid voor iedereen. 2. Het bevorderen van de mentale gezondheid van onze inwoners. 3. Het bevorderen van een gezonde leefstijl van onze inwoners. 4. Het verbeteren van een gezonde fysieke e sociale leefomgeving	
Inspanning:	
Uitvoering geven aan de werkagenda MIJOV 2024 -2025	

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	793	963	901	900	872	888
Totaal baten	-150	-89	-59	-44	0	0
Resultaat voor bestemming	643	874	843	856	872	888

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• De lasten voor de werkzaamheden ten behoeve van het Integraal Zorgakkoord (IZA) zijn in 2024 incidenteel begroot	-30
• De budgetoverheveling van restantlasten van boekjaar 2023 naar 2024 betekende een eenmalige hoger lastenbudget in 2024	-75
• De bijdrage aan de GGD-NOG is verhoogd	27
• Per saldo overige lasten & baten	17
Baten	
• De vergoeding voor de werkzaamheden ten behoeve van het Integraal Zorgakkoord (IZA) is in 2024 incidenteel begroot	30
Totaal	-31

7.2 Riolering

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Inzamelen stedelijk afvalwater
Doel/Effect
Als gemeente dragen wij zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater. Wij willen ons watersysteem klimaatbestendig inrichten, beheren en onderhouden.
Inspanning:
• Het uitvoeren van beheer en onderhoud van het rioolsysteem (leidingen, putten, goten en pompen). Dit betreft het beheren en onderhouden van zowel het vrijvervalriool als het persrioolsysteem. • Het reinigen van leidingen, putten, goten en pompen. • Realiseren van nieuwe (huis)aansluitingen. • Afkoppelen van hemelwater conform de nieuwe hemelwatervisie.

Inzamelen hemelwater
Doel/Effect
Als gemeente dragen wij zorg voor een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater. Wij willen ons watersysteem klimaatbestendig inrichten, beheren en onderhouden.
Inspanning:
• Het uitvoeren van beheer en onderhoud van het regenwatersysteem (leidingen, putten, goten en Wadi's). • Het reinigen van leidingen, putten en Wadi's. • Het onderhouden en inspecteren van drainageleidingen. • Realiseren van nieuwe (huis-)aansluitingen.

Watergangen en duikers
Doel/Effect
Het doelmatig afvoeren van hemel- en grondwater via het oppervlaktewater.
Inspanning:
• Het inspecteren, onderhouden en reinigen van duikers. • Het onderhouden en maaien van watergangen.

Grondwatermeetnet
Doel/Effect
Het zicht hebben op de actuele grondwaterstanden.
Inspanning:
• Aanbesteding nieuw grondwatermeetnet begeleid door het Uitvoeringsteam (Centrumregeling). • Het beheren en laten onderhouden van het grondwatermeetnet.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	940	1.113	1.277	1.258	1.373	1.473
Totaal baten	-1.369	-1.474	-1.680	-1.662	-1.791	-1.898
Resultaat voor bestemming	-428	-361	-403	-404	-417	-425

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	41
• Advisering en inleenkosten	27
• Onderhoudskosten riolering door areaal uitbreiding en het op orde brengen van de data	92
• Per saldo overige lasten	4
Baten	
• Opbrengsten rioolheffing eigendom en gebruik obv 4% indexering	-92
• Betreft de verrekening met de voorziening in het kader van de berekening kostendekkendheid	-114
Totaal	-42

7.3 Afval

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Gemeentelijk grondstoffenplan
Doel/Effect
In 2050 wil de gemeente Hattem over een volledig circulaire economie beschikken.
Inspanning:
• Er wordt een gemeentelijk grondstoffenplan opgesteld die er voor moet zorgen dat afvalstromen weer grondstofstromen worden. Het grondstoffenplan biedt inzicht door middel van een afwegingskader welke initiatieven wel of niet haalbaar zijn in onze gemeente. • Na vaststelling van het gemeentelijk grondstoffenplan zal een uitwerkingsplan worden opgesteld waar vervolgens uitvoering aan zal worden gegeven.

Plastic Verpakkingen, Metalen Verpakkingen & Drankenkartons (PMD)
Doel/Effect
De VNG heeft het contract met Verpact opgezegd voor de inname van PMD. Volgens de VNG zijn de regels die voor inname van PMD gelden te zwaar, waardoor een te groot deel aan recyclebare stoffen als afkeur (restafval) in de verbrandingsoven terecht komt.
Inspanning:
• Er worden gesprekken gestart onder leiding van een onafhankelijk bemiddelaar. Hiermee verwacht men tot nieuwe afspraken te komen over de inzameling van verpakkingsmateriaal. • Gemeente Hattem blijft PMD inzamelen. ROVA, de afvalinzamelaar in gemeente Hattem, onderzoekt wat de mogelijkheden zijn om de vervuilingsgraad van PMD verder te verlagen. Gemeente Hattem staat open voor pilots, zodat de stroom aan grondstoffen goed ingezameld kan worden en verder gerecycled wordt. • Omdat er nog geen nieuwe afspraken zijn gemaakt, en daarmee ook de dekking van de kosten nog niet vastgelegd zijn, wordt hier rekening mee gehouden in de risicoparagraaf van de begroting.

Kwaliteit van grondstoffen verbeteren
Doel/Effect
Door afval goed te scheiden, kunnen waardevolle materialen die in het (rest)afval zitten weer opnieuw gebruikt worden. Dit bespaart niet alleen nieuwe grondstoffen, maar ook energie en geld.
Inspanning:
• ROVA, de afvalinzamelaar in gemeente Hattem, werkt samen met verschillende partijen. Zij onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om zo veel mogelijk materialen apart in te zamelen om ons afval beter gescheiden in te zamelen en vervolgens beter te kunnen recycleren. • Er worden verschillende methodes gebruikt om de kwaliteit van de grondstoffen op lokaal niveau te verbeteren (van afval naar grondstoffen). Aan de ene kant kan dit geld kosten aan investeringen, maar een schone stroom aan recyclebare materialen levert vervolgens ook weer geld op en is daarnaast ook veel beter voor het milieu.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	1.151	1.251	1.242	1.242	1.242	1.241
Totaal baten	-1.356	-1.599	-1.664	-1.664	-1.664	-1.664
Resultaat voor bestemming	-205	-348	-422	-422	-422	-423

Verrekening met de reserves

	2025	2026	2027	2028
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing				
• Kostendekkendheid afvalinzameling	33.662	33.662	33.662	33.662
Totaal	33.662	33.662	33.662	33.662

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	11
• Kosten van rente en afschrijving investeringen	-18
• Diversen	-2
Baten	
• Toename van de opbrengsten afvalstoffenheffing voor 2025 in verband met indexatie	-87
• Beschikking over voorzieningen a.g.v. kostendekkendheid	19
• Diversen	3
Totaal	- 74

7.4 Milieubeheer

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Green Deal
Doel/Effect
In 2025 wordt de Green Deal Hattem voortgezet. De Green Deal Hattem is een beweging waarin inwoners, ondernemers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden in Hattem elkaar helpen om te verduurzamen. De Green Deal Hattem is een duurzaamheidsoffensief waarmee we mens, milieu, natuur en economie in evenwicht brengen en onze stad zo min mogelijk uitputten.
Inspanning:
• We faciliteren de Green Deal Hattem door een procesbegeleider in te zetten die het netwerk en initiatiefnemers ondersteunt in het komen tot concrete plannen en uitvoering daarvan.

Warmteprogramma Hattem
Doel/Effect
In 2025 stellen we een warmteprogramma op: een plan waarin staat op welke wijze de overstap naar aardgasvrij verwarmen eruitziet.
Inspanning:
• We stellen een warmteprogramma op en geven stapsgewijs uitvoering aan dit warmteprogramma.

Jouw bespaarhulp
Doel/Effect
In 2025 zetten we Jouw Bespaarhulp voort om energiearmoede te bestrijden en de energierekening van Hattemers te verlagen.
Inspanning:
• Er worden energiebesparende maatregelen genomen. Daarnaast is er voor inwoners die een beroep hebben gedaan op de energietoeslag een witgoed- en stofferingsregeling.

Hattems isolatieprogramma
Doel/Effect
Het Hattems Isolatieprogramma ondersteunt woningeigenaren bij het isoleren van hun woning. Er is een subsidie beschikbaar voor huiseigenaren met een koopwoning met een energielabel D, E, F & G of een vergelijkbare energetische staat en een WOZ-waarde lager dan € 417.000 (gemiddelde WOZ-waarde in Hattem).
Inspanning:
• We zetten de uitvoering van het Hattems Isolatieplan in 2025 voort.

Duurzaamheidsloket
Doel/Effect
In 2025 is er een duurzaamheidsloket in Hattem passend bij de behoefte van de inwoners. Dit loket informeert en adviseert Hattemers over duurzaamheid en voert stimuleringsregelingen uit.
Inspanning:
In 2025 richten we een duurzaamheidsloket in passend bij de behoefte van onze inwoners. Hiervoor participeert de gemeente Hattem in een regionaal kernteam.

Soortenmanagementplan (SMP)
Doel/Effect
We onderzoeken of we uitvoering kunnen geven aan een soortenmanagementplan: een plan waarbij in ruimtelijke ontwikkelingen gezorgd wordt voor betere bescherming van planten en dieren. In een dergelijk plan staan afspraken, maatregelen en/of gedragsregels om ruimtelijke ontwikkelingen en beheer en bescherming van soorten mogelijk te maken.
Inspanning:
Gemeente Hattem onderzoekt of het maken van een SMP in lokaal of regionaal verband opgepakt kan worden.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming (€ x 1.000)	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	979	1.065	1.190	962	978	990
Totaal baten	-327	-255	-255	0	0	0
Resultaat voor bestemming	652	810	935	962	978	990

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
Algemeen - loonkosten	77
Bijdrage gemeenschappelijke regeling omgevingsdienst (ODNV)	46
Diversen	2
Baten	
Totaal	125

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Begraven
Doel/Effect
Gemeente Hattem is verplicht om ten minste één begraafplaats te hebben voor het begraven of waar asbestemming plaats kan vinden. Gemeente Hattem biedt een goed onderhouden begraafplaats om te begraven, voor asbestemmingen en om te herdenken.
Inspanning:
Het graven delven wordt in opdracht van de gemeente uitgevoerd door de aannemer.

Beeldkwaliteit ambitieniveau A
Doel/Effect
Gemeente Hattem heeft het beeldkwaliteit op de begraafplaats op onderhoudsniveau A vastgesteld.
Inspanning:
- Wij plegen onderhoud aan graven, aan de hagen en gazons. - Het rechtzetten en ophogen van grafmonumenten. - Gebruik van de heetwaterinstallatie voor een duurzame manier van onkruidbestrijding op de paden.

Ruimen graven
Doel/Effect
Gemeente Hattem wil ervoor zorgen dat er minimaal tot 2050 voldoende capaciteit (graven) beschikbaar is op de begraafplaats Kerkhofdijk te Hattem.
Inspanning:
Vanaf 2024 tot en met 2029 worden er jaarlijks circa 50-60 graven geruimd waar afstand van gedaan is of graven waar geen rechthebbenden meer van bekend zijn, zodat deze graven op den duur weer opnieuw uitgegeven kunnen worden.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	248	450	452	449	449	452
Totaal baten	-241	-390	-329	-332	-336	-340
Resultaat voor bestemming	8	60	123	117	113	112

Verrekening met de reserves

	2025	2026	2027	2028
Reserve dekking kapitaallasten				
• Toegangspoort begraafplaats	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200
Totaal	-1.200	-1.200	-1.200	-1.200

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)		
Lasten		
• Algemeen - loonkosten		29
• Advies en inleenkosten		-23
• Diversen		-4
Baten		
• Beschikking over de voorziening begraafplaatsen in het kader van onderhoud en grafdelven		61
Totaal		63

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	4.113	4.843	5.062	4.811	4.915	5.045
Totaal baten	-3.443	-3.807	-3.987	-3.703	-3.791	-3.903
Resultaat voor bestemming	670	1.036	1.075	1.108	1.124	1.142

8

8 - Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Woninguitbreiding 't Veen

Bestuursakkoord

Duurzaam Hattem!

We willen Hattemers de mogelijkheid bieden om hun woning te verduurzamen. We gaan de mogelijkheid onderzoeken om met Triada, maatschappelijke organisaties en bedrijven een samenwerking op te zetten die er voor zorgt dat energie bespaard wordt en, dat warmte en stroom goedkoper én schoner wordt opgewekt. Inzet is dat de besparingen terugvloeien in de stad in leefbaarheidsprojecten en vergroening.

Wonen in Hattem!

We zien in Hattem mogelijkheden voor groei. Deze groei kan echter niet alleen op de huidige inbreidingslocaties gefaciliteerd worden. Om grip te houden en zelf richting te kunnen geven aan onze ontwikkeling gaan we tegelijk aan de lopende locaties op zoek naar nieuwe locaties en ontwikkelrichtingen. We staan open voor groei waarbij groen en/of natuur niet aangetast worden. We kiezen voor nietgrondgebonden woningen en gaan daarover graag het gesprek met de raad en de samenleving aan. Hierbij hanteren we de Omgevingsvisie Hattem en de Gebiedsverkenning Kop van de Veluwe als vertrekpunt.

We gaan voor een woningmarkt waar voor iedereen een passende woning te vinden is; starters, gezinnen, alleenstaanden en ouderen. Dit doen we zonder gereserveerdheid over de inzet van enig instrument, zolang het ons doel - een ruimer en diverser en betaalbaar aanbod van woningen voor huidige en toekomstige inwoners - dient. Er wordt specifiek ruimte gegeven aan Hattemers om in Hattem te kunnen blijven wonen door inzet van een zelfbewoningsplicht, anti-speculatiebeding en een percentage voor inwoners met een sociaal economische binding met Hattem. Om de inzet van deze instrumenten af te stemmen op de doelstelling omarmen wij het Woonplan Hattem en gaan samen met de raad in gesprek om tot een integrale Woonvisie voor Hattem te komen.

In Hattem is ruimte voor de ontwikkeling van alternatieve woonvormen, zoals bijvoorbeeld een Knarrenhof, tiny houses en coöperatieve woonvormen. We zien daarnaast ook mogelijkheden in het

splitsen van kavels en woningen. We zijn enthousiast over het initiatief Knarrenhof Hattem en bekijken op welke manier we een verdere bijdrage aan de realisatie ervan kunnen geven.

We willen inzetten op het verder versimpelen en inzichtelijker maken van vergunningsprocedures. De nieuwe Omgevingswet biedt hiervoor kansen, maar we zoeken ook in onze werkprocessen naar winst voor onze inwoners.

Dialogen met Hattem!

Duurzaamheidsinitiatieven. We gaan onderzoeken hoe de vergunningplicht voor (kleine) duurzaamheidsinitiatieven kan worden verminderd of zelfs kan komen te vervallen. We willen alle mogelijkheden benutten om initiatieven van Hattemers die bijdragen aan het halen van de duurzaamheidsdoelstelling van onze gemeente en het Rijk onderzoeken. We gaan de mogelijkheden in het vergunningtraject hiervoor verkennen en onderzoeken.

Taakvelden

8.1 Ruimte en leefomgeving

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Project 't Veen
Doel/Effect
Het faciliteren en aanmoedigen van de transformatie van een deels verouderd bedrijventerrein naar een gemengd gebied waar duurzaam, klimaatbestendig en vitaal wonen in 643 woningen centraal staat
Inspanning:
• vaststellen Chw bestemmingsplan 't Veen • realisatie ondergronds brengen hoogspanningskabels • faciliteren ontwikkeling ontwikkelvelden • inrichting openbare ruimte • faciliteren bij alternatieven voor bedrijven

Ruimtelijke ordening
Doel/Effect
Het zo optimaal mogelijk ordenen, verdelen en inrichten van de (schaarse) beschikbare ruimte in Hattem zodat de kwaliteit voor de gebruikers maximaal is.
Inspanning:
• Het stellen van regels en richtlijnen voor de inrichting en het gebruik van de ruimte via het omgevingsplan. • Het afhandelen van aanvragen voor ruimtelijke initiatieven via ruimtelijke procedures (Omgevingsvergunning, OPA, BOPA, Omgevingsplan) • Het uitwerken van de Omgevingsvisie naar thematische programma's. • Op regionaal, provinciaal en landelijk niveau afstemmen om de grote ruimtelijke opgaven die spelen goed aan te kunnen pakken. • Het realiseren van gebiedsontwikkelingsprojecten (lokaal) en gebiedsopgaven (regionaal) waarin uitvoering wordt gegeven aan de ambities van Hattem.

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	1.180	893	790	680	680	680
Totaal baten	-23	-166	-140	-50	-50	-50
Resultaat voor bestemming	1.157	728	650	630	630	630

Verrekening met de reserves

	2025	2026	2027	2028
Bestemmingsreserve ontwikkeling 't Veen				
• Toekomstige kapitaallasten	60.000	70.000	80.000	80.000
Totaal	60.000	70.000	80.000	80.000

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	92
• Advies en inleenkosten	-196
Baten	
• De opbrengsten uit anterieure overeenkomsten worden verantwoord binnen de grondexploitatie	116
• In het kader van de transitie van de Omgevingswet wordt voor 2025 een bijdrage van het rijk verwacht	-90
Totaal	-78

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Grondexploitatie: Woonzorgzone Geldersedijk en IKC cluster 1	
Doel/Effect	
Het vormgeven van en uitvoering geven aan de realisatie van een Integraal Kind Centrum (IKC). Met actief grondbeleid realiseren van een zone voor 120 zorggeschikte appartementen voor senioren en bijzondere doelgroepen in vier woongebouwen en een integraal kindcentrum, ingepast in een openbaar gebied dat uitnodigt tot ontmoeten, spelen en bewegen.	
Inspanning:	
Afhankelijk van de uitspraak in beroep in de bodemprocedure (zitting op 2 oktober 2024): • Bouwrijp maken gehele plangebied • Omgevingsvergunning bouwen verlenen voor het IKC • Tender voor de verkoop van twee bouwkavels (Hollewand Noord en Midden) aan een marktpartij voor de realisatie van koop- en huurappartementen (met gebouwde parkeervoorziening) • Verkoop van locatie Van Heemstra aan Triada voor de realisatie van zorgappartementen in de sociale huursfeer • Verkoop van bouwkavel Hollewand Zuid ter realisatie van het begeleid wonen initiatief van Stichting De Luwte • Woonrijp maken van het openbare gebied, inclusief de Beweegboulevard	

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	436	0	0	0	0	0
Totaal baten	-273	0	0	0	0	0
Resultaat voor bestemming	163	0	0	0	0	0

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

Geen vermeldenswaardige verschillen

8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

Nationaal Isolatieprogramma
Doel/Effect
Verbeteren van de isolatie van woningen met een laag energielabel door gebruik te maken van financiële middelen van het Rijk via het Nationaal Isolatieprogramma.
Inspanning:
- Buurtgerichte aanpak om woningen effectief te isoleren. - Gebruik maken van beschikbare financiële middelen van het Rijk voor isolatie.

Omgevingswet
Doel/Effect
De Omgevingswet beoogt met een integrale benadering te zorgen voor een veilige, prettige en gezonde leefomgeving. In de nieuwe wet zijn nu 26 wetten gebundeld. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden en moet nu verder worden geïmplementeerd.
Inspanning:
- Bepalen van strategie en proces voor doorontwikkeling en implementatie van de Omgevingswet in de lijnorganisatie. Gedetailleerder implementeren van de Omgevingswet Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De algemene verwachting onder lokale overheden is dat het circa 2 tot 3 jaar in beslag neemt voordat de wet goed werkend is ingebed in gemeenten. In het 3e kwartaal 2024 wordt een momentopname gemaakt van de toepassing van de wet in de gemeente Hattem. Daarin worden de knelpunten en succesverhalen benoemd. In de momentopname is een plan van aanpak opgenomen over hoe de knelpunten worden verholpen. Knelpunten ontstaan o.a. uit: (nog) onvoldoende kennis en ervaring in de organisatie; - nog onvoldoende ingerichte applicaties; - het onvoldoende zijn uitgewerkt van afspraken met ketenpartners; - regelingen en verordeningen die nog niet 'Omgevingswetproof' zijn. In het plan van aanpak wordt ook aandacht besteed aan nieuwe activiteiten/taken die we verplicht zijn op te pakken, zoals het (periodiek) opstellen van een Basisgeluidemissiekaart voor gemeentelijke wegen. Het plan van aanpak wordt uitgevoerd in het 4e kwartaal van 2024 en in de eerste helft van 2025. Daarna wordt opnieuw een momentopname gemaakt. Het (eind)doel is om in 2026/2027 de Omgevingswet volledig en goed werkend te hebben geïmplementeerd, waartoe intensief zal worden samengewerkt in H2O verband.
Het maken van een Plan van Aanpak om voor 2032 te komen tot een gebiedsdekkend Omgevingsplan voor de gemeente Hattem. Van start met het omgevingsplan In de geest van de Omgevingswet heeft de gemeente Hattem speelruimte om zelf te bepalen wat wordt geregeld in een toekomstig gebiedsdekkend omgevingsplan. In ieder geval moet het omgevingsplan volgens de wet zijn vastgesteld in 2032. In het 3e kwartaal van 2024 wordt gestart met het maken van een plan van aanpak, met daarin het bepalen van ambities, proces en benodigde middelen. In het PvA worden ook de keuzes omschreven die moeten worden gemaakt om de speelruimte in te vullen.

Echter, om die keuzes te kunnen maken, is kennis nodig van de consequenties, op ambtelijke en op bestuurlijk niveau. Externe adviesbureaus kunnen ondersteuning geven bij het opbouwen van kennis, maar de keuzes zal de gemeente Hattem zelf moeten maken. In het plan van aanpak zal onder andere worden benoemd hoe en welke kennis moet worden opgebouwd. Verder wordt in het plan van aanpak een 'handboek' opgenomen voor het opstellen van het omgevingsplan aan de hand van een casco-omgevingsplan. Het plan van aanpak zal medio 2025 gereed zijn en worden opgesteld door een nog te formeren projectteam in nauwe samenwerking met de buurgemeenten Heerde en Oldebroek.

- **Communiceren en participeren onder de Omgevingswet**

Vanaf medio 2024 en in 2025 zal extra aandacht worden besteed aan interne communicatie om de organisatie kennis aan te reiken voor het werken met de Omgevingswet. De teams in het ruimtelijke domein zullen zo concreet mogelijk worden ondersteund in het oplossen van knelpunten. Andere teams zullen worden geïnformeerd daar waar de Omgevingswet raakvlakken heeft met de activiteiten, zoals bijvoorbeeld het sociaal domein. Speciale aandacht zal worden gegeven aan het KCC om eerstelijns informatie te kunnen geven over de Omgevingswet. De raad en het college zullen zoveel als nodig en gewenst worden meegenomen in de plannen van aanpak voor de gedetailleerde implementatie en voor het omgevingsplan. Voor wat betreft de externe communicatie zal een herhaling plaatsvinden van de informatiebijeenkomst voor professionele initiatiefnemers, zoals aannemers en architecten- en ingenieursbureaus die actief zijn in de gemeente. Op het gebied van participatie zullen projectleiders, case managers en vergunningverlener meer kennis worden aangereikt over het beoordelen van de participatie bij aanvragen voor één van de zes kerninstrumenten van de Omgevingswet: de omgevingsvergunning.

Volkshuisvesting

Doel/Effect

Het doel is een passende en betaalbare woning voor alle Hattemers.

In 2024 is na intensieve samenwerking tussen het college en de raad het Programma Wonen vastgesteld. Het Programma Wonen is een verdere beleidsmatige uitwerking van de Omgevingsvisie waarin de vertaling gemaakt is naar de woningbouwprogrammering. Om dit te realiseren zijn keuzes gemaakt voor het in te zetten instrumentarium. Daarnaast vormt het Programma Wonen de grondslag voor de prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties Triada en Habion. Het jaar 2025 zal vooral in het teken staan van de uitvoering van het Programma Wonen en de invoering van het instrumentarium van het programma. Hierbij houden we rekening met nieuwe inzichten vanuit het Programma Wonen en de processen in de regio (Woondeal, Regiodeals en de Samenwerkingsagenda Kop van de Veluwe).

Inspanning:

- Uitwerken van het instrumentarium van het Programma Wonen
- Via de diverse woningbouwprojecten invulling geven aan de Woondeal en de lokale en regionale woningbouwopgave.
- Het realiseren van tijdelijke huisvesting voor Oekraïners en spoedzoekers
- Regionale afstemming op het gebied van wonen en verstedelijkingsopgaven
- Maken van prestatieafspraken met Triada en Habion
- Het opstellen van een huisvestingsverordening met urgentieregeling

Vastgoed: 't Veen (4 panden)
Doel/Effect
Beheren en inzetten vastgoedportefeuille bestaande uit 4 panden in het plangebied 't Veen
Inspanning:
• beheren overeenkomsten huur en gebruik vastgoed • adviseren over en uitvoering geven aan strategische inzet van vastgoed in de ontwikkeling van 't Veen

Woonwagens / standplaatsen
Doel/Effect
Het huisvesten van de doelgroep die vanwege hun culturele identiteit de voorkeur heeft voor het wonen in een woonwagen.
Inspanning:
• Beheer en onderhoud van de woonwagenstandplaatsen en bijbehorende voorzieningen • Toewijzing van vrijkomende standplaatsen

Baten bouwleges
Doel/Effect
Het innen van bouwleges voor het dekken van de kosten die de gemeente maakt voor het behandelen van aanvragen omgevingsvergunning. Doel is om kostendekkend te zijn.
Inspanning:
• Het bepalen van de juiste hoogte van de leges • Het innen van de bouwleges

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(€ x 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	472	403	522	452	452	452
Totaal baten	-475	-638	-331	-332	-334	-335
Resultaat voor bestemming	-4	-235	191	119	118	117

Verschillenanalyse begroting 2024 <-> 2025

(€ x 1.000)	
Lasten	
• Algemeen - loonkosten	54
• Toename van de lasten vanwege project tijdelijke huisvesting (Oekraïners en flexwonen)	50
• Geraamde lasten voor het onderzoek RO procedure 20.000	20
• Diversen	-5
Baten	
• De incidenteel verwachte opbrengsten van de bouwleges vallen lager uit als gevolg van vertraging in de projectuitvoeringen.	307
Totaal	426

Wat mag het kosten?

Meerjarenraming	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
(x € 1.000,--)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal lasten	2.088	1.296	1.311	1.131	1.131	1.131
Totaal baten	-771	-804	-471	-382	-384	-385
Resultaat voor bestemming	1.317	493	840	749	748	747

Paragrafen

• INLEIDING

De begroting bevat acht voorgeschreven paragrafen. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de financiële aspecten van de begroting gezien vanuit een bepaald perspectief. Het gaat met name om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten. Deze kunnen grote financiële gevolgen hebben. Mogelijk is hun politieke betekenis groot, of zijn ze van belang voor het realiseren van de programma's. De paragrafen geven de raad de mogelijkheid om de kader stellende en controlerende rol ook op de beheersmatige aspecten waar te maken. Met andere woorden: de raad geeft zo bewust de kaders aan waarbinnen het college de beleidsuitvoering vervult zonder dat de raad die uitvoering op detail hoeft te volgen.

- A.** Lokale heffingen (artikel 10)
- B.** Weerstandsvermogen, inclusief risicoparagraaf (artikel 11)
- C.** Onderhoud kapitaalgoederen (artikel 12)
- D.** Financiering (artikel 13)
- E.** Bedrijfsvoering (artikel 14)
- F.** Verbonden partijen (artikel 15)
- G.** Grondbeleid (artikel 16)
- H.** Openbaarheid (Wet open overheid)

Lokale heffingen

• INLEIDING

In deze paragraaf wordt u geïnformeerd over het beleid ten aanzien van de lokale heffingen en de kwijtschelding, de geraamde inkomsten en hoe deze ramingen tot stand zijn gekomen, de lokale lastendruk, de tariefstructuur en het doel van de verschillende gemeentelijke heffingen.

In de gemeente Hattem worden in 2025 de volgende heffingen opgelegd:

- a. de onroerendezaakbelastingen;
- b. de afvalstoffenheffing;
- c. de rioolheffing;
- d. de precariobelasting;
- e. de reclamebelasting;
- f. de forensenbelasting;
- g. de toeristenbelasting;
- h. de begraafrechten;
- i. de leges, waaronder de WABO-leges.

Deze lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid.

De inkomsten uit de onroerendezaakbelastingen, toeristenbelasting, forensenbelasting en precariobelasting gebruiken we als algemeen dekkingsmiddel. Dat wil zeggen dat de opbrengst vrij aanwendbaar is ter dekking van de algemene gemeentelijke kosten en aanvullend is op de uitkering uit het gemeentefonds. De inkomsten van de reclamebelasting betalen we, na aftrek van de gemeentelijke kosten, door aan het Ondernemersfonds.

De afvalstoffenheffing, rioolheffing, begraafrechten en leges wordt geheven ter gehele of gedeeltelijke compensatie van de kosten die de gemeente maakt bij de realisering en het onderhoud van die voorzieningen of de verleende diensten.

Op grond van de Gemeentewet beschikt de gemeente Hattem over verordeningen inzake de boven genoemde heffingen. Hierin zijn de grondslagen opgenomen voor de berekening van prijzen en tarieven voor rechten.

• TARIEVENBELEID

Het beleid inzake de lokale lasten is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen;
- het kwijtscheldingsbeleid gebaseerd op de Invorderingswet 1990;
- de nota lokale heffingen 2004.

De bestendige lijn van voorgaande jaren qua indexering is gehanteerd. Uitgangspunt is kostendekkende tarieven.

• BELASTINGSOORTEN

• **Wet WOZ/Onroerende zaakbelastingen**

Feiten:

Vanaf 2006 is het wettelijk verplicht dat jaarlijks alle onroerende zaken worden gewaardeerd. Conform de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) vindt jaarlijks een hertaxatie plaats van alle onroerende zaken per prijspeildatum van 1 januari van dat jaar (i.c. 2024). De vastgestelde waarden gelden voor belastingjaar 2025. In januari 2025 ontvangen de belanghebbenden de gecombineerde aanslag gemeentelijke heffingen met daarop de vastgestelde WOZ-waarde. De WOZ-beschikkingregel staat op dit aanslagbiljet vermeld.

Ontwikkeling:

Voor de begroting 2025 zijn de werkelijke baten 2024 het uitgangspunt van de OZB-opbrengst. Deze OZB-opbrengst is voor de begroting 2025 geïndexeerd met 4%. Daarnaast maakt ook de uitbreiding van het woningcontingent onderdeel uit van de opbrengstenraming. Dit heeft ook structureel effect voor 2025 en verder.

In de raadsvergadering van 10 juli 2023 is bij de behandeling van de voorjaarsnota 2023 en de begrotingsrichtlijnen 2024 stilgestaan bij de berekening van de OZB opbrengst. Daarbij werd aangegeven dat de communicatie naar de inwoners over de WOZ en de OZB vaststelling beter kan, met als doel het aantal bezwaren te verminderen.

Hierop is bij amendement onder andere besloten om het OZB bedrag in de begroting in de paragraaf lokale heffingen uit te werken op een transparante manier.

Omschrijving	2024	2025
OZB opbrengsten - woningen	€ 2.846.200	
- Uitbreiding contingent: 132 woningen	€ 63.500	
	€ 2.909.700	
Indexatie met + 4%		€ 3.026.100
OZB opbrengsten - niet woningen	€ 981.200	
- Uitbreiding contingent: 7 bedrijven	€ 60.000	
	€ 1.041.200	
Indexatie met + 4%		€ 1.082.900
Totaal		€ 4.109.000

In de primaire begroting 2025 is de stijging van de baten OZB 4%, conform het raadsbesluit bij de Kadernota 2025. Een mogelijke extra verhoging van de baten OZB is onderdeel van de Ombuigingsvoorstellen en de besluitvorming daarover op 11 november 2024 door de gemeenteraad.

• **Afvalstoffenheffing**

Feiten:

In de Nota Omgekeerd Inzamelen is bepaald dat Hattem gefaseerd over gaat op een nieuw inzamelsysteem.

Ontwikkeling:

De afvalstoffenheffing ligt onder het landelijk gemiddelde en Hattem kent een relatief hoog scheidingspercentage. Toch wordt niet bij alle percelen in Hattem het groente-, fruit- en tuinafval afzonderlijk ingezameld. Het basistarief (vastrecht) en het tarief voor de lediging van het restafval wordt in 2025 verhoogd met een indexatie van 4%.

• **Reclamebelasting**

Feiten:

De reclamebelasting is ingevoerd voor het centrumgebied van Hattem. Tevens is een ondernemersfonds ingesteld op basis van het ondertekende convenant tussen de gemeente Hattem en het Ondernemingsfonds.

Ontwikkeling:

In 2021 en 2022 is met het Ondernemersfonds gesproken over de herziening van het huidige convenant. De inkomsten van de reclamebelasting en de uitgaven vanwege de subsidie aan het Ondernemersfonds, zijn voor de gemeentebegroting budgettair neutraal.

- **Toeristenbelasting**

Feiten:

In de begroting 2025 wordt uitgegaan van een tariefstelling van het lage tarief van € 1,93 en het hoge tarief van € 2,42.

Ontwikkeling:

Vanaf 2024 wordt een vrijstelling voorgesteld voor leden van minderjarige jeugdgroepen in educatief verband.

- **Rioolheffing**

Feiten:

Overeenkomstig het door de raad in 2020 vastgestelde Afvalwaterketenplan WHOEN, wordt vanaf 2024 tot en met 2032 de rioolheffing jaarlijks met 1,9% verhoogd. Van 2033 tot en met 2050 is een verdere stijging niet van toepassing. Op deze wijze wordt het zogenaamde rioolfonds optimaal benut. Verder is uitgegaan van het jaarlijkse inflatiepercentage, zijnde 4% voor 2025.

- **Precariobelasting**

Feiten:

Voor de opbrengsten van de terrassen en standplaatsen is uitgegaan van een jaarlijkse inflatie van 4%.

- **Leges**

Ontwikkeling:

De tarieven en opbrengsten van de secretarieleges burgerzaken worden geïndexeerd met de jaarlijkse inflatie van 4%.

- De Omgevingswet is per 1 januari 2024 van kracht geworden. De legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel is overeenkomstig de geldende regelgeving aangepast. De bedragen voor de dienstverlening en activiteiten door de gemeente, zijn opgenomen in de Tarieventabel horende bij de Legesverordening 2025.

- **Begraafrechten**

Feiten:

Rekening houdend met het door de raad gewenste kostendeckingspercentage van 70% stijgen de tarieven van begraafrechten uitsluitend met de index van 4%. De kostendeckendheid van 70% staat onder druk en dit zal in 2024 nader uitgezocht worden. Zodat de raad een besluit kan nemen over de stijging van de tarieven per 2025.

- **Overige belastingen/rechten**

Ontwikkeling:

Voor de overige belastingsoorten zijn geen nieuwe ontwikkelingen te vermelden. De belastingaanslagen van deze belastingsoorten worden in 2025 opgelegd zodra de belastingplicht ontstaat.

• OVERZICHT BEGROTE INKOMSTEN

Op basis van de begroting 2025 dienen de volgende opbrengsten te worden gegenereerd:

Belastingsoort	Opbrengst heffingen in euro's
de onroerende zaakbelastingen:	
• OZB woningen - eigenaren	3.026.900
• OZB niet woningen - eigenaren	754.700
• OZB niet woningen - gebruikers	327.200
Forensenbelasting	4.000
Precariobelasting	19.700
Toeristenbelasting	348.000
Reclamebelasting	56.500

Voor onderstaande belastingsoorten is, conform het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV), de kostendekkendheid in beeld gebracht.

Tabel kostendekkendheid:

Belastingsoort	kosten taakveld	inkomsten taakveld	inkomsten belastingen	Toe te rekenen kosten	Overhead	BTW
Afvalstoffenheffing	1.266.800	-182.100	-1.453.000	1.600	93.900	239.200
Rioolheffing	1.278.400	-2.500	-1.541.700	3.800	230.000	169.500
Begraafrechten	364.000	0	-240.900	0	204.900	0
Leges:						
- Titel 1	267.000	0	-173.600	0	169.000	1.900
- Titel 2	316.000	0	-323.600	0	237.000	4.100
- Titel 3	12.100	0	-1.000	0	9.700	0

Belastingsoort	Totale kosten	Totale baten	Dekkingspercentage
Afvalstoffenheffing	1.601.500	-1.635.100	102,10%
Rioolheffing	1.681.700	-1.544.200	91,82%
Begraafrechten	568.900	-240.900	42,34%
Leges:			
- Titel 1	437.900	-173.600	39,64%
- Titel 2	557.100	-323.600	58,09%
- Titel 3	21.800	-1.000	4,59%

Bouwleges in titel 2

De begrote baten bouwleges 2025 bedragen € 304.000. Dit is het bedrag dat standaard, structureel is begroot. En dat als legesinkomsten wordt meegenomen berekening van de kostendekkendheid van de Leges Titel 2.

Vanwege onzekerheden inzake het begrotingsjaar waarin de aanvraag voor de bouwvergunning wordt ontvangen en het verwachte batenbedrag bouwleges voor zowel De Bongerd als IKC I, zijn hiervoor geen legesbaten in de primaire begroting 2025 opgenomen.

Rioolheffing: door een onttrekking aan de voorziening van € 137.500 wordt het verschil tussen baten en lasten gedekt. Door deze onttrekking wordt het dekkingspercentage 100%.

Afvalstoffenheffing: door een structurele onttrekking aan de reserve van € 16.000 wordt een investering qua extra kosten gedekt in de begroting. Aan de reserve wordt € 33.600 toegevoegd om het verschil van baten en lasten gelijk getrokken. Door deze toevoeging wordt het dekkingspercentage 100%.

De overhead is berekend overeenkomstig de voorschriften van het BBV.

Bij de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing is het bedrag dat zal worden kwijtscholden aan belastingplichtigen, conform het BBV, niet meer in mindering gebracht op de opbrengst, maar wordt apart verantwoord.

• KWIJTSCHELDING

Het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid is van toepassing op de onroerende zaakbelasting zakelijk recht, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Bij de afrekening diftar is een maximaal aantal ledigingen voor kwijtschelding mogelijk. Bij de vaststelling van de belastingverordeningen voor belastingjaar 2025 is besloten om voor dit maximum aansluiting te zoeken bij het gemiddeld aantal ledigingen genoemd in de afvalmonitor. Voor 2025 is het maximum aantal ledigingen voor het ondergrondse systeem 18 aanbiedingen. De uitvoering van de kwijtschelding, die betrekking heeft op een doelgroep is gebonden aan de wetgeving van het rijk. Daartoe worden 2 maal per jaar normbedragen van het rijk ontvangen. Deze worden gebruikt bij de beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken.

Met ingang van het jaar 2013 worden de aanvragen automatisch getoetst door het inlichtingenbureau. Het percentage van toetsing lag de afgelopen jaren op ca 70%. Hierop vindt een controle plaats door de gemeente. De resterende aanvragen worden op basis van het aanvraagformulier kwijtschelding berekend.

• INVORDERING

Feiten:

- Het gemeentelijke invorderingsbeleid volgt nauwkeurig en actueel de wetgeving. De basis voor bevoegdheden en de rechten en plichten m.b.t. invorderen van gemeentelijke heffingen ligt besloten in diverse wetten met name in de Gemeentewet, de Algemene Wet Rijksbelastingen (AWR) en de Invorderingswet.
Om meer duidelijkheid zowel intern als extern te hebben over het beleid en de uitvoering, is inmiddels besloten de landelijke Leidraad Invordering Gemeentelijke Belastingen van toepassing te verklaren.
- Voor de aanslagen 2025 zal het invorderingstraject binnen het betreffende belastingjaar worden opgestart.
Maandelijks zal een incassobestand worden verwerkt voor de automatische incassanten. Daarnaast worden de ontvangsten dagelijks verwerkt. Tevens worden er maandelijks invorderingsmaatregelen (herinnering, aanmaning, dwangbevel, beslagopdrachten) getroffen bij die belastingplichtigen die niet tijdig aan hun betalingsverplichting voldoen.

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

• INLEIDING

Het weerstandsvermogen is het vermogen om (onverwachte) financiële tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat de continuïteit of de dienstverlening van de organisatie direct in gevaar komt of financiële noodmaatregelen nodig zijn.

De omvang van het benodigde weerstandsvermogen wordt bepaald door de omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's.

De beschikbare weerstandscapaciteit is het geheel aan vrij aanwendbare financiële middelen om mogelijke risico's met financiële gevolgen op te kunnen vangen.

In artikel 11 van de BBV zijn de minimaal aan deze paragraaf te stellen eisen opgenomen.

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit vier onderdelen:

- a. de reserves;
- b. de voorzieningen;
- c. de ruimte op de begroting/rekening;
- d. de onbenutte belastingcapaciteit.

• ONTWIKKELINGEN

Bepaling weerstandscapaciteit

Zoals hier boven is verwoord, bestaat de weerstandscapaciteit uit vier onderdelen.

Bij het analyseren van de reserves en voorzieningen is uitgegaan van de berekende geraamde stand per 31 december 2025.

a. Reserves.

Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit zijn die reserves meegenomen die vrij aanwendbaar zijn.

De hieronder opgenomen Reserves en voorzieningen zijn gebaseerd op de Nota Reserves en voorzieningen 2017.

1. Algemene reserve vaste buffer.

De Algemene reserve vaste buffer is de basis voor het beschikbaar weerstandsvermogen. De bodem en het plafond zijn bepaald op € 4.500.000. De verwachte stand per 31 december 2025 bedraagt daarom € 4.500.000.

2. Algemene reserve.

Voor deze reserve is geen plafond en bodem bepaald. De verwachte stand per 31 december 2025 bedraagt afgerond € - 756.000.

3. Reserve grondexploitatie

De reserve grondexploitatie laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie en dient als buffer voor het opvangen van risico's en nadelige saldi van de complexen.

De verwachte stand per 31 december 2025 bedraagt afgerond € 0.

4. Stille reserves

De gemeente kent eigendommen die niet voor de openbare dienst zijn bestemd en waarvan de waarde niet in de financiële administratie is opgenomen. Die eigendommen kunnen worden gezien als stille reserves. Het betreffen diverse percelen los land vrij verkoopbaar, diverse percelen verpachte gronden, volkstuintencomplexen en groenstroken. De geschatte waarde bedraagt per 1 januari 2024 € 1.284.000.

b. Voorzieningen.

Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit komen alleen die voorzieningen in aanmerking die vrij aanwendbaar zijn. Er zijn geen voorzieningen die in aanmerking komen voor opnemings in de beschikbare weerstandscapaciteit.

c. Ruimte op de begroting/rekening.

Op het moment van het opstellen van deze begroting is het verwachte resultaat 2024 afgerond € 458.000 nadelig. Dit verwachte resultaat is verrekend met de Algemene reserve per 1 januari 2025. Het geprognosticeerde begrotingsresultaat 2025 bedraagt € 1.633.000 negatief.

d. Onbenutte belastingcapaciteit.

Onder de onbenutte belastingcapaciteit wordt de ruimte verstaan om de belastingen en retributies te verhogen, of om andere belastingen in te voeren.

1. OZB

Voor de berekening van de weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van het tarief van de artikel 12-norm. Dat is het tarief dat jaarlijks door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt bekendgemaakt. Dit tarief geldt als toelatingseis om voor een uitkering volgens artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet in aanmerking te komen.

In de Meicirculaire 2024 van het Gemeentefonds is het tarief gesteld op 0,1595% (in 2023 was dit 0,1614%).

Op waardepeildatum 1-1-2023 zijn de WOZ-waarden van woningen € 2.292.915.000 en voor niet-woningen ongeveer € 170.879.000. Voor belastingjaar 2025 is de waardepeildatum 1-1-2024. De WOZ-waarde na bezwaar en reaal uitbreiding betreft voor woningen € 2.311.937.000 en van niet-woningen € 169.138.000. Op basis van het percentage voor toelating tot artikel 12 van 0,1595% kan hieruit een opbrengst worden verkregen van (de OZB waarden van de niet-woonruimten mag tweemaal worden meegenomen, éénmaal het deel gebruikers en éénmaal het deel eigenaren):

- 0,1595% x € 2.634.673.000	4.202.000
- geraamde opbrengst OZB begroting 2025	4.109.000
- berekende onbenutte belastingcapaciteit	<u>93.000</u>

De onbenutte belastingcapaciteit betreft een inschatting. De waarde € 93.000 representeert 2,28% van de totale geraamde opbrengst OZB in de primitieve begroting 2025. Het staat de gemeenten vrij om tarieven te hanteren boven het normtarief voor toelating tot artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet.

2. Rioolrecht en Afvalstoffenheffing.

De kosten van de reiniging en riolering worden voor 100% doorberekend aan de inwoners.

e. Recapitulatie.

De volgende weerstandscapaciteit is aanwezig:

-Exploitatie:

- Begrotingsresultaat	-1.633.000
- Onbenutte belastingcapaciteit OZB	93.000
- Onvoorzien (12.000 inwoners à € 1,35)	16.000
Totaal weerstandscapaciteit exploitatie	<u>-1.524.000</u>

Vermogen:

- Algemene reserve vaste buffer	4.500.000
- Algemene reserve	-756.000
- Reserve grondexploitatie	0
- Stille reserves	1.284.000
Totaal weerstandscapaciteit vermogen (incidenteel)	<u>5.028.000</u>

De incidentele weerstandscapaciteit voor de bouwgrondexploitatie is gelijk aan de reserve grondexploitatie van € 0. De overige incidentele weerstandscapaciteit in het vermogen bedraagt daarmee € 5.028.000.

Bij de berekening van de incidentele weerstandscapaciteit zijn de overige niet bekleemde bestemmingsreserves voor een verwacht totaalbedrag van € 2.810.000 per 31 december 2025, buiten beschouwing gelaten. De raad kan indien noodzakelijk over deze reserves beschikken en de bestemming wijzigen.

Risico's

De risico's worden ingedeeld in de categorieën Algemeen, Concreet en Specifiek.

Voor algemene risico's worden in de regel geen reserves aangehouden en ook geen weerstandsvermogen opgebouwd. Voor concrete risico's zijn in principe bestemmingsreserves of voorzieningen gevormd.

a. Algemene risico's.

Het is wenselijk om voor de algemene risico's een deel van het weerstandsvermogen te reserveren. Uitgegaan kan worden van 5% van de omzet. Dit percentage is ten opzichte van 2024 gelijk gehouden. Dit betekent dat een bedrag van afgerond €1.860.000 (5% van € 37,19 miljoen) aangehouden kan worden als mogelijk risico.

b. Concrete risico's.

Bij concrete risico's is de omvang van de te verwachten verplichtingen redelijkerwijs in te schatten. Voor deze risico's zijn bestemmingsreserves en voorzieningen ingesteld.

c. Specifieke risico's.

De volgende specifieke risico's zijn zoveel mogelijk gekwantificeerd en kunnen zowel op korte als lange termijn voordoen:

Exploitatie

<i>Waarborg/achtervangpositie garantiegeldleningen met een publiek belang € 21,1 miljoen</i> De gemeente staat garant voor leningen die door derden zijn verstrekt aan organisaties aan wie zij een publiek belang heeft toegekend. In het verleden is voor een totaalbedrag van € 100 miljoen aan dergelijke leningen verstrekt. Per 31 december 2023 bedroeg de boekwaarde van deze leningen +/- € 41,0 miljoen. De gemeente staat voor € 21,1 miljoen garant - voornamelijk aan woningbouwverenigingen (€ 19,87 miljoen). Van de € 21,1 miljoen aan gegarandeerde leningen kan 5% als risico worden opgenomen.	1.055.000
--	-----------

<i>Leningen aan sportverenigingen</i> Ultimo 2023 staat voor € 702.000 aan leningen uit bij sportverenigingen in Hattem. De kans dat deze leningen niet worden terugbetaald achten wij zeer klein (10%). De Stichting Waarborgfonds Sport staat voor maximaal 50% garant op deze leningen voor een deel van de lening periode. Het maximaal financieel gevolg plaatsen wij daarmee op 5% van de totaal uitstaande middelen.	35.000
<i>Bedrijvenpark Hattemerbroek</i> Omschrijving De gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek hebben een samenwerkingsovereenkomst voor het realiseren en exploiteren van een bedrijvenpark. Het bedrijvenpark richt zich vooral op het aantrekken van bedrijven in de logistieke sector. Om dat te realiseren is het bedrijvenpark aangewezen als 'bovenregionaal' bedrijventerrein. Grondexploitatie Jaarlijks wordt de grondexploitatieberekening geactualiseerd. De uitkomst (contante waarde) van de in maart 2024 opgestelde berekening is positief. De vaststelling van de grondexploitatie door de AVA gedaan op 21 juni 2024. Bestemmingsreserve In de overeenkomst met de Provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en de Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV, die op 14 maart 2019 is ondertekend, is afgesproken dat wij bijdragen aan de financiering van het nieuwe op- en afrittenstelsel. De totale bijdrage is € 1 miljoen. Dit bedrag hebben wij beschikbaar in een aparte bestemmingsreserve. Van dit bedrag is in 2023 reeds 750k onttrokken. In 2024 is het resterende bedrag van 250k onttrokken. Garantstellingen Bedrijvenpark H2O heeft een door de aandeelhouders gegarandeerde kredietfaciliteit van 39 miljoen bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Elk van de drie gemeenten staat garant voor een derde deel van dat bedrag. De huidige grondverkoop en grex laten een dermate positief beeld zien, waarbij de looptijd is aangepast van 2032 naar eind 2025, dat de langlopende lening in oktober 2022 volledig is afgelost. In 2023 is gebruik gemaakt van een kortlopende kredietfaciliteit waarbij de verwachting is dat er geen aanvullend gebruik gemaakt gaat worden van de kredietfaciliteit van 39 miljoen bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Deze ontwikkelingen maken het mogelijk om het risico te verlagen van 10% van het bedrag waarvoor we garant staan naar 10% van de huidige kortlopende kredietfaciliteit medio 2024 (totaal € 13.000.000,-). Van de huidige kredietfaciliteit staat elke gemeente voor een derde deel van dat bedrag garant (€ 4.300.000,-). Hoogte van het risicobedrag Het risicobedrag is aangepast naar 10% van het gedeelte van de huidige kredietfaciliteit waarvoor wij garant staan zijnde € 430.000,-. Wijze van berekening Door elk van de drie gemeenten is voor een bedrag van € 13 miljoen aan garantstelling ten opzichte van de kredietfaciliteit bij financiers verleend. De langlopende lening is in 2022 volledig afgelost waarbij bedrijvenpark H2O gebruik maakt van een kortlopende kredietfaciliteit. De kortlopende kredietfaciliteit bedraagt ultimo boekjaar € 13.000.000,- Elke gemeente staat garant voor 1/3 deel van €	430.000

13.000.000,- zijnde € 4,3 mln. Het risicobedrag is 10% van deze € 4,3 miljoen.																																												
Beheersing van het risico Om de risico's te beheersen stellen we jaarlijks een risicomanagementrapportage op voor de betrokken gemeenten. Het Bedrijvenpark maakt jaarlijks een grondexploitatieberekening en een liquiditeitsprognose.																																												
't Veen Investeringsen gedaan voor 't Veen zijn opgenomen als kosten te verhalen privaatrechtelijk via anterieure overeenkomsten en publiekrechtelijk via posterieure overeenkomsten en een omgevingsplan. Deze kosten dienen volgens de Commissie BBV binnen vijf jaar verhaald te worden. Onze gemeente maakt kosten waar nog geen anterieure overeenkomsten voor zijn gesloten. Die kosten worden meegenomen in de berekening van het (bruto) risico. De gemaakte kosten tellen in het eerste jaar mee voor 20% in het risico/financieel gevolg. Na twee jaar betreft dit 40% t/m het vijfde jaar 100%. Op de gemaakte kosten worden op basis van een 'percentage of completion' (POC)-methode subsidies van het Rijk en de Provincie in mindering gebracht ter dekking. Deze dekking wordt verrekend met de oudste gemaakte kosten. Bovenstaande leidt tot het volgende overzicht:				268.000																																								
<table><tr><th>Jaar</th><th>Kosten</th><th>Vrijval subsidie</th><th>% kans risico</th><th>Bruto risico</th></tr><tr><td>2018</td><td>90.000</td><td>90.000</td><td>100%</td><td></td></tr><tr><td>2019</td><td>224.000</td><td>15.000</td><td>100%</td><td>209.000</td></tr><tr><td>2020</td><td>241.000</td><td></td><td>80%</td><td>193.000</td></tr><tr><td>2021</td><td>415.000</td><td></td><td>60%</td><td>249.000</td></tr><tr><td>2022</td><td>525.000</td><td></td><td>40%</td><td>210.000</td></tr><tr><td>2023</td><td>549.000</td><td></td><td>20%</td><td>110.000</td></tr><tr><td>Totaal</td><td>2.044.000</td><td>105.000</td><td></td><td>971.000</td></tr></table>					Jaar	Kosten	Vrijval subsidie	% kans risico	Bruto risico	2018	90.000	90.000	100%		2019	224.000	15.000	100%	209.000	2020	241.000		80%	193.000	2021	415.000		60%	249.000	2022	525.000		40%	210.000	2023	549.000		20%	110.000	Totaal	2.044.000	105.000		971.000
Jaar	Kosten	Vrijval subsidie	% kans risico	Bruto risico																																								
2018	90.000	90.000	100%																																									
2019	224.000	15.000	100%	209.000																																								
2020	241.000		80%	193.000																																								
2021	415.000		60%	249.000																																								
2022	525.000		40%	210.000																																								
2023	549.000		20%	110.000																																								
Totaal	2.044.000	105.000		971.000																																								
Ultimo 2023 is een voorziening getroffen voor het bruto risico ouder dan 5 jaar: € 209.000. Veder is een reserve aanwezig van € 107.000 om het bruto risico af te dekken op basis van de nog te verhalen kosten uit het verleden. De kans dat kosten niet verhaald worden, achten wij klein (20% kans). Het bruto risico wordt daarmee (€ 971.000 - € 209.000 =) € 762.000 * 20% = € 152.000. En het netto risico € 152.000 - € 107.000 = € 45.000 Voor het realiseren van het project 't Veen is een subsidie ontvangen van het Rijk en de Provincie. De kans is aanwezig dat het verwacht aantal te bouwen woningen van 643 niet volledig wordt gerealiseerd voor 31-12-2030. Daarmee is de kans aanwezig dat subsidies moeten worden terugbetaald. Ultimo 2023 waren in 't Veen 133 woningen gerealiseerd. Dat is 21% van het totaal te bouwen woningen. De totaal ontvangen subsidie bedraagt € 3,724 miljoen. Het risico voor het terugbetalen van de subsidies achten wij klein (20%) bij 30% van het totaal aantal woningen en daarmee de subsidies --> € 1,117 miljoen x 20% = € 223.000.																																												
Omgevingswet Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Naar verwachting treedt de Omgevingswet medio januari 2024 in werking. De impact op de leges wordt in de komende periode nader uitgewerkt.				-/-																																								
Renterisico op nog aan te trekken leningen				-/-																																								

Volgens de meerjarenprognose 2024 t/m 2028 zullen wij nog eens € 41 miljoen aan langlopende leningen moeten aantrekken. Voor deze vanaf 2024 aan te trekken leningen is een rentelast van 3,00% in de exploitatie meegenomen. De marktrente - op het moment van schrijven - voor een lening van 10 jaar circa 2,82%. In de berekening wordt, gelet op de rentevisie uit de paragraaf financiering niet meer uitgegaan dat het rentepercentage jaarlijks stijgt met 0,25%. We achten de kans momenteel zeer klein dat de rente de komende jaren zal stijgen naar boven de 3% en zetten daarmee dit risico nu op nihil.	
<i>Woonzorgzone (effecten prijsstijgingen)</i> De afgelopen jaren zijn kosten gemaakt voor de ontwikkeling van de woonzorgzone. Deze kosten dienen gedekt te worden uit de verkoop van de gronden. De verwachting is dat dit haalbaar is.	-/-
<i>Inflatierisico investering gebouwen</i> Voor de komende jaren staan enkele forse investeringen in gebouwen op de planning. In de achterliggende periode is de inflatie op bouwmaterialen fors geweest. De budgetten voor de investeringen in de gebouwen zouden door de stijging van de inflatie mogelijk ontoereikend zijn. De schatting voor de inflatie is 4%. Voor de volgende onderwerpen staan de volgende budgetten geraamd: Stadhuis à € 4.000.000 IKC 1 à € 8.200.000 IKC 2 à € 7.000.000 Totaal: € 19.200.000 Het inflatierisico schatten wij in op ongeveer 1%	192.000
<i>Opgave opvang vanuit de Spreidingswet</i> Op 1 februari 2024 is de Spreidingswet ingegaan. Deze wet verplicht gemeenten om asielzoekers en statushouders te huisvesten. Gemeenten moeten daarbij locaties beschikbaar stellen voor de duur van minimaal 5 jaar. De grote instroom asielzoekers leidt tot een hogere huisvestingstaakstelling wanneer de personen een verblijfsvergunning krijgen. Deze opgave past niet binnen onze reguliere woningvoorraad. Dit maakt dat er extra inzet nodig is op de realisatie van huisvesting voor deze doelgroep. Naast de doelgroepen in de Spreidingswet heeft elke gemeente ook een opgave in de opvang van Oekraïense ontheemden. Op basis van deze opgaven is in Hattem gestart met het project Tijdelijke Huisvesting. Vanuit de raad is op 21 maart 2023 gevraagd om ook de doelgroepen Hattemse jongeren en spoedzoekers toe te voegen aan dit project. Een opgave van deze omvang is een grote uitdaging voor de gemeente Hattem en vraagt forse inzet. De urgentie is hoog; landelijk wordt er een beroep gedaan op gemeenten om locaties te creëren om de vastgelopen asielketen in beweging te krijgen en te voorkomen dat mensen op straat staan of in de buitenlucht slapen. De gemeentelijke locaties voor Oekraïense ontheemden zijn van tijdelijke aard en vragen op korte termijn alternatieven. De verwachting is niet dat de oorlog in Oekraïne op korte termijn eindigt en dat daarmee opvang nog lange tijd noodzakelijk is. Hiervoor nemen wij vooralsnog een risico op van € 1 miljoen. De kans dat dit risico zich voor zal doen, schatten wij in op 80%.	800.000

Bepaling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen weerstandscapaciteit en alle risico's waarvoor geen maatregelen getroffen zijn.

Weerstandscapaciteit.

De weerstandscapaciteit is als volgt berekend:

• Incidentele weerstandscapaciteit	5.028.000
• Structurele weerstandscapaciteit	109.000
• Begrotingsresultaat 2025	<u>-1.633.000</u>
	3.504.000

Risico's.

De risico's kunnen worden onderverdeeld in 3 onderdelen:

• Incidentele risico's exploitatie:	
◦ algemene risico's	1.860.000
◦ specifieke risico's	<u>2.780.000</u>
	4.640.000
• Incidentele risico's bouwgrondexploitatie	<u>268.000</u>
	4.372.000

Weerstandsvermogen

Omschrijving	Weerstandscapaciteit	Risico's	Totaal
<u>Exploitatie</u>			
• incidenteel	3.395.000	4.372.000	-977.000
• structureel	109.000	0	109.000
<u>Bouwgrondexploitatie</u>			
• incidenteel	0	268.000	-268.000
<u>Generaal totaal</u>	<u>3.504.000</u>	<u>4.640.000</u>	<u>-1.136.000</u>

Er resteert geen weerstandsvermogen om de niet gekwantificeerd risico's op te vangen als alle risico's zich tegelijk voordoen.

Conclusie

Om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zodra risico's ontstaan, heeft de gemeente een buffer nodig. Echter de ingeschatte risico's zijn hoger dan de weerstandscapaciteit. Nu zullen in de praktijk niet alle risico's zich tegelijk voordoen. Gemeenten hanteren daarom een percentage van het totaal aan risico's tussen de 80% en 100%. Ook in risicomanagementsoftware wordt hiermee rekening gehouden bij kansberekeningen volgens de simulatietechniek met de Monte Carlo-methode.

Het weerstandsvermogen - de relatie tussen weerstandscapaciteit en risico's - bepaalt in hoeverre de gemeente in staat is de financiële gevolgen van opgetreden risico's op te vangen. Met de weerstandsratio wordt het weerstandsvermogen van de gemeente uitgedrukt in een verhoudingsgetal.

$$\text{Weerstandsratio} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Risico's (risicoprofiel)}} = \frac{€ 3.504.000}{€ 3.712.000} = 0,94$$

Het weerstandsvermogen is matig ($> 0,8 - 1,0$) om de gevolgen van de risico's op te kunnen vangen. Ter vergelijking: begroting van 2024 was 2,05. In de jaarrekening van 2023 was deze ratio 1,85.

Weerstandratio

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen gebruiken we een waarderingstabel die in samenwerking tussen het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit Twente is opgesteld. Ons weerstandsvermogen valt in de waarderingsklasse B en is daarmee 'ruim voldoende' om de gevolgen van de risico's op te kunnen vangen.

Waardering	Ratio weerstandsvermogen	betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	> 1,4 – 2,0	Ruim voldoende
C	> 1,0 – 1,4	Voldoende
D	> 0,8 – 1,0	Matig
E	> 0,6 – 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV)

In 2015 is naar aanleiding van het rapport van de commissie Depla een wijziging van het BBV doorgevoerd. Deze wijziging heeft betrekking op het verplicht opnemen in de gemeentebegroting van een set financiële kengetallen.

De kengetallen geven zicht op de financiële positie van de gemeente en bieden de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken. De kengetallen dragen daarmee bij aan de controlerende en de kader stellende taak van de raad. De vijf kengetallen zijn:

1. Netto schuldquote
2. Solvabiliteitsratio
3. Grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit

Begroting 2025 (x € 1.000)	Verloop van de kengetallen					
	2023 (jrk)	2024	2025	2026	2027	2028
Vaststelling kengetallen (in procenten)						
1 Netto schuldquote	89%	129%	125%	188%	215%	201%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen en kapitaal	66%	103%	101%	163%	191%	178%
2 Solvabiliteitsratio	13,4%	10,5%	7,8%	3,1%	-0,4%	-3,7%
Solvabiliteitsratio gecorrigeerd excl. doorleningen	14%	11%	8%	3%	0%	-4%
3 Structurele exploitatieruimte	1,76%	1,01%	-3,33%	-7,30%	-8,29%	-7,70%
4 Grondexploitatie	2,29%	5,38%	3,25%	1,86%	2,04%	0,00%
5 Belastingcapaciteit	113%	111%	111%	111%	112%	112%

Netto schuldquote

- De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.
Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Begroting 2025 (x € 1.000)		(A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%											
1	Kengetal Netto schuldquote:	2023 (jrk)		2024		2025		2026		2027		2028	
A	Totaal vaste schulden	41.794		41.907		42.335		62.272		73.411		71.635	
B	Totaal netto vlottende schulden	2.445		5.373		5.606		5.541		5.645		5.645	
C	Totaal overlopende passiva	11.672		9.321		9.264		9.257		9.250		9.243	
D	Totaal financiële vaste activa/gecorrigeerd	0	9.070	0	9.033	0	8887	0	8.741	0	8.593	0	8.444
E	Totaal uitzettingen	6.058		6.216		6.216		6.216		6.216		6.216	
F	Totaal liquide middelen	9.772		243		243		243		243		243	
G	Totaal overlopende activa	5.132		5.229		4.955		4.522		3.850		5.221	
H	Totaal saldo van baten	39.404		34.794		36.589		35.213		36.325		37.286	
	Kengetal (%)	89%	66%	129%	103%	125%	101%	188%	163%	215%	191%	201%	178%

Solvabiliteitsratio

- De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.
Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.
De gemeente heeft een noemenswaardig deel van haar vermogen doorgeleend aan derden. In onderstaande tabel geven wij ook inzicht in het kengetal exclusief deze doorleningen.

Begroting 2025 (x € 1.000)		(A/B x 100%)					
2 Kengetal Solvabiliteitsratio:		2023 (jrk)	2024	2025	2026	2027	2028
A Eigen vermogen		8.764	6.966	5.087	2.566	-395	-3.225
B Balanstotaal		65.243	66.424	65.212	82.582	91.063	86.462
Kengetal		13,4%	10,5%	7,8%	3,1%	-0,4%	-3,7%
Doorleningen		1.045	1.045	1.045	1.045	1.045	1.045
B Balanstotaal excl. doorleningen		64.198	65.380	64.167	81.537	90.019	85.418
Kengetal excl. doorleningen		14%	11%	8%	3%	0%	-4%

Structurele exploitatieruimte

3. Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten uit te drukken in een percentage.

In het BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaal bedrag kunnen worden opgenomen. In het BBV wordt ook een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Deze gegevens moeten ook worden verstrekt voor de meerjarenraming.

Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

Begroting 2025 (x € 1.000)		((B-A) + (D-C))/(E) x 100%					
		2023 (jrk)	2024	2025	2026	2027	2028
3	Kengetal structurele exploitatieruimte:						
A	Structurele lasten	38.070	34.448	37.640	37.735	39.287	40.115
B	Structurele baten	37.069	34.794	36.174	35.213	36.325	37.286
C	Structurele toevoegingen aan de reserves	667	0	268	304	319	324
D	Structurele onttrekkingen aan de reserves	2.322	5	514	255	268	282
E	Totaal saldo van baten	37.069	34.794	36.589	35.213	36.325	37.286
	Kengetal	1,76%	1,01%	-3,33%	-7,30%	-8,29%	-7,70%

Grondexploitatie

4. Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Begroting 2025 (x € 1.000)		(A+B)/C x 100%					
		2023 (jrk)	2024	2025	2026	2027	2028
4	Kengetal grondexploitatie						
A	Niet in exploitatie genomen gronden	0	0	0	0	0	0
B	Bouwgronden in exploitatie	848	1.871	1.188	655	740	0
C	Saldo baten	37.069	34.794	36.589	35.213	36.325	37.286
	Kengetal	2,29%	5,38%	3,25%	1,86%	2,04%	0,00%

Belastingcapaciteit

5. De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

De uitkomst van de berekening van dit kengetal is voor het jaarverslag hetzelfde als bij de begroting. Het kengetal hoeft dus voor het opnemen in het jaarverslag niet opnieuw te worden berekend. Het toch opnieuw opnemen houdt verband met het feit dat de kengetallen gezamenlijk en in samenhang bezien inzicht geven in de financiële positie van een gemeente.

Begroting 2025 (x € 1.000)		(A+B)/C x 100%					
		2023 (jrk)	2024	2025	2026	2027	2028
5	Kengetal belastingcapaciteit:						
A	OZB-lasten gezin	581	582	605	629	654	680
B	Rioolheffing gezin	233	239	253	268	284	301
C	Afvalstoffenheffing gezin (incl. ledigingen)	256	238	248	257	268	278
D	Heffingskorting	0	0	0	0	0	0
E	Totale woonlasten gezin (A+B+C-D)	1.070	1.059	1.106	1.154	1.206	1.259
F	Woonlasten landelijk gemiddelde voorafgaand jaar	945	957	997	1.037	1.078	1.121
	Kengetal	113%	111%	111%	111%	112%	112%

Onderhoud kapitaalgoederen

• INLEIDING

De gemeente Hattem heeft ongeveer 2.428 hectare aan openbare ruimte in beheer. Veel activiteiten vinden hier plaats zoals wonen, werken, zich verplaatsen spelen en recreëren. Voor deze activiteiten zijn kapitaalgoederen nodig zoals wegen, riolering, openbaar groen, openbare verlichting en gebouwen.

Het beleid van de gemeente Hattem voor het onderhoud kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de nota's:

- Beleids- en beheerplan water en riolering;
- Visiedocument Beheer Openbare Ruimte;
- Meerjarige onderhoudsplanning wegen en kunstwerken;
- Beleidsplan openbare verlichting gemeente Hattem;
- Gemeentelijk Verkeer en vervoerplan (GVVP);
- Uitvoeringsprogramma GVVP;
- Groenstructuurvisie Hattem;
- Kwaliteitsboek Inrichting Openbare Ruimte gemeente Hattem;
- Meerjarenonderhoudsplan gebouwen.

• ONTWIKKELINGEN

De kapitaalgoederen worden zowel technische (korte termijn) als cyclische (midden-lange en lange termijn) beheert. De beheercyclus bestaat uit:

- dagelijks onderhoud
- meldingen openbare ruimte
- inspecties
- beoordelen inspecties
- opstellen maatregelen
- uitvoeren onderhoud
- opleveringsinspectie

• Openbare ruimte

Voor wegen, kunstwerken, riolering en groen maken wij gebruik van het assetmanagement programma GBI World. De vaste gegevens worden per asset in GBI World opgeslagen. We werken aan een situatie waarin we exact weten wat we beheren tot op het niveau van rioolbuistype, verhardingstype, beplantingssoort (bomen), enzovoort. Alle bekende gegevens worden aan de objecten toegevoegd zoals oppervlak, lengte, breedte, diameter, hoogte, aanleg- of plaatsingsjaar, soort enzovoort.

Alle objecten worden periodiek geïnspecteerd:

- wegen 1 x per 2 jaar

- kunstwerken, 1x per jaar visueel en 1x per 7 jaar specifiek
- riolering ouder dan 20 jaar; 1x per 10 jaar
- bomen 1x per jaar of per 3 jaar VTA controle (visuele boomkeuring)
- groen; kwaliteitsschouw, meerdere keren per jaar
- openbare verlichting, 2 schouwronde per jaar

De resultaten worden in het beheersysteem omgezet in kwalitatieve maatregelen voor de korte termijn (tot 5 jaar). Voor de lange termijn wordt gebruik gemaakt van de cyclische benadering. Deze cycli worden bepaald op basis van landelijke richtlijnen en de plaatselijke ervaring.

Het opstellen van de maatregelen wordt afgestemd tussen de verschillende disciplines in de openbare ruimte voor het vergroten van efficiëntie. Ook wordt de uitvoering van nieuwe ontwikkelingen vanuit bijvoorbeeld, het delta programma ruimtelijke adaptatie (DPRA) en het gemeentelijk verkeers- en vervoersplan (GVVP) hierin meegenomen.

Op deze manier bereiden wij het groot onderhoud en/of reconstructies in de openbare ruimte integraal voor. De hiermee gemoeide investeringen worden opgenomen in het meerjaren investeringsprogramma (MIP). Ieder jaar wordt deze investeringsplanning bijgesteld en aangevuld.

• **Waterhuishouding en Rioolbeheer**

Met het vaststellen van het beleids- en beheerplan water en riolering in 2020 heeft de gemeenteraad gekozen voor een klimaat adaptief beleid. In de komende jaren blijven we investeren in afkoppelen. Stimuleren we particulieren om regenwater af te koppelen van de riolering en de tuinen te vergroenen. Door dit jaar een visie op te stellen over hoe wij om willen gaan met regenwater kunnen wij gerichte keuzes maken voor wat betreft het infiltreren, vasthouden en afvoeren van regenwater.

Het "optimale" moment om het riool te repareren, renoveren of vervangen wordt in samenhang met de rest van de openbare ruimte (wegen, groen) bepaald. Het meten en monitoren van de kwaliteit van de rioolleidingen speelt hierbij een belangrijke rol. Met deze andere aanpak is de theoretische levensduur van de rioleringsbuizen losgelaten. De kwaliteit van de rioolleidingen is een belangrijk aspect waarmee het "optimale" moment wordt bepaald. Ook wordt er meer naar nieuwe methoden gekeken om een ongestoorde afvoer van ons (afval)water te garanderen. De koppeling met wegbeheer blijft belangrijk, omdat een deel van de verharding wordt bekostigd vanuit de rioolheffing en om desinvesteringen voorkomen worden.

Naast de reguliere onderhoudsbudgetten bedraagt het investeringsvolume dat voor de periode 2025 t/m 2028 op het MIP is opgenomen voor het taakveld water en klimaatadaptatie respectievelijk:

2025	2026	2027	2028
€ 205.700	€ 3.089.900	€ 2.130.700	€ 187.000

Verder staat voor de komende jaren groot onderhoud gepland aan de drukriolering. In 2023 zijn de pompen en gemalen van de drukriolering geïnventariseerd en geïnspecteerd. De resultaten van deze inventarisatie en inspectie vormen de basis voor het groot onderhoud van de komende jaren.

• **Beheer Openbare Ruimte (BOR)**

De openbare ruimte in beheer van de gemeente Hattem is circa 209 ha groot en is opgebouwd uit bos (ca. 76 ha), wegen (ca. 69 ha) en groen (ca. 64 ha). In deze openbare ruimte staat een groot aantal te beheren objecten, zoals bomen, banken, lichtmasten, verkeersborden, etc.

Op 22 juni 2009 heeft de Raad de nota 'Evaluatie BOR' vastgesteld. Dit document is het beleidskader voor het onderhoud van groen en wegen, zowel ten aanzien van het technisch onderhoud als het schoonhouden van deze openbare ruimte. Voor alle onderdelen van de

openbare ruimte en typen gebieden staat in de 'Evaluatie BOR' de wenselijke en haalbare onderhoudskwaliteit. De raad kan het onderhoudsniveau jaarlijks wijzigen.

In onderstaande tabel is de kwaliteit van het vastgestelde straatbeeld weergegeven.

	stadshart	woonwijk	buiten wonen	buiten-gebied	begraaf-plaats	bedrijven-terrein	hoofdstructuur wegen
verharding	B	C	C	C	A	C	C
groen	B	C	C	C	A	C	C
meubilair	B	C	C	C	A	C	C
onkruid /zwerfvuil	B	C	C	C	A	C	C

Bestaande adoptanten van groen worden ondersteund bij het onderhoud van de geadopteerde percelen. De komende periode werken we aan heldere richtlijnen en voorwaarden voor o.a. de adoptie van groen op basis van de beleidsambities in de Groenvisie Hattem. Daarbij houden wij rekening met de ruimtelijke impact van actuele thema's zoals de energietransitie en klimaatadaptatie.

• **Wegbeheer**

Het onderhoudsniveau van de wegen is op niveau C vastgesteld. Steeds meer wegen komen op deze ondergrens van de vastgestelde kwaliteit. Als goed beheerder zoeken we naar een optimale verhouding tussen de onderhoudskosten en de vervangingsinvesteringen, zoveel mogelijk afgestemd op GVVP en vervanging van riolering.

De afstemming tussen de maatregelen wegen en riolering is in het voorjaar na de cyclische inspectieronde van de wegen (Q3 2023) geactualiseerd en vertaald naar uitvoeringsplannen en projecten voor het meerjaren investeringsplan.

Naast de reguliere onderhoudsbudgetten bedraagt het investeringsvolume dat voor de periode 2025 t/m 2028 op het meerjaren investeringsprogramma is opgenomen voor het taakveld wegen respectievelijk:

2025	2026	2027	2028
€ 667.080	€ 2.685.855	€ 3.239.966	€ 990.000

• **Civiel technische kunstwerken**

De gemeente Hattem heeft 17 bruggen, 2 steigers en 5 duikers in beheer. In 2023 zijn deze kunstwerken geïnspecteerd en is een meerjaren onderhoudsplanung opgesteld voor de periode 2023-2033. De uitvoering van het onderhoud en de vervangingen wordt in overeenstemming met de planning uitgevoerd en opgenomen in het MIP. In 2025 wordt een beheerplan kunstwerken opgesteld om ook het toekomstbestendig beheer te borgen.

• **Openbare Verlichting**

In 2012 heeft de raad de visie "duurzaamheid in de openbare verlichting H2O" en het beleidsplan "Openbare verlichting gemeente Hattem" vastgesteld. De raad heeft ervoor gekozen om het maatregelenpakket uit te laten voeren waarbij de verduurzaming van de openbare verlichting versneld wordt uitgevoerd.

In 2025 wordt de resterende openbare verlichting voorzien van LED armaturen, waarna de gehele openbare verlichting van de gemeente Hattem voorzien is van LED verlichting.

- **Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP):**

In 2018 is het GVVP vastgesteld vanwege nieuwe ontwikkelingen en aangepaste wet- en regelgeving. Om uitvoering te geven aan het GVVP is in 2019 het uitvoeringsprogramma GVVP 2019-2023 vastgesteld door het college. De uit het uitvoeringsprogramma voortvloeiende benodigde maatregelen zijn in het MIP opgenomen en veelal geïntegreerd met herinrichting / reconstructie van wegen. Eind 2023 is het GVVP geëvalueerd en in 2024 zullen de vervolgacties die daaruit voortvloeien worden opgepakt.

- **Openbaar groen bomen**

In 2021 is de Groenvisie Hattem vastgesteld. Om uitvoering te geven aan het plan is een uitvoeringsplan opgesteld. De komende jaren werken we aan de implementatie van de Groenvisie en uitvoering van de maatregelen, o.a. met een beheerplan groen en een beheerplan maaien bermen en sloten.

- **Speeltuinen en speelweiden**

Naast de reguliere onderhoudsbudgetten bedraagt het investeringsvolume dat voor de periode 2025 t/m 2028 op het meerjaren investeringsprogramma is opgenomen voor vervanging van speeltoestellen respectievelijk:

2025	2026	2027	2028
€ 184.000	€ 33.925	€ 33.925	€ 33.925

- **Vastgoed (onderhoud gebouwen)**

Het vastgoed van Gemeente Hattem wordt op basis van het meerjaren onderhoudsplan (MJOP) onderhouden. Jaarlijks wordt het MJOP up-to-date gehouden middels periodieke jaarlijkse controles. Voor de begroting van 2024 heeft een verdere inventarisatie op detailniveau plaatsgevonden en zijn de bedragen in het MJOP geïndexeerd.

In 2023 is een forse prijsstijging van het onderhoud geconstateerd. Dit heeft geleid tot het bijstellen van de uitgangspunten bij de voorziening. De jaarlijkse dotatie is geactualiseerd en zal jaarlijks geïndexeerd worden met het geldende inflatiepercentage, om zodoende voldoende budget te hebben voor het jaarlijkse onderhoud. De mogelijke meer- of minderkosten zullen jaarlijks verrekend worden met de te vormen voorziening.

In het voorliggende MJOP zijn 2 onderwerpen niet verwerkt:

- Voor het onderhoud van het Stadhuis zijn er in de periode van 2024 - 2027 geen onderhoudskosten meegenomen in het MJOP vanwege de mogelijke verbouwing van het stadhuis. Voor onverwachte kosten is in dit MJOP een bedrag van circa € 50.000 per jaar gereserveerd.
- In het voorliggende MJOP zijn klimaatmaatregelen voor het verduurzamen van gebouwen niet meegenomen. Dit dient in de komende periode nader uitgewerkt te worden.

Het voorliggende MJOP is in de periode van 2024-2037 betaalbaar en binnen de budgettaire kaders voor het onderhoud mogelijk.

Wij onderscheiden drie soorten onderhoud; planmatig , contractonderhoud en klachtenonderhoud.

- *Planmatig onderhoud*

Voor gebouwen maken wij gebruik van het meerjaren onderhoudsprogramma. We stellen hierbij per gebouw een onderhoudsplan op voor een termijn van 10 jaar. Voor de langere termijn wordt gebruik gemaakt van de cyclische benadering.

- *Contract onderhoud*

Bestaat uit jaarlijks terugkerend (installatie)onderhoud, met een preventief karakter.

- *Klachtenonderhoud*

Dagelijkse meldingen van storingen loopt via meldingen openbare ruimte (MOR) of komen binnen per mail via onderhoud@hattem.nl.

- *Verduurzamingsmaatregelen t.b.v. onderhoud*

De maatregelen die onze gebouwen verduurzamen zijn in 2023 uitgewerkt binnen het normale planmatige onderhoud of vervangingsonderhoud. Extra verduurzamingsmaatregelen zijn niet opgenomen in het MJOP.

INLEIDING

Bij de uitoefening van de treasuryfunctie worden de regels in acht genomen, welke in de wet Financiering decentrale overheden (wet Fido), de door raad vastgestelde financiële verordening en in het BBV zijn opgenomen.

De wet Fido bevat instrumenten om de risico's te mitigeren die gemeenten lopen bij het lenen en het uitzetten van financiële middelen. In deze wet is onder meer een verbod opgenomen voor het inzetten van financieringsmiddelen voor andere dan publieke doelen.

Samen met de financiële regelgeving van de Gemeentewet en de Financiële verhoudingswet, met het artikel 12-regime en het financiële toezicht draagt de wet Fido bij aan het grote vertrouwen van de financiële sector in de overheid. Overheidsorganen hebben daardoor gunstige financieringsvoorwaarden.

ONTWIKKELINGEN

- **BBV wijzigingen**

In de notitie Rente 2023 van de commissie BBV is de regelgeving voor de rente geactualiseerd. De bepalingen en richtlijnen van deze notitie treden in werking met ingang van het begrotingsjaar 2025.

Doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

De notitie bevat een aantal wettelijke bepalingen en een aantal aanbevelingen.

De belangrijkste wijzigingen zijn, samengevat, de volgende:

- Voor de berekening van het rentepercentage voor het grondbedrijf wordt weer rekening gehouden met de omslagrente.
- In het publiekrechtelijke kostenverhaal bij faciliterende grondexploitaties moet overeenkomstig de Omgevingswet voor de rentetoerekening wel een ander rentepercentage worden gehanteerd. Het rentepercentage dat voor de berekening van de rente wordt gebruikt, betreft de gemiddelde rentelast over het rentedragende vreemde vermogen.

- **Algemeen**

- De treasuryfunctie is als volgt te definiëren:
De treasuryfunctie omvat alle activiteiten die zich richten op het besturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële stromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. De treasuryfunctie bestaat uit vier deelfuncties: risicobeheer, gemeentefinanciering, kasbeheer en debiteuren- en crediteurenbeheer. De financierings-functie dient zich te beperken tot financieringen ten behoeve van de publieke functie, en dient tevens prudent te zijn.

- **Schatkistbankieren**

- Schatkistbankieren houdt in dat de tegoeden van decentrale overheden worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Het doel is het verlagen van de schuld van de Economisch Monetaire Unie (EMU). Gemeenten dienen overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist of bij andere decentrale overheden. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Door het verplichte schatkistbankieren, hoeft de Nederlandse staat minder geld te lenen op de financiële markten en daalt de staatsschuld en de EMU-schuld. Een neveneffect is dat de risico's die decentrale overheden lopen met hun tegoeden worden geminimaliseerd. Een decentrale overheid behoudt de mogelijkheid om leningen te verstrekken en uitzettingen te verrichten voor publieke taken. Voor het aanhouden van liquide middelen buiten de schatkist bestaat een drempel. Voor Hattem is deze drempel voor 2023 en verder € 1.000.000; het meerdere dient bij de schatkist te worden ondergebracht. Het drempelbedrag is gelijk aan 2% van het begrotingstotaal. Indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen, wordt een minimum van €1.000.000 gehanteerd.

- **Wet Houdbaarheid Overheidsfinanciën (Wet Hof) en het EMU-saldo**

- De Europese regeringsleiders hebben in 2011 afspraken gemaakt om de financiële stabiliteit van de EU en de eurozone te waarborgen. De Europese afspraken ten aanzien van begrotingsdiscipline zijn in Nederland opgenomen in de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof). De hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld (EMU-saldo) zijn daarbij genormeerd. Alle decentrale overheden samen krijgen een plafond voor het totale EMU-tekort van gemeenten, provincies en waterschappen in een jaar.
Dit kan onder andere tot gevolg hebben dat bijvoorbeeld forse incidentele investeringen in activa in een bepaald jaar tot een tekort leiden. Bij een individuele gemeente zal het EMU-saldo hoge schommelingen te zien geven. Indicatief is de referentiewaarde ongeveer 4 % van het begrotingstotaal. Voor de gemeente Hattem is dat ongeveer € 1 miljoen.
In artikel 20 en 23 van het nieuwe BBV is bepaald dat gemeenten het meerjarige EMU-saldo in beeld dient te brengen. Dit saldo is hieronder in de vorm van een kasstroombalans per ultimo van het jaar terug te vinden naast het EMU-saldo van het huidige en vorige verslagjaar.

financiële sfeer

Financiële sfeer

<i>x €1.000,-</i>	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Investerings Financiële Vaste Activa	10.792	10.755	10.609	10.462	10.314	10.165
Financieringsoverschot/werkkapitaal	6.145	-3.005	-3.455	-3.816	-4.585	-3.207
Vaste Schuld	-41.794	-41.907	-42.335	-62.272	-73.411	-71.635
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	-24.857	-34.158	-35.181	-55.625	-67.681	-64.677
Toename/afname EMU-saldo	-3.681	-9.301	-1.023	-20.444	-12.056	3.005

De toename van het EMU-saldo is in de jaren 2024 tot en met 2028 afgerond € 40 miljoen voornamelijk door de hoge investeringsambitie van de gemeente Hattem, zoals ook is terug te vinden bij de toename van de materiële vaste activa.

Reële sfeer

x € 1.000,-	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Totaal Eigen Vermogen	8.764	6.966	5.087	2.566	-395	-3.225
Totaal (Im)materiële Vaste Activa	-34.533	-38.124	-37.014	-56.097	-65.913	-64.616
Voorzieningen	2.519	2.857	2.920	2.946	3.153	3.164
Voorraad grondbedrijf	-1.608	-5.857	-6.174	-5.041	-4.526	-
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	-24.857	-34.158	-35.181	-55.625	-67.681	-64.677
Toename/afname EMU-saldo	-3.681	-9.301	-1.023	-20.444	-12.056	3.005

In de septembercirculaire 2024 (norm voor 3 jaar) zijn de referentiewaarden per gemeente meegegeven. Voor Hattem is deze referentiewaarde: -5,1% van het begrotingstotaal 2024 van € 34.989.000 = - € 1.799.000. Dit betekent dat binnen de macro-norm de gemeente Hattem meetelt voor een geraamde afname van het EMU-saldo van € 1.799.000. Voor 2025 geldt dat wij deze norm onderschrijden.

EMU-saldo t.o.v. de Referentiewaarde

x € 1.000,-	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Vorderingen saldo (Cumulatief EMU)	-24.857	-34.158	-35.181	-55.625	-67.681	-64.677
Toename/afname EMU-saldo t.o.v. vorig jaar	-3.681	-9.301	-1.023	-20.444	-12.056	3.005
Referentiewaarde (septembercirculaire 2024)	-1.204	-1.378	-1.799	-1.799	-1.799	-1.799
Saldo boven (+) of onder (-) de referentiewaarde	-2.477	-7.923	776	-18.645	-10.257	4.804

- Risicobeheer.**

In de wet FIDO staan de uitgangspunten van het risicobeheer genoemd. Onder risico's worden hierin verstaan renterisico's, koersrisico, kredietrisico, intern liquiditeitsrisico en valutarisico. Onder het renterisicobeheer vallen de volgende activiteiten:

1. Het per kwartaal bepalen van de kasgeldlimiet
2. Het jaarlijks bepalen van de renterisiconorm

1. Kasgeldlimiet

Dit is een hulpmiddel om de renterisico's op korte financiering te beperken. Jaarlijks wordt door het ministerie aangegeven, welk bedrag gefinancierd mag worden met kort geld (rekening-courant en kortlopende leningen): **de kasgeldlimiet**. Het betreft een percentage (momenteel 8,5%) van het totaal van de begroting bij aanvang van het begrotingsjaar. Ieder kwartaal wordt de gemiddelde liquiditeitspositie berekend. Dit gebeurt door het bepalen van het gemiddelde kassaldo over het betreffende kwartaal. Dit saldo wordt getoetst aan de berekende kasgeldlimiet. Bij structurele overschrijding van deze limiet (langer dan 3 kwartalen) dient de vlottende schuld geconsolideerd te worden door het afsluiten van een langlopende geldlening. Tevens dient bij een overschrijding de provincie hiervan op de hoogte gebracht te worden, en een ontheffing te worden aangevraagd. Uit onderstaand overzicht blijkt het kasgeldlimiet voor de jaren 2024 tot en met 2028:

(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Begrote kasgeldlimiet	Budget	Budget	Budget	Budget	Budget
Begrotingstotaal (lasten) primaire begroting	34.448	37.193	36.426	37.647	37.647
Kasgeldlimiet 8,5% hierover	2.928	3.161	3.096	3.200	3.200

2. Renterisiconorm

Jaarlijks bij de begroting dient de renterisiconorm over de langlopende schulden te worden berekend. Deze bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Daarnaast dient te worden berekend het renterisico van de totale vaste schuld. Het berekende renterisico wordt vergeleken met de renterisiconorm.

Het doel van de renterisiconorm is het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente op de rentelasten van de gemeente. Dit wordt bereikt door een limiet te stellen aan dat deel van de vaste schuld waarover het rentepercentage in een jaar mag worden aangepast aan de marktrente.

Per jaar mag maximaal 20% van het begrotingstotaal een rentewijziging ondergaan. Uit onderstaand overzicht blijkt dat het bedrag waarover renterisico wordt gelopen lager is dan de renterisiconorm.

	(Bedragen x EUR 1.000)					
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Renterisico op vaste schuld	budget	budget	budget	budget	budget	budget
1. Rentehervellingen	0	0	0	0	0	0
2. Aflossingen	1.952	2.180	2.184	2.200	2.203	2.206
3. Renterisico op vaste schuld (1 + 2)	1.952	2.180	2.184	2.200	2.203	2.206
4 Renterisiconorm	2023	2024	2025	2026	2027	2028
4a. Begrotingstotaal (lasten, volgens prim. begroting)	31.030	34.448	37.193	36.426	37.647	37.647
4b. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%	20%	20%
4. Renterisiconorm	6.206	6.890	7.439	7.285	7.529	7.529
Toets Renterisiconorm	2022	2023	2024	2025	2026	2027
3. Renterisico op vaste schuld	1.952	2.180	2.184	2.200	2.203	2.206
4. Renterisiconorm	6.206	6.890	7.439	7.285	7.529	7.529
5. Ruimte onder de norm	4.254	4.709	5.255	5.085	5.326	5.323

Bij het afsluiten van leningen wordt rekening gehouden met de renterisiconorm door te kiezen voor een spreiding in looptijden van de leningen, en/of door te kiezen voor een jaarlijkse aflossing. Daarbij wordt gestuurd op het minimaliseren van de rentelasten.

Renterisico op nog aan te trekken leningen

Er is een meerjarenraming voor de financieringsbehoefte tot en met 2028 opgesteld. Uit dat overzicht blijkt dat volgens de ramingen in 2025 een financiering lang vreemd geld van € 4,9 miljoen wordt aangetrokken. De benodigde extra financiering lang geld loopt op naar € 40,8 miljoen in 2028. Hierbij is er overigens van uitgegaan dat alle investeringen volgens het Meerjareninvesteringsprogramma plaatsvinden en bestaande leningen worden (deels) afgelost. In deze begroting hebben wij uit praktische overwegingen de extra (nog niet bekende) aflossingsverplichtingen, die de nieuw aan te trekken leningen met zich mee kunnen brengen, niet meegenomen. Verder is in deze begroting uitgegaan van een structureel extra rentelast van 3,00% voor de nog aan te trekken leningen van in totaal € 36 miljoen (exclusief aflossingen) van 2026 t/m 2028. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing hebben wij geen rente risico opgenomen voor die nog aan te trekken leningen, omdat de verwachting is dat de rente zal dalen.

• Kasbeheer

Het kasbeheer omvat het beheer van alle geldstromen, gericht op alle kas- en rekening-courant posities, waaronder het aantrekken van gelden op de geldmarkt en het beleggen van overtollige middelen. Het 'AFS kasstroomoverzicht' hieronder geeft zicht op de kasstromen van deze meerjarenbegroting.

Tabel: AFS Kasstroomoverzicht per ultimo jaar

(€ x 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
<u>Liquide middelen 01-01</u>	9.772	243	243	243	243
Resultaat ná bestemming	-539	-2.172	-2.570	-3.012	-2.872
Mutaties in de reserves	-1.260	293	49	51	42
Resultaat uit bedrijfsvoering	-1.798	-1.879	-2.521	-2.962	-2.829
Aanpassingen voor: Afschrijvingen materiële vaste activa Desinvestering in materiële vaste activa	1.697	2.130	1.541	1.527	1.478
Cashflow	-101	251	-979	-1.435	-1.351
Aanpassingen resultaat uit bedrijfsvoering:	329	839	1.599	2.578	1.144
Kasstroom op winstbasis	227	1.090	620	1.144	-207
Investerings voorraad grondbedrijf	-4.249	-317	1.133	515	4.526
Veranderingen in werkkapitaal	-3.307	217	425	665	-1.378
Kasstroom uit operationele activiteiten	-7.328	989	2.179	2.323	2.941
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-5.187	-811	-20.414	-11.133	31
Vrije kasstroom	-12.515	179	-18.236	-8.809	2.971
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	2.986	-179	18.236	8.809	-2.971
Mutatie geldmiddelen	-9.529				
<u>Liquide middelen 31-12</u>	243	243	243	243	243
WERKAPITAAL 01-01	7.753	2.852	2.719	1.225	-59
Mutatie werkkapitaal	-4.901	-133	-1.494	-1.284	-3.148
WERKAPITAAL 31-12	2.852	2.719	1.225	-59	-3.207

- **Rentevisie**

De marktrente voor leningen 10 jaar met een lineaire fixe aflossing is op 25-9-2024 gedaald naar 2,82% (was 3,84% op 28-09-2023). De verwachting is, dat de Europese economie in 2024 stimulators kan gebruiken van de ECB, mede omdat de inflatie in Europa op het moment van schrijven nabij de gewenste 2% komt. Hierdoor kan de rente stapsgewijs verlaagd worden. De verwachting voor 2024 is dat de rente verder zal dalen in 2023. De verwachting is dat ook de korte rente in 2024 verder zal dalen. De korte rente is per 25-9-2024 3,40% (was 3,98% op 28-09-2023). Het beleid is gericht op het maximaal aantrekken van kort geld tot maximaal de kasgeldlimiet.

- **Financiering**

De ontwikkeling van de financieringspositie is afhankelijk van de behoefte aan middelen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de aanwezige eigen financiële middelen en de voorgenomen investeringen.

- Het verloop van het werkkapitaal wordt het komende jaar beïnvloed door diverse factoren vanwege de financieringsbehoefte met betrekking tot de lopende investeringen.
- Langlopende activa (langer dan 1 jaar) worden zoveel mogelijk gefinancierd met lang vermogen. Uit onderstaand overzicht blijkt de begrote meerjarige financieringsbehoefte voor de jaren 2023 t/m 2028 per 31 december:

Bedragen x EUR 1.000	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Financieringsbehoefte (A):						
Vaste activa + Grondbedrijf	46.933	54.736	53.797	71.600	80.754	74.782
Financieringsmiddelen (B):						
Afgesloten geldleningen > 1 jaar	41.794	39.614	37.430	35.230	33.027	30.821
Reserves en voorzieningen	11.284	9.823	8.007	5.512	2.758	-60
Totaal vaste passiva	53.078	49.437	45.437	40.743	35.785	30.760
Financieringstekort A-B (1)	-6.145	5.299	8.360	30.857	44.969	44.021
Kasgeldlimiet (2):	2.638	2.928	3.161	3.096	3.200	3.200
Financieringstekort boven de kasgeldlimiet	-8.782	2.371	5.199	27.761	41.769	40.821
Aan te trekken leningen(cumulatief) kort geld:		2.928	3.161	3.096	3.200	3.200
Aan te trekken leningen(cumulatief) lang geld:		2.293	4.905	27.042	40.384	40.815

- **Rente omslag en renteresultaat**

In de begroting is de renteomslag berekend volgens de methodiek die het BBV voorschrijft. De omslagrente voor het begrotingsjaar 2025 is 1,00%.

- In het schema op de volgende pagina is weergegeven hoe de rente aan de investeringen, grondexploitaties en taakvelden is toegerekend.
- Hierna zijn de totale rentelasten weergegeven. Die komen voor 2025 uit op €566.619 Hiervan heeft een deel betrekking op leningen die zijn doorgeleend aan derden zoals verbonden partijen. Daar staan rentebaten tegenover.
- Uit het schema blijkt dat het renteresultaat uitkomt op een saldo van € 48.712. Dit saldo ontstaat doordat gekozen is voor een renteomslag van 1,00%, waarbij gebruik is gemaakt van de mogelijkheid om het berekende percentage van 0,1279% af te ronden binnen de wettelijke bandbreedte van 0,5%.

Renteschema BBV

	Rente
a. De externe rentelasten over lange financiering	566.619
b. De externe rentebaten :	113.726
Totaal door te rekenen externe rente	452.893
c1. Af: De rente t.b.v. grex Woonzorgzone 1,24% x € 1.870.696	23.197
Saldo door te rekenen externe rente	429.696
d1. Rente over eigen vermogen	0
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
De aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toe te rekenen rente	429.696
e. De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief overzicht Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	380.985
f. Renteresultaat op het taakveld treasury	48.712

Berekening omslagrente percentage:

Vaste activa begrote boekwaarde per 1-1-2025	50.869.573
Af activa waarvoor geen omslagrente van toepassing is:	145.702
- Vaste geldleningen / deelnemingen/kap. Verstrekkings	10.754.707
- Grondbedrijf (IJsbaan / Woonzorgzone)	1.870.696
	12.771.105
Over	38.098.468
Toe te rekenen rente aan taakvelden	429.696

Renteresultaat:

Rente% (429.696 / 38.098.468)	1,1279%
Afgerond	1,00%
(Afronding moet plaatsvinden binnen een veelvoud van 0,5% en binnen een marge van 0,5%.)	

Renteresultaat door afronding (1,1279% min 1% x 38.098.468)	48.712
--	---------------

Bedrijfsvoering

• INLEIDING

In programma 0 wordt de ambitie voor besturen en organiseren nader toegelicht. Samen Hatterm vormt het kernprogramma om deze ambitie te verwezenlijken.

De vakdisciplines van de keten Ondersteuning zijn mede richtinggevend én ondersteunend aan de uitvoering van dat programma. Er wordt gewerkt vanuit business-partnerschap zodat vakkennis nadrukkelijk(er) wordt ingezet én ontwikkeld ten gunste van goed (be)sturen en functioneren van de organisatie.

In deze paragraaf worden de belangrijkste ontwikkelingen beschreven. Wij verwijzen hier naar deze resultaten. In deze paragraaf benoemen we concreet wat we gaan doen.

• RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

• Informatievoorziening

Het opdrachtgeverschap voor gezamenlijke i-projecten zal door de 3 organisaties verder ontwikkeld moeten worden. Hiervoor zijn binnen de domeinen gezamenlijke visies ontwikkeld die richting geven aan organisatiedoelen, beoogde nieuwe werkwijzen en digitale ondersteuning. Vervolgens worden projecten gedefinieerd met als doel gezamenlijk aan te besteden en ons landschap van applicaties te optimaliseren.

Inmiddels ligt er een concept informatiebeleidsplan, met als doel de ontwikkelingen in- en de behoefte aan informatievoorziening te bundelen en te vertalen naar een overzichtelijke projectportfolio voor de drie organisaties. De (be)sturing van de samenwerking tussen de CIO office met de 3 organisaties en de onderlinge samenwerking tussen de 3 organisaties afzonderlijk, spelen daarbij een belangrijke rol.

Voor het komende jaar zijn keuzes gemaakt in wat we willen en kunnen doen. Onderwerpen die onvermijdbaar zijn, hebben prioriteit. Verder ligt de focus op afmaken en mogelijk vertragen van projecten waar mee is begonnen en starten van projecten die randvoorwaardelijk zijn om verder te komen en resultaten te halen in verdergaande digitaliseren en verbetering van in- en externe dienstverlening van de 3 organisaties.

De grote onderwerpen die in aandacht vragen zijn:

- kostenbeheersing met behulp van benchmarkonderzoek
- (her)oriëntatie inrichting van de IT governance; versterken (be)sturing van IT samenwerking en inrichten en ontwikkelen projectportfoliomanagement
- Centraliseren functioneel beheer; onderzoek naar organisatie-inrichting en invulling van rollen.

Financiële impact

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in het richten en inrichten van de IT samenwerking, met als doel om gezamenlijk opgaven uit te voeren en daarvoor de randvoorwaarden in te vullen. De huidige I-begroting geeft een overzichtelijk beeld over de exploitatie en investeringsbehoeften. Het financieel raamwerk dat hierdoor is ontstaan, geldt ook als kader voor het komende jaar. Behoudens bijzondere omstandigheden of onvoorziene ontwikkelingen, worden de gezamenlijk projecten voor het komende jaar, binnen de meerjarenbegroting opgevangen.

- **Automatisering**

Bouwen aan de digitale overheid

De samenleving blijft verder digitaliseren in behoorlijk snel tempo en een digitale overheid vergt vitale infrastructuur om de dienstverlening aan inwoners, bedrijven en bestuur adequaat te organiseren. De interne én externe informatiebehoefte neemt toe, waardoor ook de ondersteuning van de informatievoorziening toeneemt.

Dit vraagt van de i-Dienst in nauwe samenwerking met de CIO-Office een zelfde rappe ontwikkeling om een dergelijke vitale infrastructuur en informatievoorziening te ontwikkelen, te handhaven en continu aan te passen aan de nieuwste ontwikkelingen en behoeftes. Tevens stelt een verdere digitalisering ook steeds meer eisen aan informatiebeveiliging en privacy.

Het tijd- en plaats onafhankelijk werken van medewerkers van gemeentes, maar ook van raadsleden, is een blijvende, nieuwe werkvorm welke adequaat gefaciliteerd moet worden. Tevens verandert de samenwerking met diverse externe partijen en volgen ontwikkelingen in (Europese) wet- en regelgeving elkaar in rap tempo op. Deze ontwikkelingen maken de eisen die gesteld worden aan vertrouwelijk en veilig delen van gegevens en het veilig gebruiken van mobiele apparaten en thuiswerkplekken steeds hoger.

Bouwen aan een solide en toekomstbestendige ondersteuning

De verschillende ontwikkelingen - zowel qua complexiteit, hoeveelheid werk als privacy- en veiligheidsrisico's - hebben grote invloed op de toekomstige capaciteitsbehoefte aan mensen en middelen van de i-Dienst.

De i-Dienst houdt de ontwikkelingen op het gebied van cybersecurity sterk in de gaten en blijft zich op dit gebied ontwikkelen. Ook moet de i-Dienst continu blijven aansluiten bij de behoeften van de gemeentes en (technologische) ontwikkelingen. De ingezette versnelde ontwikkeling op het gebied van kantoorautomatisering en Cloud computing wordt voortgezet om aan de eisen van deze blijvend flexibele werkomgeving te voldoen.

Het landschap van onze kernapplicaties wordt vernieuwd. Het gaat daarbij niet alleen om functionaliteit van nieuwe systemen, maar vooral om het beheer. Extern onderzoek heeft bevestigd dat het functioneel beheer in H2O verband moet worden gecentraliseerd en geprofessionaliseerd. We hanteren een groeimodel waarbij we gefaseerd invulling geven aan deze nieuwe specialisten rol. De ontwikkelingen vragen extra budget en zijn verwerkt in de meerjarenbegroting.

- **Informatiebeheer**

Informatiehuishouding op orde

- Met het oog op de mogelijke samenvoeging van de streekarchieven (zie hieronder) is er eind 2023 een nulmeting informatiebeheer gehouden. Op basis van de aanbevelingen is een verbeterplan opgesteld. Zo zijn wij gestart met het vernieuwen van de regelgeving, het opstellen van een Kwaliteitshandboek en de overbrenging naar het archiefdepot van de bouwvergunningen van 1927 tot 2010. Daarmee samenhangende voorstellen worden vanaf september 2024 in het bestuurlijk besluitvormingsproces gebracht.
- Verder wordt het team Informatiebeheer opnieuw vormgegeven door de vele veranderingen op het gebied van digitaal Informatiebeheer (nieuw zaakstelsel en verschillende nieuwe Taak Specifieke Applicaties).
- Het strategisch Informatie Overleg Hattem zal in oktober 2024 worden opgestart

Toekomst streekarchief Epe, Hattem en Heerde

In juli 2022 hebben we besloten tot het verrichten van een verkennend onderzoek naar de mogelijkheden van samenvoeging met het Streekarchivariaat Noordwest Veluwe en de raad is

hierover geïnformeerd in september van dat jaar. In deze verkenning richten we ons op een nieuwe gemeenschappelijke regeling in de vorm van een bedrijfsvoeringsorganisatie (BVO). Het proces daarnaar toe vraagt meer tijd en aandacht dan voorzien. De planning is er op gericht dat de BVO uiterlijk per 1-7-2025 operationeel is. Het bestuurlijk besluitvormingsproces start vanaf september 2024. De méérkosten als gevolg van deze fusie ten opzichte van de oude gemeenschappelijke regeling bedragen om en nabij de € 90.000,00.

Er is in de context van de verkenning een nulmeting van het collectiebeheer van het depot In Epe uitgevoerd. Op basis van de bevindingen wordt gewerkt aan een plan van aanpak, op basis waarvan vervolgens een uitvoeringsplan wordt gemaakt.

Restauratie archieven.

In het meerjarenprogramma zijn vanaf 2022 voor de komende 5 jaar gelden opgenomen om de restauratie van de oudere archieven, zoals het Franse archief en de Notariële archieven. Deze uitvoering vindt fasegewijs plaats. De werkzaamheden richten zich nu op de restauratie van de helft van het oud rechterlijk archief van Hattem.

Wet open overheid

De Wet open overheid verplicht de gemeenten tot het actief openbaar maken van documenten, verdeeld over een elftal categorieën én het op orde brengen van de informatiehuishouding van bestuursorganen. Voor de uitvoering van deze wet zijn gelden beschikbaar gesteld via het Gemeentefonds. Per 1 november 2024 geldt de verplichting van openbaarmaking voor een vijftal categorieën: wetten en algemeen verbindende voorschriften, verordeningen/beleid, overige besluiten van algemene strekking, organisatiegegevens en werkwijzen, bereikbaarheidsgegevens. Daarnaast worden de vergaderstukken van de gemeenteraad gepubliceerd.

• **BBV - Beleidsindicatoren**

Op grond van de voorschriften is de gemeente gehouden de maatschappelijke effecten die met de verschillende programma's worden beoogd of gerealiseerd, toe te lichten aan de hand van beleidsindicatoren. Deze indicatoren dragen bij om de begroting en jaarverslagen beleidsmatiger te maken, zodat de raad op de belangrijke momenten in een beleidscyclus zich een beeld kan vormen over behaalde beleidsresultaten en te behalen beleidsresultaten.

Voor de gemeenten is door de Vereniging Nederlandse Gemeenten VNG en Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING), met raadpleging van enkele gemeenten, een lijst van indicatoren ontwikkeld en samengesteld.

Daarbij is een aantal belangrijke uitgangspunten gehanteerd:

- de indicatoren leveren een bijdrage aan de versterking van het horizontaal toezicht;
- de indicatoren zijn van toepassing op alle gemeenten;
- de indicatoren zijn gebaseerd op landelijke bronnen waardoor er geen extra informatie uitvraag hoeft te worden gedaan en zodat gemeenten automatisch deelnemen;
- er worden bestaande bronnen gebruikt;
- de indicatoren worden regelmatig door de bronnen gepubliceerd;
- voor de indicatoren met betrekking tot het 'sociaal domein' is aangesloten bij de reeds bestaande 'Gemeentelijke monitor sociaal domein'.

Omdat er voor gekozen is om voor de indicatoren aan te sluiten bij reeds bestaande bronnen is de informatie voor de indicatoren voor alle gemeenten beschikbaar en toegankelijk. Via de website 'waarstaatjegemeente.nl' zijn alle gegevens voor het opnemen van de indicatoren te raadplegen (peildatum begroting 2025 is 1 oktober 2024). Via deze website zal ook meer achtergrondinformatie over de gekozen indicatoren worden gegeven en de bronnen.

Uit de publicatie blijkt dat niet alle beleidsindicatoren even relevant zijn voor onze gemeente. De indicatoren zijn, met uitzondering van de indicatoren die betrekking hebben op Bestuur en ondersteuning, afkomstig van externe instanties. Dat is ook de reden dat de periode waarop de indicator betrekking heeft varieert. In de kolom 'Jaar' wordt het meest recente jaar genoemd waarvan beschikbaar is.

Overzicht beleidsindicatoren

Taakveld	nr.	Indicator	Eenheid	Bron	Hattem	NL	Jaar
0. Bestuur en ondersteuning	1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	10,1		2025
	2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	7,9		2025
	3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen gegevens	1.177		2025
	4	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen gegevens	4,8		2025
	5	Overhead	% van totale lasten	Eigen gegevens	18,1		2025
1. Veiligheid	6	Verwijzingen Halt	per 1.000 inw. 12-17 jr	Bureau Halt	16	9	2023
	8	Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & diefstallen	0,4	2,5	2023
	9	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & diefstallen	2,8	4,3	2023
	10	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & diefstallen	0,8	1,3	2023
	11	Vernieling en beschadiging	aantal per 1.000 inwoners	CBS - Geregistreerde criminaliteit & diefstallen	4,0	5,8	2023
3. Economie	14	Funciemenging	%	LISA	43,3	54,2	2023
	16	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw. 15-64jr	LISA	163,8	197,1	2023
4. Onderwijs	17	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	DUO/Ingrado	5,6	6,3	2023
	18	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	DUO/Ingrado	10	27	2023
	19	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	%	DUO/Ingrado	2,1	2,4	2023
5. Sport, cultuur en recreatie	20	Niet-sporters	%	RIVM - Zorgatlas	47,0	46,4	2022
6. Sociaal domein	21	Banen	per 1.000 inw 15-74jr	LISA	464,0	714,7	2023
	22	Jongeren met delict voor rechter	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	1	1	2022
	23	Kinderen in uitkeringsgezin	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	3	6	2022
	24	Netto arbeidsparticipatie	%	CBS - Arbeidsdeelname	75,7	73,1	2023

Taakveld	nr.	Indicator	Eenheid	Bron	Hattem	NL	Jaar
	26	% werkloze jongeren	%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	1	1	2022
	27	Bijstandsuitkeringen	per 10.000 inw 18jr eo	CBS - Participatie Wet	161,3	344,8	2023
	28	Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw. 15-64jr	CBS - Participatie Wet	159,8	191,5	2023
	29	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	10,3	13,5	2023
	30	Jongeren met jeugdbescherming	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	0,5	1,1	2023
	31	Jongeren met jeugdreclassering	%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	geen data	0,3	2023
	32	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inwoners	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	600	705	2023
7. Volksgezondheid en Milieu	33	Fijn huishoudelijk restafval	kg per inwoner	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval	46	148	2022
	34	Hernieuwbare elektriciteit	%	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor	14,6	41,3	2022
8. Vhrosv	35	WOZ-waarde woningen	per 1.000 euro	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	416	379	2024
	36	Nieuwbouw woningen	aantal per 1.000 woningen	ABF - Systeem Woningvoorraad	5,7	9,1	2023
	37	Demografische druk	%	CBS - Bevolkingsstatistiek	86,3	70,4	2024
	38	Woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	1.114	860	2024
	39	Woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	COELO, Groningen	1.138	942	2024

• OVERHEAD

De kosten die verband houden met de gemeentelijke bedrijfsvoering worden verantwoord op programma 0 – Bestuur en ondersteuning

- Naast de indeling in taakvelden vragen de voorschriften ook inzicht in de gemeentelijke overhead en (rente)kosten. In het programma 0 – Bestuur en ondersteuning is onder taakveld overhead een overzicht opgenomen van de kosten.

In de overige programma's zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces. Het uitgangspunt hierbij is dat direct toe te rekenen kosten onderdeel uitmaken van de directe producten en derhalve niet onder de overhead vallen. De kosten die verband houden met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces (keten eigenaren) en de kosten van communicatie, klachtenafhandeling en de receptie worden wel onder de overhead gerekend.

Overhead is toegerekend aan grondexploitaties, investeringen en andere projecten. In de paragraaf lokale heffingen is een uitwerking van de kostendekkendheid opgenomen. Voor het berekenen van de kostendekkende tarieven wordt rekening gehouden met de feitelijke rente en overhead. Voor de tarieven van de afvalstoffen- en rioolheffing wordt daarnaast rekening gehouden met de BTW.

De organisatiekanteling heeft er toe geleid dat ook nadere invulling wordt gegeven aan de relatie tussen beleid en uitvoering en bevoegd- en verantwoordelijkheden.

Wijziging in de inrichting betekent ook wijziging in de capaciteit en werkplanning en de toerekening van kosten en overhead aan de beleids- en taakvelden. Het voornemen om in 2025 te starten met tijdregistratie en een proces van zero-based budgeting met als planning vertaling in de begroting 2026, is voor de huidige begroting gekozen voor een systematiek waarbij doorbelasting van kosten is gebaseerd op de werkelijke kosten die zijn verwerkt in de jaarrekeningen.

De totaal gemiddelde ureninzet is vertaald in een organisatie-uurtarief van afgerond € 63,60.

Evenals bij de berekening van het uurtarief voor de doorbelasting van de directe kosten is ook voor de overhead uitgegaan van de werkelijke kosten zo die zijn verantwoord in de laatste jaarrekeningen. Het uurtarief voor de overhead is hierdoor bepaald op € 50,--.

Doorbelasting heeft direct plaatsgevonden naar de grondexploitatie en de investeringen die zijn opgenomen op het meerjareninvesteringsprogramma (MIP) 2025-2028.

De overhead aan de exploitatie vindt extra comptabel op die taakvelden plaats waarbij sprake is van de berekening van een kostendekkendheidspercentage.

Verbonden partijen

• INLEIDING

Deze paragraaf omvat een lijst van verbonden partijen. Per partij is aangegeven hoe deze bijdraagt aan de realisatie van beleidsdoelstellingen.

Het begrip verbonden partij is in artikel 1, eerste lid, onderdeel b van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) als volgt gedefinieerd: "Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft."

Bestuurlijk belang

Bestuurlijk belang wordt gedefinieerd als: "Zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht".

Financieel belang

Financieel belang wordt gedefinieerd als: "Een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt".

Een verbonden partij betekent participatie in N.V.'s, B.V.'s, Commanditaire Vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen. Ook stichtingen en verenigingen, bedrijfsvoeringsorganisaties en een centrumgemeente-constructie kunnen onder verbonden partijen vallen.

Het BBV schrijft verder voor dat de verbonden partijen gecategoriseerd moeten worden opgenomen in de vorm van een lijst met de volgende onderverdeling:

1. gemeenschappelijke regelingen;
2. vennootschappen en coöperaties;
3. stichtingen en verenigingen, en,
4. overige verbonden partijen;

Lijst van verbonden partijen:

Ad1: gemeenschappelijke regelingen

- GGD Noord en Oost Gelderland
- Archeologie Hattem-Zwolle-Zwartewaterland
- Omgevingsdienst Noord Veluwe
- Sociale recherche IJssel-Vechtstreek
- Streekarchivariaat
- Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland
- ICT samenwerking Hattem, Heerde en Oldebroek (H2O)
- Vervoercentrale Stedendriehoek / Plus OV

- Ad2: vennootschappen en coöperaties
- Alliander NV
 - Vitens NV
 - Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG NV)
 - NV Rova
 - Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek B.V
 - Leisurelands
 - Powered by Hattem

- Ad3: stichtingen en verenigingen
- -

- Ad4: overige verbonden partijen
-

• DEELNEMINGEN GEMEENTE HATTEM

GGD

GGD Noord- en Oost Gelderland gevestigd te Warnsveld

De gemeenten in de regio Noord- en Oost Gelderland zetten zich op bepaalde terreinen van lokale gezondheidszorg samen in voor hun inwoners. Een belangrijke plek daarin hebben gezondheid en hulpverlening.

Doel:

De GGD Noord- en Oost Gelderland heeft tot taak de behartiging van het gemeenschappelijke belang van de deelnemende gemeenten op het gebied van volksgezondheid.

Betrokkenen:

GGD Noord- en Oost-Gelderland is de gezondheidsdienst van 22 gemeenten in de regio's Achterhoek, Midden-IJssel/Oost-Veluwe en Noord-Veluwe, waaronder de gemeente Hattem.

Bestuurlijk belang/participatie:

De deelnemende gemeenten hebben hun samenwerking vastgelegd in een gemeenschappelijke regeling, de 'statuten' van de GGD. Hattem neemt deel in het bestuur. Verder wordt bestuurlijk en ambtelijk deelgenomen in diverse portefeuillehoudersoverleggen van de regio.

Financieel belang:

- *Verdeling kosten:* de gemeente Hattem draagt evenals de andere deelnemers middels een jaarlijkse bijdrage per inwoner bij in de kosten van de gemeenschappelijke regeling. In 2025 voor € 282.861.
- *Aandelen:* n.v.t.
- *Dividend:* n.v.t.
- *Vermogen:* in de begroting wordt het resultaat verrekend met de reserves.

x € 1.000,--	Begroot 2025	Begroot 2024	31-12-2023	31-12-2022
<i>Eigen vermogen</i>	2.158	2.130	3.182	2.656
<i>Vreemd vermogen</i>	2.977	3.055	13.266	8.787
<i>Resultaat</i>	0	0	910	-487

(bron: programmabegroting GGD-NOG 2025-2028 en Jaarrekening 2023)

Ontwikkelingen:

De koers van gemeenten en GGD en gemeenten in huidige bestuursperiode ligt vast in de Bestuursagenda 2023-2027.

- De inhoudelijke speerpunten in deze bestuurs-agenda zijn:
- Vergroten van gelijke kansen op gezondheid voor iedereen;
 - Mentale gezondheid;
 - Gezonde leefstijl;
 - Gezonde fysieke en sociale leefomgeving.

BNG

N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten gevestigd te 's Gravenhage

Doel:

De bank Nederlandse Gemeenten is voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecificeerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. De strategie van de bank is gericht op het behouden van substantiële marktaandelen in het Nederlands maatschappelijk domein en het handhaven van een excellente kredietwaardigheid (Triple A). Daarnaast streeft zij naar een redelijk rendement voor haar aandeelhouders. De BNG biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering en elektronisch bankieren. Daarnaast neemt zij deel aan projecten in de vorm van publiek private samenwerking.

Betrokkenen:

Overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs, cultuur en openbaar nut (publieke sector).

Bestuurlijk belang/participatie:

De gemeente Hattem participeert in het aandelenkapitaal.

Financieel belang:

- *Algemeen:* De bank is een structuurvennootschap. Het rijk is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en het waterschap. Aangezien de aandeelhouders van de bank alle overheden zijn, is de BNG vanzelfsprekend onderdeel van de publieke sector.
- *Aandelen:* de gemeente Hattem heeft per 1 januari 2024 een aantal van 30.030 aandelen in bezit met een nominale waarde van € 2,50 per aandeel.
- *Dividend:* voor 2024 wordt een dividend geraamd van € 50.000
- *Uitgekeerd dividend 2023* (€ 2,16 per aandeel); € 65.000, ontvangen in 2024
- *Uitgekeerd dividend 2022* (€ 2,50 per aandeel); € 75.000
- *Uitgekeerd dividend 2021* (€ 2,28 per aandeel); € 68.500

<i>x € 1 mln</i>	<i>Begroet 2024</i>	<i>31-12-2023</i>	<i>31-12-2022</i>	<i>31-12-2021</i>
<i>Eigen vermogen</i>	niet bekend	4.700	4.615	5.062
<i>Vreemd vermogen</i>	niet bekend	110.800	107.459	143.995
<i>Resultaat</i>	niet bekend	254	300	236

(Bron: website BNG - Jaarrekening 2023 en eerder)

Ontwikkelingen:

Er is met betrekking tot de BNG een onzekere ontwikkeling van het financieel resultaat en daarmee onzekere winstuitkering voor gemeente. De nettowinst in het eerste halfjaar 2024 van EUR 158 miljoen is hoger dan in het eerste halfjaar 2023 van EUR 141 miljoen. (Bron: halfjaarbericht 2024 BNG).

Beleidsvoornemens:

Geen

Alliander

N.V. Alliander gevestigd te Amsterdam

Doel:

Alliander is een netwerkbedrijf dat zorgt voor het vervoeren van energie en daaraan gerelateerde producten aan particuliere en zakelijke klanten op een betrouwbare, veilige en maatschappelijk verantwoorde manier.

Betrokkenen:

Aandeelhouder is een aantal provincies en een groot aantal gemeenten in Zuid-Holland, Friesland, Gelderland, Noord-Brabant en Noord-Holland.

Bestuurlijk belang:

De aandeelhoudersvergaderingen worden bijgewoond door de portefeuillehouder.

Financieel belang:

- *Aandelen:* de gemeente Hattem houdt per 1 januari 2024 169.659 aandelen NV Alliander in bezit met een nominale waarde van € 1,65 per aandeel. Met jaarlijkse rentebaten van € 15.000.
- *Dividend:* voor 2024 wordt een dividend geraamd van € 100.000.
- *Interim dividend 2024* vanwege verkoop Kenter € 65.800, ontvangen in 2024
- *Uitgekeerde dividend 2023* (€ 0,88 per aandeel): € 149.000, ontvangen in 2024
- *Uitgekeerde dividend 2022* (€ 0,60 per aandeel): € 101.500
- *Uitgekeerde dividend 2021* (€ 0,74 per aandeel): € 125.000

<i>x € 1,-- miljoen</i>	<i>Begroet 2024</i>	<i>31-12-2023</i>	<i>31-12-2022</i>	<i>31-12-2021</i>
• <i>Eigen vermogen</i>	niet bekend	4.749	4.570	4.470
• <i>Vreemd vermogen</i>	niet bekend	6.897	6.122	5739
• <i>Resultaat</i>	niet bekend	267	198	242

(Bron: website Alliander - Jaarrekening 2023 en eerder)

Ontwikkelingen:

N.V. Alliander is het netwerkbedrijf dat in 2009 werd afgesplitst van Nuon.

De gegevens voor het jaar 2023 zijn afkomstig uit het Jaarverslag 2022 van Alliander.

De gegevens voor het jaar 2024 zijn niet beschikbaar.

Beleidsvoornemens:

Geen

Vitens

Vitens N.V. gevestigd te Zwolle

Doel:

Het uitoefenen van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen de winning, productie, transport, verkoop en distributie van water, evenals het verrichten van alles wat met de publieke watervoorziening verband houdt of daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Betrokkenen:

Aandeelhouders van de vennootschap Vitens N.V. is een aantal provincies en een groot aantal gemeenten in Gelderland, Overijssel, Flevoland en Midden-Nederland.

Bestuurlijk belang:

De gemeente Hattem heeft een wethouder in de aandeelhoudersvergadering.

Financieel belang:

- *Aandelen:* de gemeente Hattem heeft 10.682 aandelen in bezit met een nominale waarde van € 1,--. Binnen de continuïteitsdoelstelling is de solvabiliteit m.i.v. boekjaar 2019 te laag en wordt er tot nader besluit (AvA) geen dividend uitgekeerd.
- *Vanaf 2024 wordt dividend begroot € 9.600 (afgerond)*
- *Geen dividend uitgekeerd over de boekjaren 2021-2023*

<i>x € 1,-- miljoen</i>	<i>Begroot 2024</i>	<i>31-12-2023</i>	<i>31-12-2022</i>	<i>31-12-2021</i>
<i>Eigen vermogen</i>	niet bekend	678	650	600
<i>Vreemd vermogen</i>	niet bekend	1.560	1.446	1.388
<i>Bedrijfsresultaat</i>	niet bekend	27,2	33,9	44,6

(Bron: website Vitens - Jaarrekening 2023 en eerder)

Ontwikkelingen:

Al enige jaren heeft Vitens te maken met financiële ratio's die onder druk staan door het hoge investeringsniveau en de lage WACC (in 2023: 2,9%). Dat is een ratio die wordt vastgelegd door de Autoriteit Consument en Markt. De ratio heeft als gevolg dat wanneer het bedrijfsresultaat van Vitens boven de WACC uit komt, Vitens de overwinst het jaar daarop in de tarieven moet teruggeven.

De solvabiliteit in 2023 was 30,3%. In de begroting 2025-2028 verwachten we dat er vanaf 2024 weer dividend wordt uitgekeerd van € 0,90 per aandeel, afgerond € 9.600 per jaar.

Beleidsvoornemens:

Geen

Leisurelands

Leisurelands gevestigd te Arnhem

Doel:

De handelsnaam van RGV Holding BV is Leisurelands. Leisurelands heeft tot taak de behartiging van het gemeenschappelijke belang van de deelnemende gemeenten wat betreft de ontwikkeling van recreatieve en toeristische mogelijkheden in het gebied, dit met bescherming van het landschappelijke karakter. RGV Holding B.V. is eigenaar van in totaal 19 openbare, laagdrempelig toegankelijke recreatiegebieden waaronder jachthaven Hattem en Heerderstrand.

Betrokkenen:

Aan de recreatiegemeenschap wordt onder andere door Veluwe gemeenten deelgenomen, waaronder de gemeente Hattem.

Bestuurlijk belang:

De vergaderingen van het algemeen bestuur worden bijgewoond door de portefeuillehouder.

Financieel belang:

Aandelen: de gemeente Hattem heeft 1 aandeel in Leisurelands.

Dividend: n.v.t.

<i>x € 1.000</i>	<i>Begroot 2024</i>	<i>31-12-2023</i>	<i>31-12-2022</i>	<i>31-12-2021</i>
<i>Eigen vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	77.432	79.651
<i>Vreemd vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	43.558	53.327
<i>Resultaat</i>	niet bekend	niet bekend	1.770	1.575

(Bron: Jaarrekening Leisurelands 2022)

Ontwikkelingen:

Hattem heeft om niet aandelen verworven in de besloten vennootschap RGV Holding. Het verwerven van de aandelen dient een algemeen belang. Met het verkrijgen van de aandelen worden geen financiële verplichtingen aangegaan.

Rova

N.V. ROVA gevestigd te Zwolle

Doel:

Het op financieel, milieutechnisch en maatschappelijk verantwoorde wijze exploreren en exploiteren van de afvalzorgplicht van gemeenten.

Betrokkenen:

Aandeelhouders van de vennootschap N.V. ROVA is een groot aantal gemeenten.

Bestuurlijk belang:

De gemeente is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders.

Financieel belang:

- *Aandelen*: de gemeente Hattem heeft 172 aandelen A in bezit met een nominale waarde van € 113,45. Met jaarlijkse rentebaten van € 24.000.
- *Dividend*: voor 2024 wordt een dividend geraamd van € 51.000
- *Uitgekeerd dividend 2023 aandelen A* (€ 337 per aandeel): € 58.000 (ontvangen in 2024)
- *Uitgekeerd dividend 2022 aandelen A* (€ 366 per aandeel): € 63.000
- *Uitgekeerd dividend 2021 aandelen A* (€ 413 per aandeel): € 71.000

x € 1,-- miljoen	Begroet 2024	31-12-2023	31-12-2022	31-12-2021
<i>Eigen vermogen</i>	niet bekend	43,0	40,9	40,3
<i>Vreemd vermogen</i>	niet bekend	60,0	63,4	58,8
<i>Resultaat</i>	niet bekend	5,4	4,4	5,1

(Bron: website Rova - Jaarrekening 2023 en eerder)

Ontwikkelingen:

Geen.

Beleidsvoornemens:

Geen.

H2O

Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek B.V. gevestigd te Oldebroek

Doel:

Het samen met de gemeenten Oldebroek en Heerde ontwikkelen van een gemeentelijk bedrijventerrein waarbij de focus primair ligt op :

- *werving van bedrijven in de logistiek en distributie (op circa 2/3 deel van terrein);*
- *vulling door lokale bedrijfsverplaatsingen (op ca. 1/3 deel van het terrein).*

Betrokkenen:

De drie gemeenten Heerde, Hattem en Oldebroek zijn aandeelhouders elk voor een gelijk deel.

Bestuurlijk belang:

De structuur van Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is in 2010 aangepast. Met de nieuwe structuur en doelstellingen ontstaat een constructie waarbinnen de B.V. zich uitsluitend kan focussen op het bedrijventerrein zelf. Als onderdeel van het Vernieuwde Perspectief is de governance verscherpt; het belang daarbij is een duidelijke en op de rol toegesneden deskundige invulling van de samenwerking (door de Directeur/bestuurder van de BV, de Raad van Commissarissen en de aandeelhouders).

Financieel belang:

- *Aandelen*: de gemeente Hattem heeft 1 aandeel in de Ontwikkelingsmij. Hattemerbroek B.V. met een nominale waarde van € 6.000.

- *Dividend*: n.v.t.
- *Garantstelling*: De gemeenten staan garant voor de leningen die door financiers aan het Bedrijvenpark H2O zijn verstrekt. De totale garantstelling is € 39 miljoen. Elk van de drie gemeenten staat garant voor een derde deel van dat bedrag.
- *Bijdrage op- en afritstelsel A28*: In de overeenkomst met de Provincie Gelderland, Rijkswaterstaat en de Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV, die op 14 maart 2019 is ondertekend, is afgesproken dat de bijdrage door Hattem € 1 miljoen bedraagt.

<i>x € 1.000,--</i>	<i>Begroot 2024</i>	<i>31-12-2023</i>	<i>31-12-2022</i>	<i>31-12-2021</i>
<i>Eigen vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	2.926	592
<i>Vreemd vermogen</i>	niet bekend	niet bekend	7.176	23.868
<i>Resultaat</i>	niet bekend	niet bekend	2.334	574

Ontwikkelingen:

Geen.

Beleidsvoornemens:

De Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is verantwoordelijk voor de aan- en verkopen. Dekking vindt plaats uit de opbrengsten in de grondexploitatie. Door de verbeterde marktsituatie is de verwachting is dat in 2025 alle kavels zijn uitgegeven.

Archeologie

Archeologie Hattem-Zwolle-Zwartewaterland gevestigd te Zwolle

Doel:

Het betreft een gemeenschappelijke regeling met het doel om de samenwerking tussen de gemeenten Hattem, Zwartewaterland en Zwolle voort te zetten waarbij de archeologische opgravingsexpertise van de gemeente Zwolle ook wordt ingezet in de gemeente Hattem en aldus tevens wordt bijgedragen aan het vergroten van inzicht in de regionale archeologische informatie en in de samenhangende bewoningsgeschiedenis van dit gebied. Uitgangspunt hierbij is ook het verdrag van Malta dat beoogt het cultureel erfgoed dat zich in de bodem bevindt beter (integraal) te beschermen. Het gaat om archeologische resten als nederzettingen, grafvelden, en gebruiksvoorwerpen.

Betrokkenen:

Gemeente Hattem, Zwolle en Zwartewaterland.

Bestuurlijk belang:

Verantwoordelijkheid nemen voor archeologie en daarin zelfstandig beleid willen voeren.

Financieel belang:

- *Algemeen*: de kosten voor de adviezen van de archeoloog worden berekend aan de hand van de standaard uurtarieven binnen de eenheid Expertisecentrum van de gemeente Zwolle. De uurtarieven worden jaarlijks aangepast.
- *Aandelen*: n.v.t.
- *Dividend*: n.v.t.
- *Eigen vermogen 2024*: n.v.t.
- *Vreemd vermogen 2024*: n.v.t.
- *Resultaat*: n.v.t.

Ontwikkelingen:

Geen.

Beleidsvoornemens:

Geen.

ODNV

Omgevingsdienst Veluwe gevestigd te Apeldoorn

Doel:

De Omgevingsdienst voert de milieutaken op de Veluwe uit. Dit gebeurt in opdracht van haar deelnemers. De Omgevingsdienst biedt hoogwaardige kennis en expertise op het gebied van vergunningverlening, toezicht, handhaving en milieuadvies.

Betrokkenen:

Aan de Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Veluwe wordt door dertien deelnemers deelgenomen, waaronder twaalf Veluwse gemeenten en de provincie Gelderland.

Bestuurlijk belang:

De gemeente heeft een vertegenwoordiger in het algemeen bestuur.

Financieel belang:

- Verdeling kosten: de gemeente Hattem draagt in 2025 voor € 272.692 bij als vaste bijdrage in de kosten van de Gemeenschappelijke regeling ODV.
- Aandelen: n.v.t.
- Dividend: n.v.t.
- Vermogen: in de begroting wordt het resultaat verrekend met de reserves.

x € 1.000,--	Begroot 2025 ODV	Begroot 2024 ODV	31-12-2023 ODNV	31-12-2022 ODNV
Eigen vermogen	90	60	1.459	713
Vreemd vermogen	2.060	2.040	2.312	1.608
Resultaat	0	0	1.028	503

(bron: programmabegroting ODV 2024-2028 en Jaarrekening 2023 ODNV)

Ontwikkelingen:

Op 1 januari 2024 zijn de ODNV (Omgevingsdienst Noord-Veluwe) en OVII (Omgevingsdienst Veluwe IJssel) gefuseerd in één nieuwe organisatie: de Omgevingsdienst Veluwe (ODV). Deze dienst is sinds 1 januari 2024 operationeel.

Beleidsvoornemens:

Geen.

Sociale Recherche

Sociale recherche IJssel-Vechtstreek, gevestigd te Zwolle

Doel:

De taak en doelstelling van de Sociale recherche is het voorkomen en opsporen van fraude en misbruik van sociale verzekeringswetten en een consultfunctie.

De Gemeenschappelijke Regeling is ontstaan uit het oogpunt van effectiviteit. In een groter dienstverband kan een betere kwaliteit en dienstverlening worden geboden.

Betrokkenen:

Aan de unit Regionale Sociale Recherche van de gemeente Zwolle zijn negen gemeenten aangesloten; Zwolle, Dalfsen, Hardenberg, Ommen, Zwartewaterland, Olst-Wijhe, Kampen, Dronten en Hattem.

Bestuurlijk belang/participatie:

In het bestuursoverleg participeren de wethouders uit de deelnemende gemeenten.

Financieel belang:

- *Algemeen:* de gemeente Zwolle voert de werkzaamheden uit. De kosten worden verrekend op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden.
- *Aandelen:* n.v.t.
- *Dividend:* n.v.t.
- *Eigen vermogen 2024:* n.v.t.
- *Vreemd vermogen 2024:* n.v.t.
- *Resultaat:* n.v.t.

- In de begroting 2025 is een gemeentelijke bijdrage geraamd van € 15.000.

Ontwikkelingen:

Geen

Beleidsvoornemens:

Zoveel mogelijk voorkomen en opsporen van fraude en misbruik.

**Streek-
archief**

Gemeenschappelijke Regeling Streekarchivariaat gevestigd te Epe

Doel:

Het beheer en toezicht op openbare archiefbescheiden van de deelnemende gemeenten op en door derden overgebrachte archief kundige wijze uitvoeren.

Betrokkenen:

Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Epe, Heerde en Hattem mee.

Bestuurlijk belang:

De drie colleges van B&W nemen de besluiten voor een goede uitvoering van de Archiefwet 1995.

Financieel belang:

- *Algemeen:* De gemeenten worden ondersteund door een archiefcommissie uit hun midden. Deze commissie adviseert hen over aangelegenheden in de archief technische of personele sfeer.
- *Verdeling kosten:* de bijdrage in het streekarchief bedraagt een deel van de salariskosten van de streekarchivaris en van de kosten van de archiefbewaarplaats. Het aandeel in de exploitatielasten wordt verdeeld op basis van de strekkende meters archiefruimte, die elk van de gemeenten in de archiefbewaarplaats gebruiken. Deze verdeling wordt eens in de vijf jaar vastgesteld.
- *Aandelen:* n.v.t.
- *Dividend:* n.v.t.
- *Eigen vermogen 2024:* n.v.t.
- *Vreemd vermogen 2024:* n.v.t.
- *Resultaat:* n.v.t.
- In de begroting 2024 is een gemeentelijke bijdrage opgenomen van € 132.500.

Ontwikkelingen:

Er wordt een verkenning uitgevoerd naar een mogelijke fusie met het Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe (SNWV).

Beleidsvoornemens:

Geen

VNOG

Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland gevestigd te Apeldoorn

Doel:

Rode draad in de begroting 2025-2028 zijn de Opgaven van VNOG uit het regionaal beleidsplan 2021-2024. De Opgaven vormen het concrete antwoord van VNOG op de vragen van de samenleving.

Deze Opgaven zijn:

0. Het voorkomen, beperken en bestrijden van incidenten, rampen en (langdurige) crises (maatschappelijke opdracht) (Incidentbestrijding en crisisorganisatie)
1. Zelfredzaam & risicobewust
2. Vakbekwaam & deskundig
3. Sterke informatiepositie
4. Een gezonde financiële basis en betrokken medewerkers (randvoorwaarde) (gezonde bedrijfsvoering)

Betrokkenen:

In deze gemeenschappelijke regeling werken 22 gemeenten - onderverdeeld in een zestal clusters - in de provincie Gelderland samen op het gebied van veiligheid. De gemeente Hattem vormt samen met de gemeenten Elburg, Heerde en Oldebroek het cluster Veluwe-Noord.

Bestuurlijk belang:

Het Algemeen Bestuur wordt gevormd door alle burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit de bestuurlijke vertegenwoordigers (burgemeesters) van de clusters.

Financieel belang:

- Algemeen: De gemeenteraad wordt geïnformeerd aan de hand van de planning & control documenten van de VNOG. De vergaderfrequentie van het Algemeen- en Dagelijks Bestuur is vier keer per jaar.
- Verdeling kosten: de gemeentelijke bijdrage is het aandeel in de exploitatielasten en is gebaseerd op een bedrag per inwoner.

x € 1 mln.	Begroot 2025	Begroot 2024	31-12-2023	31-12-2022
Eigen vermogen	15.667	17.925	18.990	17.324
Vreemd vermogen	68.571	47.558	26.019	35.566
Resultaat	0	0	2.832	2.510

(bron: programmabegroting VNOG 2025-2028 en Jaarrekening 2023)

- Resultaat: -
- Aandelen: n.v.t.
- Dividend: n.v.t.
- In de begroting 2025 is een gemeentelijke bijdrage opgenomen van € 776.200.

Ontwikkelingen:

Het regionale beleidsplan 2025-2028 wordt in december 2024 definitief vastgesteld door de raden. Vooruitlopend op het nieuwe Beleidsplan worden in de begroting 2025 alleen reguliere taken en bestaande plannen beschreven en wordt maar beperkt ingegaan op nieuwe ontwikkelingen.

Beleidsvoornemens:

Geen

BVO H2O

Bedrijfsvoeringsorganisatie H2O

Doel:

Verhogen van de kwaliteit van beleid. De samenwerking moet leiden tot schaalvoordelen en kostenbesparingen op het gebied van automatisering.

Het doel van deze gemeenschappelijke regeling is een verder professioneel beheer van onze IT infrastructuur en services op het gebruik van moderne tooling.

Betrokkenen:

Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Hattem, Heerde en Oldebroek (H2O) mee.

Bestuurlijk belang:

Het bestuur van de GR wordt gevormd uit de portefeuillehouders van de afzonderlijke colleges.

Financieel belang:

Begroting van de GR is gebaseerd op een Producten en Diensten Catalogus (PDC). Deze wordt jaarlijks gemonitord. De kosten worden specifiek toegerekend aan de gemeenten (vertaald in een deelnemer bijdrage per gemeente)

x € 1.000,--	Begroot 2025	Begroot 2024	31-12-2023	31-12-2022
--------------	--------------	--------------	------------	------------

Eigen vermogen	0	-218	-215	-338
Vreemd vermogen	1.814	2.913	2.912	2.587
Resultaat	0	0	-215	-338

(bron: programmabegroting BVO H2O 2025-2028 en Jaarrekening 2023)

- In de begroting 2025 is een gemeentelijke bijdrage opgenomen voor het BVO-deel van € 737.000 en voor het O&I-deel van € 884.000.

Ontwikkelingen:

Bij de inzet en ontwikkelingen van techniek wordt geanticipeerd op het realiseren van de doelstellingen (dienstverlening en bedrijfsvoering).

Het was oorspronkelijk de bedoeling dat applicaties M2A eigendom zouden worden van de gemeente. Volgens BBV-voorschriften mogen implementatiekosten van SAAS-applicaties (Software As A Service oplossing) niet worden geactiveerd. Dit is hersteld in de jaren 2023 (jaarrekening) en 2024 (najaarsnota). In de primaire begroting 2025 zijn de lasten van de SAAS oplossing opgevoerd in de exploitatie en niet als investering.

Beleidsvoornemens:

Geen.

Plus OV

Vervoerscentrale Stedendriehoek / Plus OV te Lochem

Doel:

Samenwerking op het gebied van aanvullend openbaar vervoer. Door het combineren van vervoersstromen kan het vervoer efficiënter worden vormgegeven.

Betrokkenen:

Aan deze gemeenschappelijke regeling doen de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Hattem, Heerde, Lochem, Voorst en Zutphen mee.

Bestuurlijk belang:

In het bestuur zitten wethouders uit alle 9 gemeenten.

Financieel belang:

De gemeentelijke bijdrage bedraagt over 2025 €604.000 (incl. 9% BTW, met uitzondering van routegebonden vervoer waar geen BTW van toepassing is).

<i>x € 1 mln.</i>	<i>Begroot 2025</i>	<i>Begroot 2024</i>	<i>31-12-2023</i>	<i>31-12-2022</i>
<i>Eigen vermogen</i>	89	336	440	576
<i>Vreemd vermogen</i>	2.340	4.112	1.934	4.631
<i>Resultaat</i>	0	0	1	55

(bron: programmabegroting Plus-OV 2025-2028 en Jaarrekening 2023)

Hattem neemt af: leerlingenvervoer primair en (voortgezet) speciaal onderwijs, jeugdwet vervoer (routegebonden), vraagafhankelijk Wmo-vervoer en dagbestedingsvervoer (routegebonden).

Ontwikkelingen:

In de uitvoering van het doelgroepenvervoer blijft het tekort aan chauffeurs een knelpunt, dit is overigens een landelijk vraagstuk. Komende jaren zal er focus moeten komen op welke manier we het doelgroepenvervoer beschikbaar houden voor de mensen die niet zonder kunnen, met het beperkte aanbod aan chauffeurs. Dit vraagt om een integrale aanpak ondersteund door een breed gedragen visie en daarop gebaseerd beleid van de deelnemende gemeenten, in afstemming met scholen, instellingen, reizigers, ouders/verzorgers. (Bron: Begroting Plus-Ov 2025 Inleiding)

Beleidsvoornemens:

Geen.

**Powered
by Hattem**

Powered by Hattem

Doel:

Het stimuleren van alle mogelijke en denkbare duurzame initiatieven in de gemeente Hattem en het reduceren van energiegebruik.

Betrokkenen:

De coöperatie kent leden, o.a. gemeente Hattem bezit certificaten.

Bestuurlijk belang:

Geen formele samenwerking, maar wel een ambtelijke afstemming.

Financieel belang:

- *Aandelen:* de gemeente Hattem heeft 100 certificaten op naam in bezit met een nominale waarde van € 250 per stuk.
- *Winstuitkering:* n.v.t.

Grondbeleid

• INLEIDING

Grondexploitatie is het proces waarbij grond wordt aangekocht, bouw- en woonrijp wordt gemaakt om vervolgens de grond te verkopen voor de bouw van woningen of bedrijven. Gronden welke buiten het grondexploitatieproces vallen worden door de Algemene Dienst beheerd.

Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De grondexploitatie (inclusief de resultaten hieruit) is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen, waarover het op dit terrein gaat, zijn de financiële risico's van groot belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

• ONTWIKKELINGEN

In 2025 speelt het volgende in Hattem op het gebied van grondbeleid.

Bedrijvenpark H2O

- Op Bedrijvenpark H2O wordt in totaal circa 63 ha (netto) bedrijfsground ontwikkeld. De Ontwikkelingsmaatschappij Hattemerbroek BV is verantwoordelijk voor de aan- en verkopen. Dekking vindt plaats uit de opbrengsten in de grondexploitatie. Door de gunstige marktsituatie van de afgelopen jaren is de verkoop van kavels sterk aangetrokken. De realisatie van de nieuwe aansluiting op de A28 heeft hierop ook een gunstig effect. Zowel op het Hattemse als het Oldebroekse plandeel is het grootste deel van de kavels verkocht of in optie uitgegeven. De verwachting is dat de resterende kavels uiterlijk in 2025 uitgegeven zijn. Het bovenstaande heeft een positieve effect op de grondexploitatie.

Woonzorgzone De Bongerd

- In 2021 en 2022 zijn door initiatiefnemers Habion en Hanzeheerd de voorbereidingen getroffen voor het concept-bestemmingsplan. Als gevolg van inspraak door en participatie met omwonenden ging het bestemmingsplan in augustus 2022 ter inzage. Op 1 september 2023 kwamen voorbereiding en uitvoering stil te liggen als gevolg van een voorlopige voorziening waarvoor was gevraagd door de bezwaarhebbenden. In 2024 heeft de Raad van State twee tussenuitspraken gedaan, waardoor de uitbreiding en renovatie van de Bongerd hervat kan worden. Daarmee is voor Habion de weg vrij om een volgende stap te zetten met de bouwplannen: het daadwerkelijk aanvragen van een bouwvergunning voor de vernieuwbouw van het complex naar een nieuw huisvestingsconcept. Initiatiefnemers zullen met de omgeving een co-creatieproces voeren voor de inrichting van het terrein en de architectonische kwaliteit. Voor de vereniging Gelre Petanque wordt door gemeente i.s.m. met de initiatiefnemer een passend alternatief geboden.

De gemeente heeft bij de vernieuwbouw van De Bongerd de rol van bewaker van kwaliteit (woonproduct, zorgaanbod en stedenbouwkundig) en faciliteert het ruimtelijk planologisch proces, op basis van de anterieure overeenkomst.

De gemeentelijke kosten worden hiermee afgedekt. De gemeentelijke inzet vraagt wel capaciteit die deels is ingehuurd en onder de werking van de overeenkomst valt. Het programma is afgestemd met de ontwikkeling op de zone Geldersedijk.

Woonzorgzone Geldersedijk

- Voor de gemeentelijke gronden van de oude ijsbaan en omgeving werd eind 2019 een nieuwe visie op de ontwikkeling naar woonzorgzone met IKC vastgesteld. In 2020 is de visie uitwerkt in een Stedenbouwkundig Plan, als basis voor een bestemmingsplan. Dat bestemmingsplan is in december 2021 vastgesteld. Tegelijkertijd werd een gemeentelijke grondexploitatie geopend.
Er is sprake van actief grondbeleid – de gemeentelijke kosten van planvoorbereiding worden gedekt door de verkoop van de bouw kavels waar de woongebouwen op gerealiseerd gaan worden.
Als gevolg van een uitspraak in voorlopige voorziening en beroep tegen het vaststellingsbesluit loopt het proces vertraging op. Vanaf 2022 is de verdere voorbereiding in intensiteit omlaag gebracht. Naar verwachting volgt voor eind van het jaar 2024 uitspraak in bodemprocedure. Dan wordt het vervolg van het project verder uitgekristalliseerd.

Transformatie 't Veen

- Voor de transformatie van 't Veen is gelijktijdig met de vaststelling van het Ontwikkeldkader in december 2019 een gemeentelijke grondexploitatie opgesteld. De gemeente hanteert nog steeds een stimulerend-facilitair grondbeleid. Om enkele noodzakelijke verwervingen te kunnen plegen, is de gemeente situationeel actiever en werkt daarbij nadrukkelijk samen met marktpartijen, OHG (Ontwikkelings- en herstructureringsmaatschappij Gelderland) en provincie Gelderland. De gemeentelijke kosten van de transformatie (plankosten, infrastructurele werken en de verkabeling) moeten worden gedekt door eigen middelen (voorziening), kostenverhaal (o.b.v. anterieure overeenkomsten en kostenverhaalregels in het nieuwe bestemmingsplan) en subsidies. De vervolgstappen zijn:
 - vervolg bouw van woningen op 't Veen-Noord,
 - toekenning provinciale subsidie verkabeling,
 - toevoeging als Sleutelproject in regio Zwolle, en
 - basisontwerp voor de verkabeling definitief.

• RISICO'S

Als algemene risico's in de grondexploitatie kunnen genoemd worden:

- het niet tijdig kunnen verwerven van gronden en het stijgen van aankooprijzen;
- stagnerende vraag naar grond (bijv. economische omstandigheden);
- planschadeclaims;
- milieu/bodemrisico's;
- tijdsduur/rente verliezen;
- hogere kosten en lagere opbrengsten dan voorzien in de exploitatieberekeningen;
- gewijzigde wetgeving;
- planologische procedure wordt niet succesvol afgerond.

In de exploitatieberekeningen wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met deze risico's. Verder worden de exploitatieopzetten jaarlijks herzien om de financiële situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen en zo nodig maatregelen te nemen.

Voor de specifieke risico's verwijzen wij naar Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

• FINANCIËLE POSITIE

Voor elk door de gemeente geïnitieerd ruimtelijk plan wordt een berekening opgesteld, die in feite de financiële vertaalslag is van de voorgenomen ruimtelijke ingreep. Deze berekening ofwel grondexploitatie geeft (een financieel) inzicht in het geheel van activiteiten en werkzaamheden voor

verwerving, het bouw- en woonrijp maken en de uitgifte van gronden, en is daarmee het instrument op basis waarvan de financieel-economische uitvoerbaarheid van ruimtelijke plannen kan worden afgeleid. Na vaststelling van deze grondexploitatie door de raad, geldt deze als (financieel) kader voor de uitvoering.

Vervolgens wordt de grondexploitatie jaarlijks geactualiseerd.

Reserves en voorzieningen

- **Reserve Grondexploitatie**

Voor het grondbeleid is de "bestemmingsreserve grondexploitatie" in het leven geroepen. De stand van deze reserve laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie, waaruit de eventuele financiële risico's dienen te worden opgevangen. Als een complex wordt afgesloten, dan wordt het voordelige of nadelige saldo van dat complex verrekend met deze reserve.

In de Nota Reserves en Voorzieningen 2017 is als bodem voor deze reserve een percentage van 2,5% van de boekwaarde van alle grondexploitaties vastgesteld. De stand van de Reserve grondexploitatie per 1 januari 2025 bedraagt € 0.

- **Reserve ontwikkeling 't Veen**

De herontwikkeling van industrieterrein 't Veen is in de jaren 2018 en eerder in gang gezet. De gemeente Hattem kan met ingang van 2030 een investering doen voor wegen in het gebied. Er wordt een jaarlijkse kapitaallast gecalculeerd van € 100.000; die volgt uit een investering van netto € 2,3 miljoen. In de begroting is een groeipad naar dat bedrag opgenomen door ieder jaar cumulatief € 10.000 in onze begroting op te nemen, oplopend van € 10.000 naar € 100.000. Dat gaat in de vorm van een dotatie aan de reserve. De verwachting dat de investering in het wegennetwerk van 't Veen in 2029 tot uitdrukking komt in de vorm van kapitaallasten. De toename van de kapitaallast wordt gedekt vanuit een evenredige afname van de bovengenoemde structurele toevoeging aan de reserve 't Veen. De reserve kan bij effectuering van de werkwijze vrijvallen.

- **Voorziening ontwikkeling 't Veen**

Een uitspraak van de Commissie BBV is dat "het kwalificeren van voorbereidingskosten voor faciliterende exploitatieplannen of nog te sluiten anterieure overeenkomsten als "nog te verrekenen kosten" onder de overige nog te ontvangen bedragen (artikel 40a, lid 1 onderdeel BV) is toegestaan onder o.a. de volgende voorwaarde:

" de kosten mogen maximaal 5 jaar als overige nog te ontvangen bedragen blijven staan; na maximaal 5 jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat".

De door de gemeente gemaakte kosten t/m 2018 voor 't Veen vallen buiten deze voorwaarde. Op de kosten is als dekking een "vrijval" van de subsidie van de Provincie Gelderland en de WBI in mindering gebracht. Daarmee blijft een te treffen voorziening over van € 209.000, waarmee is voldaan aan de uitspraak van de Commissie BBV.

Wet open overheid (Woo)

• INLEIDING

In artikel 3.5 (Openbaarheidsparagraaf) van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Deze begroting en jaarlijkse verantwoording vloeien voort uit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

In de memorie van toelichting bij de Woo staat onder andere dat met dit artikel beoogd wordt een impuls te geven aan de actieve openbaarheid door voor te schrijven dat bestuursorganen in hun begroting en verantwoordingsverslag aan moeten geven hoe zij rekening houden met de bepalingen uit de Woo.

• RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

- Algemeen

De Wet open overheid (Woo) heeft op 1 mei 2022 de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangen. De belangrijkste verandering is de verplichting tot actieve openbaarmaking. Actieve openbaarmaking betekent dat overheidsinstanties actief specifieke informatie moeten publiceren c.q. openbaar maken. Daarnaast is er onder de Woo de mogelijkheid om via een Woo-verzoek niet-openbare informatie op te vragen (passieve openbaarmaking). Voorheen stond dit bekend als het Wob-verzoek.

Hattem voldoet per 1 november 2024 aan de verplichting tot openbaarmaking van een vijftal categorieën: wetten en algemeen verbindende voorschriften, verordeningen/beleid, overige besluiten van algemene strekking, organisatiegegevens en werkwijzen en bereikbaarheidsgegevens. Daarnaast worden uiteraard de vergaderstukken van de gemeenteraad gepubliceerd.

In het eerste halfjaar van 2025 werken we aan de openbaarmaking van de tweede tranche van informatiecategorieën.

- Besteding gelden

Tot en met 2026 zijn er vanuit het Rijk gelden (deels incidenteel en deels structureel) toegezegd die een gemeente kan inzetten voor de implementatie van de Woo. Deze gelden zijn in te zetten voor het verbeteren van de informatiehuishouding en voor het realiseren van (technische) oplossingen die ons helpen een juiste uitvoering te geven aan de Woo.

In 2024 en 2025 worden de Woo-gelden vooral ingezet om de organisatie te ondersteunen in de actieve en passieve openbaarmaking van informatie. Het aantal Woo-verzoeken neemt toe ten opzichte van de Wob-verzoeken in eerdere jaren. Een Woo-verzoek kan iedere dag binnenkomen en doet ad hoc een beroep op de organisatie: de reikwijdte en omvang van het verzoek is onvoorspelbaar en de organisatie heeft te maken met een wettelijke behandeltermijn van 4 tot 6 weken.

Wij willen ons optimaal toerusten en voorbereiden om Woo-verzoeken effectief en conform de Woo te kunnen behandelen. Daarom werken we ook aan de uitvoering van een verbeterplan informatiebeheer op basis van een nulmeting. Deze nulmeting is uitgevoerd in de verkenningsfase rond samenvoeging met het Streekarchivariaat Noord-West Veluwe (SNWV) in de nieuwe BVO NoVA.

We zullen u in het komende begrotingsjaar informeren over de voortgang van de implementatie van de Woo en de verbetering van de informatiehuishouding.

Overzicht van baten en lasten 2023 t/m 2028

Overzicht van baten en lasten 2023 t/m 2028

Programma	Omschrijving	Rekening 2023			Begroting na wijziging 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027			Begroting 2028		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
<u>Programma's:</u>																			
0	Bestuur en ondersteuning	2.861	-1.032	1.829	2.825	-707	2.118	2.751	-302	2.449	2.868	-327	2.541	3.035	-336	2.699	3.104	-338	2.766
1	Veiligheid	1.340	-113	1.227	1.405	-199	1.206	1.600	-194	1.406	1.620	-199	1.421	1.646	-196	1.450	1.712	-206	1.507
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	2.430	-53	2.377	2.097	-60	2.037	2.245	-56	2.189	2.198	-33	2.165	2.363	-33	2.330	2.555	-32	2.523
3	Economie	325	-7	318	268	-2	267	283	-2	281	285	-2	283	287	-2	285	289	-1	288
4	Onderwijs	1.246	-306	940	1.333	-297	1.036	1.393	-341	1.051	1.484	-348	1.136	2.126	-347	1.779	2.347	-312	2.036
5	Sport, cultuur en recreatie	3.508	-464	3.044	3.214	-270	2.944	3.400	-287	3.114	3.501	-279	3.222	3.487	-218	3.269	3.522	-220	3.302
6	Sociaal Domein	11.993	-4.104	7.889	11.359	-2.114	9.246	12.221	-2.309	9.912	12.177	-2.344	9.833	12.216	-2.299	9.916	12.235	-2.299	9.936
7	Volksgezondheid en Milieu	4.113	-3.443	670	4.843	-3.807	1.036	5.062	-3.987	1.075	4.811	-3.703	1.108	4.915	-3.791	1.124	5.045	-3.903	1.142
8	Volkshuisvesting, RO en vernieuwing	2.088	-771	1.317	1.296	-804	493	1.311	-471	840	1.131	-382	749	1.131	-384	748	1.131	-385	747
Subtotaal programma's		29.903	-10.292	19.610	28.641	-8.259	20.382	30.266	-7.949	22.317	30.075	-7.617	22.458	31.206	-7.606	23.600	31.941	-7.695	24.246
<u>Algemene dekkingsmiddelen:</u>																			
0.5	- Treasury	370	-673	-303	316	-581	-265	138	-325	-187	93	-303	-210	81	-301	-220	130	-299	-169
0.6	- Lokale heffingen	354	-3.451	-3.097	289	-3.759	-3.470	449	-4.122	-3.673	449	-4.286	-3.837	449	-4.594	-4.145	449	-4.798	-4.349
0.7	- Algemene uitkering		-20.382	-20.382		-21.555	-21.555		-22.851	-22.851		-21.666	-21.666		-22.353	-22.353		-23.039	-23.039
0.7	- Integratie uitkering sociaal domein		-1.641	-1.641		-747	-747		-805	-805		-799	-799		-806	-806		-775	-775
3.4	- Toeristen- en forensenbelasting		-263	-263		-417	-417		-352	-352		-366	-366		-481	-481		-501	-501
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen		724	-26.410	-25.686	605	-27.060	-26.455	587	-28.455	-27.868	542	-27.420	-26.878	530	-28.534	-28.004	579	-29.412	-28.833
<u>Overhead:</u>																			
0.4	- Bedrijfsinformatie	725	-19	706	1.594		1.594	1.077		1.077	1.085		1.085	1.105		1.105	1.138		1.138
	- Facilitaire zaken	3.654	-232	3.422	2.656	-110	2.546	2.928	-112	2.816	2.815	-102	2.713	3.228	-110	3.118	3.262	-104	3.158
	- Advies en ondersteuning	114	-9	105	105	-49	56	84	-54	31	84	-54	31	84	-54	31	84	-54	31
	- Machines	19		19	19		19	34		34	35		35	35		35	35		35
	- Personeel	3.027	-107	2.920	2.653	-48	2.605	3.082	-20	3.062	3.082	-21	3.061	3.082	-21	3.061	3.082	-21	3.061
Subtotaal overhead		7.539	-367	7.172	7.027	-207	6.820	7.205	-186	7.020	7.101	-177	6.925	7.534	-185	7.350	7.578	-179	7.400
0.8	Onvoorzien uitgaven				138		138	410		410	16		16	16		16	16		16
0.9	Heffing vennootschapsbelasting (VPB)	-47		-47															
Begroot totaal saldo van baten en lasten		38.119	-37.069	1.050	36.410	-35.526	885	38.469	-36.590	1.879	37.734	-35.214	2.521	39.286	-36.325	2.962	40.115	-37.286	2.829
<u>Toevoeging/onttrekking aan reserves:</u>																			
0	Bestuur en ondersteuning	334	-737	-403	-310	-310	-310	174	-481	-307	201	-222	-22	205	-235	-30	211	-249	-39
1	Veiligheid																		
2	Verkeer, vervoer en waterstaat		-750	-750															
3	Economie		-13	-13															
4	Onderwijs		-15	-15	-15	-15	-15		-15	-15		-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15	-15
5	Sport, cultuur en recreatie		-4	-4	-6	-6	-6	-4	-4	-4		-4	-4	-4	-4	-4	-4	-4	-4
6	Sociaal Domein	289	-256	33		-55	-55		-12	-12		-12	-12	-12	-12	-12	-12	-12	-12
7	Volksgezondheid en Milieu		-198	-198	-16	-93	-109	34	-1	32	34	-1	32	34	-1	32	34	-1	32
8	Volkshuisvesting, RO en vernieuwing	44	-205	-161	317	-155	162	60		60	70		70	80		80	80		80
Totaal mutaties reserves		667	-2.179	-1.512	301	-647	-346	268	-514	-246	304	-255	49	319	-268	51	324	-282	42
Begroot resultaat		38.786	-39.248	-462	36.711	-36.172	539	38.736	-37.104	1.633	38.039	-35.469	2.570	39.605	-36.593	3.012	40.439	-37.568	2.872

Toelichting overzicht baten en lasten 2025 tot en met 2028

Begrotingsrichtlijnen 2025

Voor die instellingen waarmee meerjarige subsidie-afspraken zijn gemaakt is het niet nodig richtlijnen te verstrekken. Het subsidiebedrag ligt immers vast in het contract.

Voor de overige instellingen is in de basis rekening gehouden met een indexering van 2,2%.

Als gemeente ontvangen we uit het gemeentefonds een compensatie voor loon- en prijsstijgingen. Deze indexatie compenseert (voor een deel) de stijgende kosten die organisaties hebben om de activiteiten te organiseren die de gemeente van hen vraagt.

De ramingen voor 2025, gebaseerd op het takenpakket 2024 zijn gebaseerd op de ramingen voor 2024. Wel zijn conform de gevolgde methode van de laatste jaren de ramingen ten behoeve van diensten door derden en overige materiële kosten gestegen. Per geval is, onder andere op basis van de laatst bekende rekeningcijfers, afgewogen of de bijstelling noodzakelijk is om het huidige voorzieningenniveau te handhaven.

Belastingvoorstellen 2025

In de begroting 2025 zijn de volgende tariefsverhogingen verwerkt. De tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing worden in een afzonderlijk voorstel aan de raad voorgelegd.

Uitgangspunten van de tarieven van de lokale heffingen zijn:

• kostendekkende tarieven voor afvalstoffenheffing, leges, begraafrechten, precariorechten en rioolheffing. ◦ voor personele inzet wordt hierbij een uurtarief gehanteerd van: ◦ voor overhead bedraagt het uurtarief:	€ 63,60 € 50,--
• de leges	4%
• de bouwleges (tarief omgevingsvergunning)	
• de afvalstoffenheffing (basistarief vastrecht)	4%
• de onroerende zaakbelastingen	4%
• de rioolheffing Overeenkomstig het door de raad in 2020 vastgestelde Afvalwaterketen-plan WHOEN, is er van 2024 tot en met 2032 sprake van een jaarlijkse verhoging van 1,9% van de rioolheffing. Van 2033 tot en met 2050 is een verdere stijging niet van toepassing. Op deze wijze wordt het zogenaamde rioolfonds optimaal benut. Verder is uitgegaan van het jaarlijkse inflatiepercentage (4,0% voor 2025).	4% + 1,9%
• de begrafenisrechten Het dekkingspercentage wordt opnieuw tegen het licht gehouden. Voor de stijgen van de tarieven is uitsluitend gerekend met de index.	4%
• de toeristenbelasting Het gedifferentieerde tarief ingaande begrotingsjaar 2024 is bepaald op € 1,93 laag tarief en € 2,42 voor het hoge tarief per persoon per overnachting.	4%
• de forensenbelasting	4%
• de precariorechten De opbrengsten van de terrassen en standplaatsen zijn geïndexeerd	4%
• de reclamebelasting De tarieven zijn gebaseerd op de begroting van het ondernemer fonds	

Overzicht baten en lasten per taakveld naar indeling Iv3

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten per taakveld gepresenteerd op basis van de Iv3-indeling (Informatie voor Derden).

De Iv3-indeling is landelijk voorgeschreven en wordt gebruikt voor het uitwisselen van financiële informatie met onder andere de Rijksoverheid en het CBS. Deze informatie kan ook gebruikt worden voor een vergelijking met andere gemeenten.

Bij de programma's zijn onder enkele taakvelden reservemutaties in beeld gebracht.

Voor de Iv3-indeling worden alle reservemutatie verantwoord op taakveld 0.10 Mutaties reserves. De totale baten, lasten en het Saldo zijn gelijk.

Programma	Taakveld	L / B	2025	2026	2027	2028
0 - Bestuur en ondersteuning	0.1 - Bestuur	Lasten	2.091	2.036	2.036	2.006
		Baten	-29	-44	-44	-44
	0.10 - Mutaties reserves	Lasten	268	304	319	324
		Baten	-514	-255	-268	-282
	0.11 - Res. rekening van baten en lasten	Lasten	-1.543	-1.613	-1.958	-2.793
		Baten	-90	-957	-1.054	-79
	0.2 - Burgerzaken	Lasten	337	337	337	337
		Baten	-186	-194	-201	-201
	0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden	Lasten	222	222	222	222
		Baten	-30	-33	-34	-35
	0.4 - Overhead	Lasten	7.205	7.102	7.535	7.579
		Baten	-186	-176	-185	-179
	0.5 - Treasury	Lasten	138	93	81	130
		Baten	-325	-303	-301	-299
	0.61 - OZB woningen	Lasten	115	115	115	115
		Baten	-3.027	-3.128	-3.390	-3.546
	0.62 - OZB niet-woningen	Baten	-1.082	-1.144	-1.190	-1.237
	0.64 - Belastingen overig	Lasten	334	334	334	334
		Baten	-70	-70	-71	-71
	0.7 - Alg.uitkeringen en ov. uitkeringen GF	Baten	-23.656	-22.465	-23.158	-23.814
	0.8 - Overige baten en lasten	Lasten	511	289	456	556
	0.9 - Vennootschapsbelasting (VpB)	Lasten				
0 - Bestuur en ondersteuning - Totaal			-19.517	-19.551	-20.421	-20.978
1 - Veiligheid	1.1 - Crisisbeheersing en brandweer	Lasten	966	986	1.012	1.078
		Baten	-14	-19	-16	-25
	1.2 - Openbare orde en veiligheid	Lasten	634	634	634	634
		Baten	-180	-180	-181	-181
1 - Veiligheid - Totaal			1.406	1.421	1.450	1.507
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1 - Verkeer en vervoer	Lasten	2.078	2.113	2.277	2.474
		Baten	-28	-28	-29	-29
	2.2 - Parkeren	Lasten	148	68	70	67
		Baten	-24	-2	-2	-2
	2.3 - Recreatieve havens	Lasten	19	17	16	14
		Baten	-4	-2	-2	-2
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat - Totaal			2.189	2.165	2.330	2.523
3 - Economie	3.1 - Economische ontwikkeling	Lasten	61	61	61	61
	3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	Lasten	3	3	3	3
		Baten	-2	-2	-2	-2
	3.4 - Economische promotie	Lasten	219	221	223	225
		Baten	-352	-366	-481	-500
3 - Economie - Totaal			-71	-83	-196	-213
4 - Onderwijs	4.1 - Openbaar basisonderwijs	Lasten	30	30	30	30
	4.2 - Onderwijshuisvesting	Lasten	280	280	886	1.259
	4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken	Lasten	1.083	1.174	1.210	1.059
		Baten	-341	-348	-347	-312

Programma	Taakveld	L / B	2025	2026	2027	2028
4 - Onderwijs - Totaal			1.051	1.136	1.779	2.036
5 - Sport, cultuur en recreatie	5.1 - Sportbeleid en activering	Lasten Baten	260 -72	253 -62	195	197
	5.2 - Sportaccommodaties	Lasten Baten	1.011 -105	1.065 -109	1.102 -114	1.102 -115
	5.3 - Cult.presentatie, -productie en -partic.	Lasten	167	170	173	176
	5.4 - Musea	Lasten Baten	176 -51	193 -53	160 -47	151 -46
	5.5 - Cultureel erfgoed	Lasten Baten	217 -30	209 -26	218 -28	229 -29
	5.6 - Media	Lasten Baten	279 -12	284 -12	290 -12	295 -12
	5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Lasten	1.291	1.327	1.349	1.372
		Baten	-16	-17	-17	-18
5 - Sport, cultuur en recreatie - Totaal			3.114	3.222	3.269	3.302
6 - Sociaal Domein	6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie	Lasten Baten	892 -130	888 -45	853	864
	6.2 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen.	Lasten	1.241	1.255	1.269	1.282
	6.3 - Inkomensregelingen	Lasten Baten	2.663 -1.835	2.664 -1.835	2.665 -1.835	2.666 -1.835
	6.4 - WSW en beschut werk	Lasten	976	969	971	943
	6.5 - Arbeidsparticipatie	Lasten Baten	665 -272	665 -272	665 -272	665 -272
	6.6 - Maatwerkvoorziening (WMO).	Lasten Baten	631 -12	646 -12	662 -12	680 -12
	6.71A - Hulp bij het huishouden (WMO).	Lasten	1.411	1.411	1.411	1.411
		Baten	-60	-180	-180	-180
	6.71B - Begeleiding (WMO).	Lasten	980	980	980	980
	6.71C - Dagbesteding (WMO).	Lasten	255	255	255	255
	6.72A - Jeugdhulp begeleiding.	Lasten Baten	1.072 -	1.006 -	1.044 -	1.044 -
	6.72B - Jeugdhulp behandeling.	Lasten	259	259	259	259
	6.72C - Jeugdhulp dagbesteding.	Lasten	169	169	169	169
	6.72D - Jeugdhulp zonder verblijf overig.	Lasten	36	38	41	44
	6.73A - Pleegzorg.	Lasten	15	15	15	15
	6.73B - Gezinsgericht.	Lasten	24	24	24	24
	6.73C - Jeugdhulp met verblijf overig.	Lasten	154	154	154	154
	6.74A - Jeugdhulp behandeling GGZ zonder v.	Lasten Baten	523 -	523 -	523 -	523 -
	6.74B - Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ_verblijf.	Lasten	186	186	186	186
	6.81A - Beschermd wonen (WMO).	Lasten Baten	27 -	27 -	27 -	27 -
	6.82A - Jeugdbescherming.	Lasten	32	32	32	32
	6.82B - Jeugdreclassering.	Lasten	10	10	10	10
6 - Sociaal Domein - Totaal			9.912	9.833	9.916	9.936
7 - Volksgezondheid en Milieu	7.1 - Volksgezondheid	Lasten Baten	901 -59	900 -44	872	888
	7.2 - Riolering	Lasten Baten	1.277 -1.680	1.258 -1.662	1.373 -1.791	1.473 -1.898
	7.3 - Afval	Lasten Baten	1.242 -1.664	1.242 -1.664	1.242 -1.664	1.241 -1.664
	7.4 - Milieubeheer	Lasten Baten	1.190 -255	962	978	990
	7.5 - Begraafplaatsen en crematoria	Lasten Baten	452 -329	449 -332	449 -336	452 -340
7 - Volksgezondheid en Milieu - Totaal			1.075	1.108	1.124	1.142

Programma	Taakveld	L / B	2025	2026	2027	2028
8 - Volkshuisvesting, RO en vernieuwing	8.1 - Ruimte en leefomgeving	Lasten	790	680	680	680
		Baten	-140	-50	-50	-50
	8.2 - Grondexploitatie (niet-nedrijventerrein)	Lasten	0	0	0	0
		Baten	0	0	0	0
	8.3 - Wonen en bouwen	Lasten	522	452	452	452
		Baten	-331	-332	-334	-335
8 - Volkshuisvesting, RO en vernieuwing - Totaal			840	749	748	747
Totaal:			0	0	0	0

Overzicht van incidentele baten en lasten.

Bij de aanpassing van de Gemeentewet en Provinciewet in 2013 is meer nadrukkelijk benoemd, dat in de begroting structurele lasten gedekt dienen te worden door structurele baten. De commissie Depla heeft een aantal ontwikkelingen geschetst die hun neerslag hebben gevonden in de aanpassing van het besluit Begroting en Verantwoording in 2016. Hierbij was de wens om de kaderstellende en controlerende rol van de raad te versterken in combinatie met het geven van meer financieel inzicht aanleiding tot het uitbreiden van het instrumentarium. Voor meerjarig financieel inzicht zijn onder meer de volgende elementen van belang:

- kengetallen en beleidsindicatoren
- geprognosticeerde balans
- meerjarenraming
- structurele en incidentele baten en lasten
- resultaatbestemming

De relatie tussen deze elementen is in de notitie "geprognosticeerd inzicht" nader uitgewerkt.

Om vast te kunnen stellen dat sprake is van een structureel evenwicht is belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welke structureel. In de begroting moet daarvoor een limitatief overzicht van de incidentele baten en lasten worden gegeven. Dit verplichte (meerjarige) overzicht speelt een rol bij het vast kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht. Het is van belang dat het overzicht van incidentele baten en lasten betrokken wordt bij het presenteren van het structureel begrotingssaldo.

Het bewaken van het structureel en reëel begrotingsevenwicht op langere termijn is een belangrijke taak. Daarnaast zijn de afgelopen jaren wijzigingen in het BBV doorgevoerd zoals het moeten opstellen van een geprognosticeerde balans en financiële kengetallen. Van belang is te onderkennen wat daarin kan veranderen door het nemen van besluiten met grote financiële gevolgen. Bijvoorbeeld het toenemen van de structurele lasten door een investering.

De begroting en jaarstukken zijn belangrijke instrumenten. Immers de financiële middelen die een gemeente tot haar beschikking heeft stellen grenzen aan de mogelijkheden voor het uitvoeren van haar taken, zodat beleid en keuzes daarin gemaakt moeten worden.

In de meerjarenbegroting 2025-2028 zijn op grond van de BBV-notitie 'Structurele en incidentele baten en lasten' incidentele ramingen opgenomen die aan de in de notitie opgenomen criteria voldoen.

Taakveld	Omschrijving	2025	2026	2027	2028	Toelichting
0.8	Overige baten en lasten - Stelposten	393.000				Uitvoering bestuursakkoord
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie - GOO	-70.000				Rijksbijdrage Gemeentelijke Opvang Oekraïners tbv RO projecten
7.4	Milieubeheer - Milieu	255.000 -255.000				Klimaat en energiebeleid Rijksbijdrage CDOKE gelden
8.1	Ruimte en leefomgeving - Omgevingswet	110.000 -90.000				Transitiefase omgevingswet Rijksbijdrage
8.3	Wonen en bouwen - Volkshuisvesting	20.000				Onderzoekskosten RO-procedure tijdelijke huisvesting Oekraïners / flexwoningen
8.3	Wonen en bouwen - Volkshuisvesting	50.000				Project tijdelijke huisvesting Oekraïners / flexwoningen

Overzicht structureel begrotingssaldo 2025 t/m 2028

Presentatie van het structureel begrotingssaldo 2025-2028

	2025			2026			2027			2028		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
Programma 0 -	2.751	-302	2.449	2.868	-327	2.541	3.035	-336	2.699	3.104	-338	2.766
Programma 1 -	1.600	-194	1.406	1.620	-199	1.421	1.646	-196	1.450	1.712	-206	1.507
Programma 2 -	2.245	-56	2.189	2.198	-33	2.165	2.363	-33	2.330	2.555	-32	2.523
Programma 3 -	283	-2	281	285	-2	283	287	-2	285	289	-1	288
Programma 4 -	1.393	-341	1.051	1.484	-348	1.136	2.126	-347	1.779	2.347	-312	2.036
Programma 5 -	3.400	-287	3.114	3.501	-279	3.222	3.487	-218	3.269	3.522	-220	3.302
Programma 6 -	12.221	-2.309	9.912	12.177	-2.344	9.833	12.216	-2.299	9.916	12.235	-2.299	9.936
Programma 7 -	5.062	-3.987	1.075	4.811	-3.703	1.108	4.915	-3.791	1.124	5.045	-3.903	1.142
Programma 8 -	1.311	-471	840	1.131	-382	749	1.131	-384	748	1.131	-385	747
Totaal van de programma's	30.266	-7.949	22.317	30.075	-7.617	22.458	31.206	-7.606	23.600	31.941	-7.695	24.246
Algemene dekkingsmiddelen	587	-28.455	-27.868	542	-27.420	-26.878	530	-28.534	-28.004	579	-29.412	-28.833
Overhead	7.205	-186	7.020	7.102	-176	6.926	7.535	-185	7.350	7.579	-179	7.400
Vennootschapsbelasting												
Onvoorziene uitgaven	410		410	16		16	16		16	16		16
Subtotaal	38.468	-36.589	1.879	37.735	-35.213	2.522	39.287	-36.325	2.962	40.115	-37.286	2.829
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	268	-514	-246	304	-255	49	319	-268	51	324	-282	42
Geraamd resultaat (begrotingssaldo na bestemming)	38.736	-37.103	1.633	38.039	-35.468	2.571	39.606	-36.593	3.013	40.440	-37.568	2.872
Incidentele baten en lasten	828	-415	413									
Incidentele baten en lasten (reserves)												
Structureel begrotingssaldo			1.220			2.571			3.013			2.872
Structurele baten en lasten	37.640	-36.174	1.466	37.735	-35.213	2.522	39.287	-36.325	2.962	40.115	-37.286	2.829
Structurele mutaties reserves	268	-514	-246	304	-255	49	319	-268	51	324	-282	42
	-104%	100%	-3%	-108%	101%	-7%	-109%	101%	-8%	-108%	101%	-8%

Meerjareninvesteringsprogramma 2025 t/m 2028

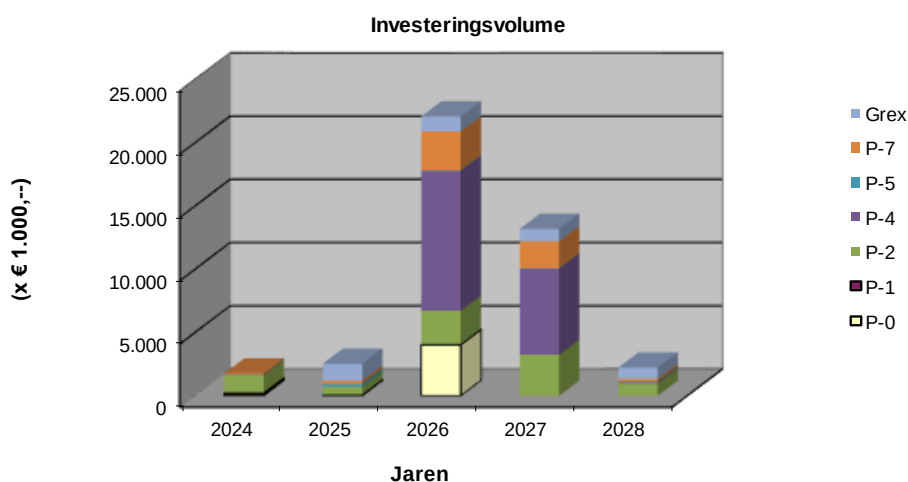
MEERJARENINVESTERINGSPROGRAMMA (MIP) 2025 TOT EN MET 2028

GEMEENTE HATTEM

Investeringsstaat (als bedoeld in het "Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)) 2011.

1. In deze staat zijn per programma de voorgenomen investeringen opgenomen voor de periode 2025 tot en met 2028 en later.
2. Het meerjareninvesteringsprogramma kent een categoriale indeling voor wat betreft de beslissingsbevoegdheid.
 - **raad**: de beslissingsbevoegdheid ligt bij de raad als de investering betrekking heeft op nieuw of verandering van het beleid. De "burgergevoeligheid" en dus ook de politieke opvattingen zijn van invloed op de te maken keuze.
 - **college**: met betrekking tot het opvoeren en wijzigen van investeringen ter continuering van het beleid.
 - **secretaris**: met betrekking tot de vervanging van investeringen waarvan de omvang en soort gelijkwaardig blijft. Grotendeels gaat het hier om de vervanging van bedrijfsmiddelen om de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen.
3. Voor de berekening van de kapitaallasten is een rentepercentage van 3 gehanteerd.
4. De uit de investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden rechtstreeks verantwoord op de taakvelden. Eventueel vindt dekking van de kapitaallasten plaats uit gevormde reserves.
5. Op basis van de Financiële verordening gemeente Hattem 2023 worden activa met uitzondering van gronden afgeschreven vanaf 1 januari na het jaar van ingebruikname (bijlage afschrijvingsbeleid bij artikel 9)
6. Investeringsvolume. Dit bedraagt voor de jaren:

Jaar	P0	P1	P2	P4	P5	P7	GreX	Totaal:
2024	77	128	1.428	16	30	87		1.766
2025	49		667		213	267	1.331	2.527
2026	4.034		2.686	11.060	34	3.090	1.180	22.084
2027			3.240	6.810	34	2.131	980	13.195
2028			990	100	34	206	900	2.230
Totaal:	4.160	128	9.011	17.986	345	5.781	4.391	41.802

Taakveld	Omschrijving taakveld	Product	Investering	2024	2025	2026
TV0.4	Overhead	601003	- digitaliseren archief (fase 5)	10.000		
TV0.4	Overhead	601003	- restauratie archieven streekarchief fase III tot en met V	34.000	34.000	34.000
TV0.4	Overhead	602001	- verbouw en herinrichting stadhuis			4.000.000
TV0.4	Overhead	602001	- camerasysteem voor de werf en stadhuis	20.500		
TV0.4	Overhead	602001	- acculaad kast werf	12.000		
TV0.4	Overhead	604001	- machine nr. 1 MAN knijperauto		14.700	
TV1.1	Crisisbeheersing en brandweer	510006	- werf put wasplaats olie vat moet worden vervangen.	40.000		
TV1.1	Crisisbeheersing en brandweer	510006	- legionelladoorspoel en registratiesysteem brandweer	8.000		
TV1.1	Crisisbeheersing en brandweer	510006	- verbouw brandweerkazerne	80.000		
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- reconstructie Hilsdijk (bibekom) en Waalstr./Vechtstr.			480.125
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- reconstructie Hilsdijk (bubeko)			317.400
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- herinrichting aansluiting Nieuweweg-Stationslaan			
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- reconstructie fietspad Prinses Margrietpad	204.400		
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- parkeren Sportvelden	550.000		
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- reconstructie Oude Kerkweg + fietspad	174.000		
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- reconstructie Dorpsweg Oost (1 t/m 20)		207.000	
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- herinrichting Geldersedijk (bibeko)		244.080	
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- reconstructie wegen	500.000		
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- reconstructie Ierstweg		216.000	
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- herinrichting Verlengde Parklaan-Stationslaan			
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- reconstructie Rosenboomspoor			441.830
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- aanleg fietspad Oude Kerkweg			
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- reconstructie Lageland e.o.			1.446.500
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- reconstructie Rijnstraat			
TV2.1	Verkeer en vervoer	520001	- herinrichting Apeldoornseweg			
TV7.2	Riolering	570401	- reconstructie Lageland e.o.			2.884.200
TV7.2	Riolering	570401	- reconstructie Rijnstraat			
TV4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	540006	- vervanging terreinverharding kinderopvang Partou	16.200		
TV4.2	Onderwijshuisvesting	540010	- integraal kindcentrum (IKC) cluster I			10.500.000
TV4.2	Onderwijshuisvesting	540010	- integraal kindcentrum (IKC) cluster II			560.000
TV4.2	Onderwijshuisvesting	540010	- integraal kindcentrum (IKC) cluster III			
TV5.5	Cultureel erfgoed	550206	- herbouw Verkentoren	29.500		
TV5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	550301	- machine nr. 3 Mercedes - groen / plantsoenen		29.200	
TV5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	550303	- vervanging speelvoorzieningen 2025-2028		184.000	33.925
TV7.4	Milieubeheer	570306	- machine nr. 9 Fiat Doblo (afval)		61.600	
TV7.2	Riolering	570401	- vervanging mechanische riolering	87.000	95.700	95.700
TV7.2	Riolering	570401	- DPRA Middelen		110.000	110.000
				1.765.600	1.196.280	20.903.680
BALANS			- herontwikkeling locatie 't Veen en Geldersedijk		1.331.000	1.180.000

		Rente		Jaarlasten					
		3,0%							
2027	2028	Totaal	Afschr.	kap.lst'25	kap.lst'26	kap.lst'27	kap.lst'28	Toelichting	
		10.000	5	2.300					
		102.000	15	3.287	3.287	3.287			
		4.000.000	25			280.000			
		20.500	10	2.665					
		12.000	6	2.360					
		14.700	10		1.911				
		40.000	25	2.800					
		8.000	25	560					
		80.000	25	5.600					
		480.125	30			30.408		Voorbereiding 2025, uitvoering en realisatie 2026	
		317.400	30			20.102		Voorbereiding 2025, uitvoering en realisatie 2026	
1.732.500		1.732.500	30				109.725	Voorbereiding 2026, uitvoering en realisatie 2027	
		204.400	50	10.220				Uitvoering 2024	
		550.000	30	34.833				Uitvoering 2024	
		174.000	30	11.020				Uitvoering 2024	
		207.000	30		13.110				
		244.080	30		15.458				
	990.000	1.490.000	30	31.667				Kuiperijpad + voetpad B. Heemstralaan 2024	
		216.000	30		13.680				
641.216		641.216	30				40.610	Voorbereiding 2026, uitvoering en realisatie 2027	
		441.830	30			27.983			
			30						
		1.446.500	30			91.612		Investering weer opgenomen vanuit de activastaat	
866.250		866.250	30				54.863	Investering weer opgenomen vanuit de activastaat	
			30						
		2.884.200	50			144.210		Investering weer opgenomen vanuit de activastaat	
1.925.000		1.925.000	50				96.250	Investering weer opgenomen vanuit de activastaat	
		16.200	15	1.566					
		10.500.000	40			577.500		Voorbereiding 2025, uitvoering en realisatie 2026	
6.810.000		7.370.000	40			30.800	374.550	Voorbereiding 2026, uitvoering en realisatie 2027	
	100.000	100.000	40					Voorbereiding 2028	
		29.500	25	2.065					
		29.200	6		5.743				
33.925	33.925	285.775	15		17.787	3.279	3.279	Op basis van budget 2028	
		61.600	6		12.115				
95.700	95.700	469.800	50	4.350	4.785	4.785	4.785	Dekking uit rioolheffing / obv budget 2028	
110.000	110.000	440.000	50		5.500	5.500	5.500	Dekking uit rioolheffing / obv budget 2028	
12.214.591	1.329.625	37.409.776		115.293	93.375	1.219.465	689.562		
980.000	900.000	4.391.000						Dekking uit anterieure overeenkomsten	
		41.800.776							

GEMEENTE HATTEM

Toelichting:

1. In deze staat worden gespecificeerd opgenomen:
 - a. De algemene reserves van de algemene dienst
 - b. De bestemmingsreserves van de algemene dienst
 - c. De overige bestemmingsreserves (*beklemd*)
 - d. De voorzieningen van de algemene dienst
 - e. De overige voorzieningen (*beklemd*)
2. Reserves zijn vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die bedrijfs-economisch gezien vrij zijn te besteden.
De reserves kunnen worden onderscheiden naar de algemene reserve en bestemmingsreserves. Zodra de gemeenteraad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. De reserves zonder een dergelijk oormerk vormen samen de algemene reserves.
3. Voorzieningen zijn onderdeel van het vreemd vermogen. Voorzieningen worden gevormd wegens:
 - a. Verplichtingen, verliezen en risico's waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar wel redelijkerwijs ingeschat kan worden
 - b. Kosten die in een volgend jaar zullen worden gemaakt (bijvoorbeeld onderhoudsfondsen)
 - c. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Elke voorziening moet de omvang hebben van de betreffende verplichting of risico. Mutaties in voorzieningen bestaan uitsluitend uit het aanpassen van de omvang van een voorziening.

Meerjarenraming "Staat van reserves en voorzieningen"

Grootboek- nummer	Omschrijving	Saldo per 31-12-2024	Saldo per 31-12-2025	Saldo per 31-12-2026	Saldo per 31-12-2027	Saldo per 30-12-2028
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Algemene reserves						
890.000	algemene reserve (vaste buffer)	4.500.000	4.500.000	4.500.000	4.500.000	4.500.000
890.010	algemene reserve	-458.099	-756.329	-769.269	-790.789	-820.579
	Totaal algemene reserves	4.041.901	3.743.671	3.730.731	3.709.211	3.679.421
Bestemmingsreserves						
891.020	reserve grondexploitatie					
891.120	reserve aansluiting A28	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000
891.270	reserve frictiekosten	10.960	10.960	10.960	10.960	10.960
891.280	egaliseringsreserve rioolrecht	386.000	386.000	386.000	386.000	386.000
891.290	reserve volkshuisvestingsdoeleinden	200.500	200.500	200.500	200.500	200.500
891.300	egaliseringsreserve afvalstoffenheffing	157.200	190.862	224.523	258.185	291.846
891.340	egaliseringsreserve gebouw en	0	0	0	0	0
891.370	egaliseringsreserve sociaal domein	1.141.243	1.141.243	1.141.243	1.141.243	1.141.243
891.380	reserve ontwikkeling 't Veen	162.000	222.000	292.000	372.000	452.000
891.385	reserve gemeentelijke opvang Oekrainers	305.000	305.000	305.000	305.000	305.000
	Totaal bestemmingsreserves	2.612.904	2.706.565	2.810.227	2.923.888	3.037.550
Overige bestemmingsreserves (beklemd)						
891.500	reserve dekking kapitaallasten *	849.943	808.484	767.025	725.566	684.107
	Totaal bestemmingsreserves (beklemd)	849.943	808.484	767.025	725.566	684.107
892.500	Saldo rekening baten en lasten *****	0	-1.632.905	-4.202.876	-7.215.349	-10.086.948
	Totaal Reserves	7.504.747	5.625.815	3.105.106	143.316	-2.685.871
Voorzieningen						
893.880	voorziening wethouderspensionen	909.885	949.885	974.885	999.885	1.024.885
	Totaal voorzieningen	909.885	949.885	974.885	999.885	1.024.885
Overige voorzieningen (beklemd)						
893.780	voorziening afkoopsommen onderhoud graven	377.954	370.188	358.846	343.928	325.434
893.885	voorziening verlofsparen	82.800	82.800	82.800	82.800	82.800
893.890	voorziening rioolrecht **	611.462	473.978	457.491	446.527	441.460
893.895	voorziening afvalstoffenheffing	135.560	135.560	135.560	135.560	135.560
893.900	voorziening ontwikkeling 't Veen ****	208.784	208.784	208.784	208.784	208.784
893.905	voorziening grondexploitatie WZZ Geldersedijk ****	730.337	730.337	730.337	730.337	730.337
893.907	voorziening grondexploitatie Assenrade	58.839	58.839	58.839	58.839	58.839
893.910	voorziening onderhoud gebouw en	265.088	127.314	17.764	-88.163	-154.244
	Totaal voorzieningen (beklemd)	2.470.824	2.187.800	2.050.421	1.918.612	1.828.970
	Totaal voorzieningen	3.380.709	3.137.685	3.025.306	2.918.497	2.853.855
	TOTAAL PASSIVA BALANS	10.885.457	8.763.500	6.130.413	3.061.813	167.985
893.720	voorziening oninbare vorderingen***	18.474	18.474	18.474	18.474	18.474
	TOTAAL ACTIVA BALANS	18.474	18.474	18.474	18.474	18.474
	TOTAAL GENERAAL	10.903.931	8.781.974	6.148.887	3.080.287	186.459

In de raad van 16 oktober 2017 is de "Nota reserves en voorzieningen 2017" vastgesteld.

Met ingang van de begroting 2017 bepaalt de relevante BBV-versie dat er geen rente meer wordt toegerekend aan reserves.

Evenmin wordt nog rente toegerekend ten gunste van de exploitatie.

*) Voor een specificatie de "reserve dekking kapitaallasten" kan worden verwezen naar de aparte staat van beklemd bestemmingsreserves.

**) Wanneer op de rioolheffing een voordeel wordt behaald - nu of in de toekomst - dan mag dit op grond van de BBV enkel in een reserve vloeien als kan worden aangetoond dat de overdekking wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedingsvoordelen.
In alle andere gevallen moet het voordeel in een voorziening (artikel 44 lid 2 BBV) door derden beklemd worden gestort.

***) De voorziening moet conform BBV worden verantwoord aan de activakant van de Balans.

****) De voorziening is conform de BBV voorschriften omgezet in een bestemmingsreserve.

*****) Het saldo van de rekening van baten en lasten wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

ALGEMEEN

In de raad van 16 oktober 2017 is de "Nota reserves en voorzieningen 2017" vastgesteld.

In de Nota is rekening gehouden met de meest recente wettelijke voorschriften (BBV). Daarnaast is kritisch gekeken naar de noodzaak en hoogte van de diverse reserves en voorzieningen.

RESERVES

890.000 algemene reserve vast buffer

De algemene reserve vaste buffer is het vrij besteedbaar eigen vermogen van de gemeente. Uit motieven van financiële dekking (rentebeleid) is de gewenste omvang van deze buffer bepaald op € 4,5 miljoen.

Deze reserve geeft stabiliteit aan de beschikbare weerstandscapaciteit.

890.010 algemene reserve

Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers en wordt gebruikt voor opvang van risico's. Tekorten en overschotten op zowel de begroting als de jaarrekening komen ten laste respectievelijk ten gunste van de algemene reserve.

Daarnaast wordt deze reserve gebruikt als algemeen dekkingsmiddel. In de praktijk bestaat de reserve uit een deel waarop al een aantal claims zijn gelegd (raadsbesluiten / begrote onttrekkingen) en een deel dat nog vrij beschikbaar is (voor het opvangen van risico's en als algemeen dekkingsmiddel).

In 2023 is om aan de richtlijnen van het BBV te voldoen een uitname uit de reserve gedaan als dekking van de extra afschrijving op ICT-investeringen (Software as a Service) die ten onrechte zijn geactiveerd.

Mede door deze uitname en de correctie die hierop ook in 2024 is doorgevoerd is ultimo 2024 een negatieve boekwaarde ontstaan. De verplichte verwerkingssystematiek betekent ook dat er geen afschrijvingslasten meer worden doorbelast aan de exploitatie. De vrijval hiervan wordt gedurende de gekozen afschrijvingstermijn jaarlijks ter compensatie van de uitname weer toegevoegd aan de reserve.

891.020 reserve grondexploitatie

De reserve grondexploitatie laat het weerstandsvermogen zien van de grondexploitatie, waaruit de risico's dienen te worden opgevangen. Risico's in de grondexploitatie kunnen bijvoorbeeld voortvloeien uit de vertraging van het in exploitatie nemen van complexen, tegenvallende grondverkoop of hogere investeringen. Om de risico's van de lopende complexen deels op te vangen wordt een bodempercentage van de boekwaarde van alle grondexploitaties gehandhaafd.

891.120 reserve aansluiting A28

Voor de nieuw te realiseren afslag op de A28 heeft de gemeente zich - vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst - geconformeerd aan het beschikbaar stellen van een financiële bijdrage van € 1 miljoen. Om deze kosten te kunnen dekken is er in 2022 bij de jaarrekening een bestemmingsreserve gevormd. Jaarlijks wordt een bedrag van gedoteerd tot het benodigde maximum van € 1 miljoen bereikt. Het saldo bedraagt ultimo 2024 nog € 250.000.

891.270 reserve frictiekosten

Deze reserve dient in de basis als dekking van onvoorziene personele frictiekosten. Het saldo bedraagt ultimo 2024 € 10.960.

891.280 egalisatiereserve rioolrecht

In 2007 is deze egalisatiereserve in het leven geroepen om de grote schommelingen in het door te berekenen rioolrecht (ingesteld in 2006) op te kunnen vangen. De raad heeft op 14 december 2020 het 'beleids- en beheerplan water en riolering' vastgesteld en is tevens akkoord gegaan met het kostendekkingsplan. In overeenstemming met het kostendekkingsplan wordt jaarlijks de rioolheffing met de andere heffingen vastgesteld. De in het plan voorgestelde investeringen worden vanaf 2021 opgenomen op het meerjareninvesteringsplan.

Elk jaar wordt bekeken of het saldo van de producten pompen en riolen, rioolrechten en straatvegen een voordelig dan wel nadelig saldo te zien geeft.

Het saldo wordt met de reserve verrekend, mits kan worden aangetoond dat de 'overdekking' wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedings-voordelen.

Vanuit dit criterium zijn in de jaarrekening 2017 gelden aan de reserve onttrokken als "wegens derden beklemde middelen". Conform de BBV is het bedrag overgeheveld naar de ingestelde Voorziening Rioolrecht (nr. 893.890).

891.290 reserve volkshuisvestingsdoeleinden

In het Kwalitatief Woonprogramma zijn afspraken gemaakt over de aantallen en typen te bouwen woningen. Geconstateerd is dat de productie van goedkope woningen achter blijft.

Om de bouw van goedkope woningen te stimuleren is een bijdrage ontvangen van de Provincie Gelderland en de Regio Noord Veluwe. Het gaat hier om de SGW (Stimuleringsbijdrage Goedkope Woningbouw). Deze bijdrage is aan de reserve toegevoegd. In principe is een gedeelte van de reserve vrij besteedbaar maar zal logischerwijs ingezet worden voor volkshuisvestingsdoeleinden. De ontvangen middelen worden gereserveerd voor het Hattemse bouwprogramma.

Het saldo van de reserve is als volgt geormerkt:

- Woningbouw Woonzorgzone Geldersedijk	€ 80.000
- Duurzaamheid woningbouw	€ 20.500
- Woningbouw 't Veen	€ 100.000
Totaal geormerkte gelden	<u>€ 200.500</u>

891.300 egalisatiereserve afvalstoffenheffing

Deze reserve is ingesteld met als doel de egalisatie van baten en lasten op het gebied van de afvalstoffenheffing. Met behulp van deze reserve blijft de afvalstoffenheffing over de jaren heen stabiel; Incidentele schommelingen in de inkomsten of uitgaven hebben niet zijn weerslag op het tarief. Bij structurele daling of stijging van de baten en lasten kan de heffing worden bijgesteld.

Per saldo worden de lasten van de producten huisvuil en afval openbare ruimte als ook toe te rekenen loonkosten elk jaar aan deze reserve onttrokken. Het saldo van het product baten afvalstoffenheffing wordt elk jaar aan deze reserve toegevoegd. Bij de Nota reserves en voorzieningen is besloten om voor deze reserve geen plafond in te stellen.

Het is wettelijk niet toegestaan dat er "verdiend" wordt met het opleggen van de afvalstoffenheffing.

Naast het voorkomen van grote schommelingen in de tarieven wordt de reserve ook ingezet als dekking voor investeringen. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) mogen investeringen niet ineens ten laste van een bestemmingsreserve worden gebracht, tenzij de reserve is gevormd met inkomsten van derden.

Door de investeringen inzichtelijk te houden en de heffing te egaliseren, hevelen wij de toekomstige afschrijvingslasten over in de "Reserve dekking kapitaallasten".

891.370 egalisatiereserve sociaal domein

Het doel van deze reserve is om de schommelingen van de extra taken op het terrein van de Jeugdwet, de Participatiewet en de overheveling van de functie Begeleiding uit de AWBZ naar de Wmo te kunnen opvangen.

Het beschikbare budget is verdeeld over de componenten

- Wet Tegemoetkoming Chronisch zieken en Gehandicapten (Wtcg)
- Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen (MO/BW)

891.380 reserve Ontwikkeling 't Veen

De herontwikkeling van industrieterrein 't Veen is in de jaren 2018 en eerder in gang gezet. De gemeente Hattem kan met ingang van 2030 een investering doen voor wegen in het gebied. Er wordt een jaarlijkse kapitaallast gecalculeerd van € 100.000; die volgt uit een investering van netto € 2,3 miljoen. In de begroting is een groeipad naar dat bedrag opgenomen door ieder jaar cumulatief € 10.000 in onze begroting op te nemen, oplopend van € 10.000 naar € 100.000. Dat gaat in de vorm van een dotatie aan de reserve. De verwachting dat de investering in het wegennetwerk van 't Veen in 2029 tot uitdrukking komt in de vorm van kapitaallasten. De toename van de kapitaallast wordt gedekt vanuit een evenredige afname van de bovengenoemde structurele toevoeging aan de reserve 't Veen. De reserve kan bij effectuering van de werkwijze vrijvallen.

891.385 reserve opvang Oekraïners

In maart 2022 zijn vele inwoners uit Oekraïne op de vlucht geslagen. Ook in Nederland zijn vele vluchtelingen opgevangen. In Hattem is er ook gezocht naar opvangplekken. Die zijn gevonden bij particulieren, maar ook via gemeentelijke opvanglocaties. De kosten die voor deze opvangplekken zijn gemaakt worden vergoed vanuit het Rijk. Op basis van de landelijke bekostigingsregeling krijgt de gemeente Hattem middelen. Het verschil tussen de ontvangen bijdrage en de reeds gerealiseerde kosten bedroeg over 2022 bijna € 900.000. Hiervan is € 400.000 in het resultaat verwerkt van 2022 ter dekking van de kosten voor externe inhuur die reguliere taken hebben overgenomen van collega's die zijn ingezet voor de ondersteuning van Oekraïense vluchtelingen.

Het restant van € 500.000 is bij de jaarrekening gedoteerd aan een gevormde bestemmingsreserve. Dit omdat de gemeente nog een grote opgave in het langduriger huisvesten van Oekraïense vluchtelingen én statushouders en asielzoekers heeft. Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2023 is een bedrag van € 250.000 toegevoegd.

891.500 reserve dekking kapitaallasten

In het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) mogen reserves niet meer rechtstreeks in mindering worden gebracht op investeringen met economisch nut.

Ter dekking van de jaarlijkse kapitaallasten is de "beklemde" reserve "dekking kapitaallasten" ingesteld.

VOORZIENINGEN

893.780 voorziening afkoopsommen graven

De voorziening wordt gevoed door de afkoopsommen van de graven toe te voegen. Voor het berekenen van de jaarlijkse onttrekking is gekozen voor een model dat jaarlijks 1/20ste deel van de cumulatief gestorte bedragen terug laat vloeien naar de exploitatie. Daarvan worden de jaarlijkse onderhoudskosten voldaan.

893.880 voorziening wethouderpensioenen

Met ingang van 2015 wordt de pensioenopbouw van zittende wethouders in eigen beheer opgebouwd. Daarvoor is een voorziening opgericht waarvan de jaarlijkse dotaties als last in de exploitatie zijn opgenomen.

893.885 voorziening verlofsparen

De voorziening verlofsparen wordt gevormd vanuit de mogelijkheid die de CAO biedt. Medewerkers worden in de gelegenheid gesteld om voor verlof te sparen om eerder te stoppen met werken. Hiervoor kunnen zij maximaal 3.600 uur sparen, met een maximum van 200 uur per jaar.

893.890 voorziening rioolrecht

Op grond van artikel 44 lid 2 van het BBV is er in 2017 een wijziging doorgevoerd. Wanneer op de rioolheffing een voordeel wordt behaald - nu of in de toekomst - dan mag dit op grond van de regelgeving enkel in een reserve vloeien als kan worden aangetoond dat de 'overdekking' wordt veroorzaakt door efficiency- of aanbestedingsvoordelen. In alle andere gevallen moet het voordeel in een voorziening door derden bekleemde middelen worden gestort. Hiervoor is er in 2017 deze voorziening rioolrecht gevormd.

893.895 voorziening afvalstoffenheffing

In de reserve afvalstoffenheffing zijn de positieve resultaten van de afgelopen jaren verwerkt. Op grond van BBV-voorschriften dienen 'resultaten' in een voorziening verwerkt te worden. In 2023 is besloten een bedrag van € 155.000 te verminderen in de reserve en te doteren aan de gevormde voorziening.

893.900 voorziening ontwikkeling 't Veen

Een uitspraak van de Commissie BBV is dat "het kwalificeren van voorbereidingskosten voor faciliterende exploitatieplannen of nog te sluiten anterieure overeenkomsten als "nog te verrekenen kosten" onder de overige nog te ontvangen bedragen (artikel 40a, lid 1 onderdeel BV) is toegestaan onder o.a. de volgende voorwaarde:

- de kosten mogen maximaal 5 jaar als overige nog te ontvangen bedragen blijven staan; na maximaal 5 jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat".

De door de gemeente gemaakte kosten t/m 2018 voor 't Veen vallen buiten deze voorwaarde. Op de kosten is als dekking een "vrijval" van de subsidie van de Provincie Gelderland en de WBI in mindering gebracht. Daarmee blijft een te treffen voorziening over van € 209.000, waarmee is voldaan aan de uitspraak van de Commissie BBV.

893.905 voorziening grondexploitatie Geldersedijk (WZZ)

De voorziening voor de grondexploitatie van de Geldersedijk (Woonzorgzone) is gevormd in verband met het verwachte tekort. Conform de regelgeving vanuit de BBV heeft de gemeente Hattem de voorziening opgenomen. Ultimo 2024 bedraagt de voorziening € 730.000.

893.907 voorziening grondexploitatie Assenrade

Het resultaat van de (afgeronde) grondexploitatie Assenrade bedraagt bij het vaststellen van de jaarrekening 2023 € 59.000.

893.910 voorziening onderhoud gebouwen

De onderhoudsvoorziening is gevormd op basis van het meerjarenonderhoudsplan van de Gemeente.

Het meerjarenonderhoudsplan wordt cyclisch bijgesteld en geüpdatet wat de basis is voor de

dotatie en jaarlijkse kosten in de exploitatie.

De jaarlijkse dotatie is geactualiseerd en verhoogd. De oorzaak van deze stijging ligt in de aanbesteding van installatietechniek en prijsstijging. Vanaf dit jaar zal de dotatie jaarlijks geïndexeerd worden met het geldende inflatiepercentage, om zodoende voldoende budget te hebben voor het jaarlijkse onderhoud. De mogelijke meer- of minderkosten zullen jaarlijks verrekend worden met de te vormen voorziening.

893.720 Voorziening oninbare vorderingen

Er is altijd een risico aanwezig dat openstaande vorderingen niet worden voldaan. Door middel van een ouderdomsanalyse wordt, bij de jaarrekening, een inschatting van dit risico gemaakt. De voorziening wordt vervolgens tot het bedrag van dit risico gemuteerd. Conform BBV wordt de voorziening verantwoord als waarde correctie op de vorderingen (vlottende activa).

Reservepositie

Saldo per:	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	30-12-2028
Algemene reserves	4.042	3.744	3.731	3.709	3.679
Bestemmingsreserves	3.463	3.515	3.577	3.649	3.722
Voorzieningen	3.399	3.156	3.044	2.937	2.872
Exploitatieresultaat	00	-1.633	-4.203	-7.215	-10.087
Totaal:	10.904	8.782	6.149	3.080	186

